

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

Přírodovědecká fakulta

Katedra geografie

Bc. Jiří JELÍNEK

**GEOGRAFICKÁ ANALÝZA POTRAVINÁŘSKÉHO
PRŮMYSLU V PARDUBICKÉM KRAJI**

Diplomová práce

Vedoucí práce: doc. RNDr. Zdeněk SZCZYRBA, Ph.D.

Olomouc 2014

Bibliografický záznam

Autor (osobní číslo): Bc. Jiří Jelínek (R120248)

Studijní obor: Regionální geografie

Název práce: Geografická analýza potravinářského průmyslu v Pardubickém kraji

Title of thesis: Geographical analysis of the food industry in the Pardubice region

Vedoucí práce: doc. RNDr. Zdeněk Szczyrba, Ph.D.

Rozsah práce: 117 stránek

Abstrakt: Tato diplomová práce má za úkol geograficky zhodnotit vývoj potravinářského průmyslu v Pardubickém kraji se zaměřením na ekonomickou transformaci po roce 1989 a dopady světové ekonomické krize na hospodaření těchto potravinářských podniků. Proces transformace po roce 1989 výrazně změnil počet podniků, jejich strukturu a počet zaměstnanců v potravinářských podnicích Pardubického kraje, přičemž se tyto společnosti musely v současné době vypořádat se zhoršenými ekonomickými výsledky z důvodu světové hospodářské krize.

Klíčová slova: potravinářský průmysl, transformace, světová hospodářská krize, geografická analýza, Pardubický kraj.

Abstract: This thesis aims to geographically assess the development of the food industry in the Pardubice region, focusing on economic transformation after 1989 and the impact of the global economic crisis on

the economy of the food companies. The proces of transformation after 1989 significantly changed the number of enterprises, their structure and number of stuff in food companies in the Pardubice region, while the companies had to currently deel with poor economic results due to the global economic crisis.

Key words:

food industry, transformation, global economic crisis, geoghrapic analysis, Pardubice region

Prohlašuji, že jsem zadanou diplomovou práci vypracoval samostatně pod vedením pana doc. RNDr. Zdeňka SZCZYRBY, Ph.D. a veškerou použitou literaturu a zdroje jsem řádně uvedl v seznamu literatury.

V Olomouci dne 1. dubna 2014

.....

Bc. Jiří Jelínek

Tímto bych chtěl poděkovat doc. RNDr. Zdeňku Szczyrbovi, Ph.D., za čas, vstřícný přístup, odborné rady a připomínky, které mi poskytl v průběhu vypracování této diplomové práce.

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
Přírodovědecká fakulta
Akademický rok: 2013/2014

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Jiří JELÍNEK**
Osobní číslo: **R120248**
Studijní program: **N1301 Geografie**
Studijní obor: **Regionální geografie**
Název tématu: **Geografická analýza potravinářského průmyslu v Pardubickém kraji**
Zadávací katedra: **Katedra geografie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem diplomové práce bude geograficky zhodnotit vývoj potravinářského průmyslu v zájmovém území Pardubického kraje a to, se zaměřením na ekonomickou transformaci po roce 1989, včetně dopadů světové hospodářské krize na dané odvětví. Diplomant využije pro svoji diplomovou práci, jak četné informační zdroje (databáze CRR MU Brno, HBI, RES, atd.), tak odbornou literaturu, zabývající předmětným tématem. Pro hodnocení potravinářského průmyslu budou dále využity některé metody geografického hodnocení průmyslu, například struktura průmyslu, index specializace, koeficient koncentrace a další. Analýza tvrdých statistických dat bude doplněna empirickým výzkumem, který poskytne doplňující měkké informace o daném průmyslovém odvětví v zájmovém území (výzkum mezi podnikateli). Závěr práce bude obsahovat kvalifikovanou diskuzi nad získanými poznatky.

Rozsah grafických prací: Podle potřeb zadání
Rozsah pracovní zprávy: 20 000 - 24 000 slov
Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická
Seznam odborné literatury:

Brynda, R.: Průmysl Ústeckého kraje (Regionálně - geografická analýza a syntéza). PřF MU, Brno, 2003.
Domaszki, B.: Transnational Corporations and the Post-Socialist Economy: Learning the Ropes and Forging New Relationship in Contemporary Poland. In: The Networked World Making Sense of Globalization. Londý, 2004.
Kunc, J.: Transformace českého průmyslu po roce 1989 - vliv přímých zahraničních investic, MU Brno, 2005.
Kunc, J., Toušek, V.: Regionální aspekty transformace českého průmyslu. In: Česká ekonomika na přelomu tisíciletí, ESF MU, Brno, 2001.
Pickles, J.: Globalization and Regionalization in Post-socialist Economy: Common Economic Spaces of Europe. Plagrave Macmillan, 2009.
Šerý, O.: Český průmysl po roce 1989 (s důrazem na období globální ekonomické krize). PřF MU, Brno, 2010.
Toušek, V.: Transformace průmyslu v České republice a jeho odvětvová struktura v nových krajích, Univerzita Mateja Bela, Banská Bystrica, 2000.
Vančura, M.: Transformace průmyslové výroby v České republice v 90. letech - Potravinářský průmysl. PřF MU Brno, 2002.

Vedoucí diplomové práce: Doc. RNDr. Zdeněk Szczyrba, Ph.D.
Katedra geografie

Datum zadání diplomové práce: 14. ledna 2014
Termín odevzdání diplomové práce: 10. dubna 2014

Prof. RNDr. Juraj Ševčík, Ph.D.
děkan

L.S.

Doc. RNDr. Zdeněk Szczyrba, Ph.D.
vedoucí katedry

V Olomouci dne 14. ledna 2014

OBSAH

1. Úvod.....	10
1.1 Cíle práce.....	10
1.2 Vymezení a stručná charakteristika zájmového území.....	11
2. Metodika práce.....	14
3. Rešerše literatury	16
4. Od transformace průmyslu v České republice ke globalizaci a světové hospodářské krizi	20
4.1 Transformace průmyslu v České republice po roce 1989	20
4.2 Současná světová hospodářská krize	24
4.3 Globalizace a výroba potravin.....	26
5. Potravinářský průmysl v obecných souvislostech	31
5.1 Potravinářství v zemích Střední Evropy	31
5.2 Potravinářství v České republice	32
6. Potravinářský průmysl Pardubického kraje	40
7. Geografická analýza potravinářského průmyslu Pardubického kraje.....	47
7.1 Zpracování a konzervování masa a výroba masných výrobků.....	47
7.2 Zpracování a konzervování ovoce a zeleniny.....	52
7.3 Výroba mléčných výrobků	54
7.4 Výroba mlýnských a škrobářenských výrobků	58
7.5 Výroba pekařských, cukrářských a jiných moučných výrobků.....	61
7.6 Výroba ostatních potravinářských výrobků.....	66
7.7 Výroba průmyslových krmiv.....	71
7.8 Výroba nápojů	74
8. Vliv ekonomické krize na hospodaření podniků potravinářského průmyslu Pardubického kraje.....	79
8.1 Průběh ekonomické a finanční krize v České republice.....	79
8.2 Potravinářský průmysl České republiky v kontextu ekonomické krize	80

8.3 Dopady ekonomické krize na pět nejdůležitějších odvětví potravinářského průmyslu Pardubického kraje	81
9. Názory představitelů potravinářských společností v Pardubickém kraji.....	89
9.1 Výsledky dotazníkového šetření potravinářských společností Pardubického kraje	90
10. Závěr.....	98
11. Summary	100
12. Literatura a použité zdroje.....	102

1. Úvod

Česká republika si za posledních 25 let prošla mnohými pozitivními i negativními změnami, které ovlivnily nejen průmyslovou výrobu, ale měly i celospolečenské dopady. Mezi ty nejzásadnější samozřejmě patří listopadové události roku 1989, po kterých mohly být v České republice nastartovány transformační procesy. Tyto změny musely zasáhnout také průmysl, neboť je významnou součástí národního hospodářství a projevil se zásadními systémovými změnami, mezi které patří rychlá a plošná privatizace, liberalizace cen a zahraničního obchodu nebo zavedení vnitřní konvertibility měny. Celý tento proces měl vyústit v utvoření organizačního, institucionálního a právního rámce pro fungování tržního hospodářství. Po uplynutí „bouřlivých“ 90. let a období konjunktury byla před ekonomiku České republiky, ale také před ekonomiky téměř celého světa, postavena další výzva. Touto výzvou je zvládnutí novodobé světové hospodářské krize a nastartovat opětovný hospodářský růst. Počátky krize byly v „hypoteční bublině“ ve Spojených státech amerických v roce 2007, ze které se vyvinula světová finanční krize, která zasáhla i mnoho evropských bankovních institucí a v roce 2008 zasáhla také Českou republiku. Následně se světová finanční krize přeměnila na krizi hospodářskou, jejíž následky stále doznívají v některých odvětvích dodnes.

Potravinářský průmysl, jemuž se v rámci Pardubického kraje věnuje tato diplomová práce, byl před rokem 1989 důležitým průmyslovým odvětvím a tato důležitost přetrvává do současnosti. Odvětví potravinářského průmyslu sice za posledních 25 let neprošlo tak významnými změnami jako některá útlumová průmyslová odvětví (textilní průmysl, strojírenství, hutnictví), nebo progresivní odvětví současné doby (automobilový průmysl, elektrotechnika), ale došlo v něm k rozdílným změnám v jeho dílčích odvětvích. Většina společností potravinářského průmyslu se nevyhnula dopadům světové ekonomické krize, ovšem tyto společnosti byly v různých odvětvích potravinářství zasaženy rozdílnou intenzitou. Další okolností, která společnosti potravinářského průmyslu nejen v Pardubickém kraji ovlivňuje, je fenomén globalizace, jež se v tomto oboru významně projevuje.

1.1 Cíle práce

Obecným cílem této diplomové práce bude geograficky zhodnotit vývoj potravinářského průmyslu v zájmovém území Pardubického kraje, a to se zaměřením na ekonomickou transformaci potravinářství po roce 1989. Cílem bude také zhodnocení dopadů

světové hospodářské krize na tyto potravinářské společnosti v Pardubickém kraji. Veškeré cíle budou realizovány skrze pět dílčích kapitol:

První dílčím cílem je krátce analyzovat postavení potravinářského průmyslu v ostatních vybraných zemích Střední Evropy a porovnat ho s potravinářstvím v České republice. Dále zhodnotit postavení potravinářského průmyslu v rámci krajů České republiky ve srovnání s krajem Pardubickým.

Druhým dílčím cílem je zhodnotit potravinářský průmysl Pardubického kraje v roce 1987 a 2012. Hlavními body tohoto cíle je analyzovat změnu počtu zaměstnanců, změnu počtu a velikostní struktury potravinářských společností zájmového území.

Třetím dílčím a hlavním cílem je analyzovat rozmístění podniků potravinářského průmyslu Pardubického kraje na jeho území ve sledovaných obdobích 1987 a 2012. Úkolem tohoto dílčího cíle je zachytit transformační změnu v jednotlivých odvětvích potravinářství a zachytit vývoj společností fungujících v roce 2012.

Čtvrtým dílčím cílem je zhodnotit dopady světové hospodářské krize na vybrané společnosti pěti nejdůležitějších potravinářských odvětví na území Pardubického kraje.

Pátým dílčím cílem bude doplňkový empirický výzkum, který poskytuje doplňující měkké informace o daném potravinářském odvětví, na základě výzkumu mezi společnostmi (podnikateli).

1.2 Vymezení a stručná charakteristika zájmového území

Pardubický kraj se nachází v části regionu Východních Čech, přičemž polohu kraje určují sousedící kraje, jimiž jsou Středočeský, Královéhradecký, Olomoucký, Jihomoravský a kraj Vysočina. Spolu s krajem Královéhradeckým a Libereckým tvoří region soudržnosti Severovýchod (tzv. NUTS 2). Část severovýchodní hranice kraje je i zároveň státní česko – polskou hranicí a na území Pardubického kraje má svoji působnost také euroregion Glacensis.

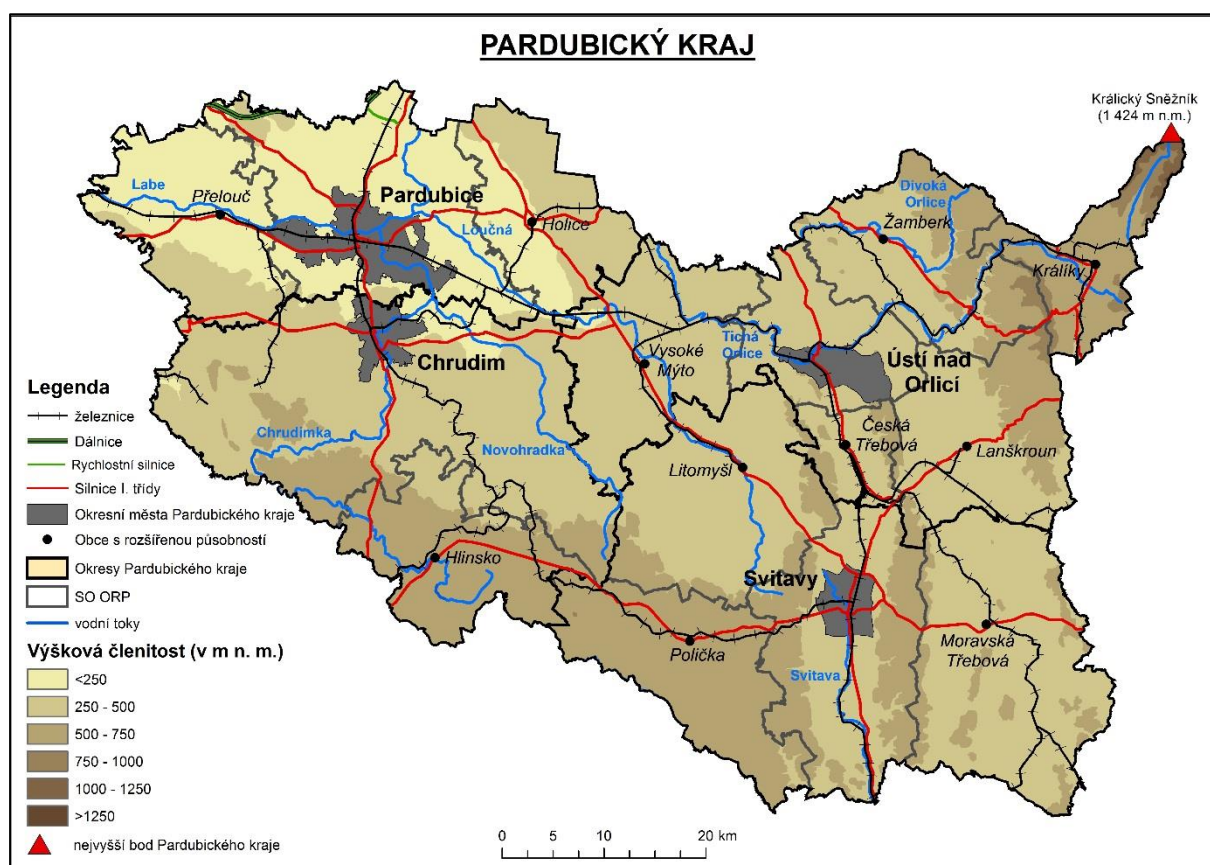
Tab 1: Statistické údaje o okresech Pardubického kraje k 31.12 2012

OKRES	POČ. OBYVATEL	ROZLOHA (km ²)	HUST. ZALIDNĚNÍ
Chrudim	104 206	992,71	105,0
Pardubice	168 237	880,81	191,1
Svitavy	104 971	1378,10	76,2
Ústí nad Orlicí	139 026	1267,38	109,7
CELKEM	516 440	4518,37	114,29

Zdroj: Statistická ročenka Pardubického kraje 2012, dostupná na www.czso.cz

Svou rozlohou 4519 km² (5,7 % rozlohy České republiky), je Pardubický kraj pátým nejmenším krajem České republiky. Pardubický kraj je složený ze čtyř okresů – Chrudim, Pardubice, Svitavy a Ústí nad Orlicí a 15-ti správních obvodů obcí s rozšířenou působností (SO ORP). K 31.12.2012 žilo na území Pardubického kraje 516 440 obyvatel, což představuje 4,9 % obyvatelstva České republiky (10 516 125 obyvatel k 31.12.2012). Nejlidnatějším okresem Pardubického kraje je okres Pardubice (168 237 obyv.), následovaný okresy Ústí nad Orlicí (139 026 obyv.), Svitavy (104 971 obyv.) a Chrudim (104 206 obyv.). Největšími sídly Pardubického kraje jsou města Pardubice (89 467 obyv.), Chrudim (23 182 obyv.), Svitavy (17 027 obyv.), Česká Třebová (15 892 obyv.) a Ústí nad Orlicí (14 472 obyv.), (Statistická ročenka Pardubického kraje, 2012).

Obr 1: Vymezení Pardubického kraje

Zdroj: podkladová data ArcCR 500, vlastní zpracování

Pardubický kraj má výhodnou dopravní polohu v rámci České republiky. Územím kraje prochází 542 km železnic a k nejvýznamnějším železničním uzlům patří města Pardubice a Česká Třebová, která tvoří součást mezinárodního železničního koridoru Berlín – Praha – Brno – Vídeň. Na tento hlavní železniční koridor jsou v Pardubicích napojeny celostátně významné

tratě ve směru na Liberec a přes Chrudim a Hlinsko na Havlíčku Brod. Současná silniční síť Pardubického kraje čítá 3 598 km, z toho je pouze 9 km dálnic (D 11) a 457 km silnic I. třídy. Nejvýznamnější tranzitní tok ve směru severozápad – jihovýchod tvoří silnice č. I/35 mířící od Hradce Králové přes Holice, Vysoké Mýto, Litomyšl, Svitavy a Moravskou Třebovou směrem na Olomouc. V Pardubicích se nachází letiště se smíšeným civilním a vojenským provozem (Statistická ročenka Pardubického kraje, 2012).

Tab 2: 10 největších sídel Pardubického kraje k 31.12.2012

	NÁZEV MĚSTA	POČ. OBYVATEL		NÁZEV MĚSTA	POČ. OBYVATEL
1.	Pardubice	89 467	6.	Vysoké Mýto	12 429
2.	Chrudim	23 182	7.	Morav. Třebová	10 491
3.	Svitavy	17 027	8.	Litomyšl	10 178
4.	Česká Třebová	15 892	9.	Lanškroun	10 124
5.	Ústí nad Orlicí	14 472	10.	Hlinsko	9 972

Zdroj: Statistická ročenka Pardubického kraje 2012, dostupná na www.czso.cz

Průměrný evidenční počet zaměstnanců (přepočtený na plnou pracovní dobu) za rok 2012 čítal v Pardubickém kraji 174 tis. osob. Průměrná hrubá měsíční mzda zaměstnanců s místem pracoviště v Pardubickém kraji činila 22 058 Kč, což je 87,9 % celorepublikové úrovně hrubé průměrné měsíční mzdy a je druhou nejnižší mzdou hned po Karlovarském kraji. Míra registrované nezaměstnanosti byla ke konci roku 2012 v Pardubickém kraji na úrovni 9,16 % a je tímto 6. nejnižší mezi všemi kraji. Nejvyšší nezaměstnanost sužovala okres Svitavy, kde byla na úrovni 11,53 %. V roce 2012 byl v Pardubickém kraji hrubý domácí produkt na 1 obyvatele na 79,2 % průměru České republiky. Na tvorbu HDP mají rozhodující vliv služby a stěžejní je také průmyslová výroba (Statistická ročenka Pardubického kraje, 2012).

2. Metodika práce

Tato diplomová práce kombinuje poznatky získané z odborné literatury, sledování denního tisku nebo internetových online zpravodajských serverů. Data, týkající se otázky transformace potravinářského průmyslu v Pardubickém kraji a dopadů světové ekonomické krize, byla získána ze zdrojů příslušných organizací (Český statistický úřad, Česká národní banka, Ministerstvo spravedlnosti – obchodní rejstřík, katalog firem Bisnode). Po úvodní kapitole prezentující cíle zadané práce a stručnou charakteristiku zkoumaného území, následuje řešeršní kapitola a část zabývající se teoretickými východisky transformace průmyslu, světové ekonomické krize a globalizace.

Následující kapitola se zabývá počtem, strukturou a velikostí potravinářských podniků v Pardubickém kraji v rámci jeho okresů. V této kapitole bylo také zkoumáno rozložení potravinářských podniků v jednotlivých obcích, vymezení potencionálních center potravinářství nebo počet zaměstnanců v potravinářských podnicích v jednotlivých okresech Pardubického kraje. Velikostní struktura podniků byla rozdělena podle SME (Small and medium business) na malé podniky (méně než 50 zaměstnanců), střední podniky (50 – 250 zaměstnanců) a velké podniky (více než 250 zaměstnanců).

Další kapitola se zabývá samotnou analýzou potravinářských podniků Pardubického kraje v letech 1987 a 2012. V roce 2012 byly brány v potaz pouze potravinářské subjekty, které jsou vedeny jako právnické osoby (akciová společnost, společnost s ručením omezeným, výrobní družstvo, atd.). Potravinářské podniky byly v roce 2012 rozděleny dle klasifikace ekonomických činností CZ-NACE¹. Od roku 2008 byla zavedená tato nová klasifikace ekonomických činností, která vystřídala dříve používanou klasifikaci ekonomických činností OKEČ (Odvětvová klasifikace ekonomických činností) a je používána pro statistické potřeby v Evropské unii. Pro potřeby diplomové práce byly použity podniky pod touto klasifikací:

CZ-NACE 10 – Výroba potravinářských výrobků

10.1 – Zpracování a konzervování masa a výroba masných výrobků

10.2 – Zpracování a konzervování ryb, koryšů a měkkýšů

10.3 – Zpracování a konzervování ovoce a zeleniny

10.4 – Výroba rostlinných a živočišných tuků a olejů

10.5 – Výroba mléčných výrobků

¹ Zkratka NACE je odvozena z francouzského názvu „Nomenclature générale des Activités économiques dans les Communautés Européennes“

10.6 – Výroba mlýnských a škrobářských výrobků

10.7 – Výroba pekařských, cukrářských a jiných moučných výrobků

10.8 – Výroba ostatních potravinářských výrobků

10.9 – Výroba průmyslových krmiv

CZ-NACE 11 – Výroba nápojů

CZ-NACE 12 – Výroba tabákových výrobků

Toto rozdělení ekonomických činností bylo použito pro analýzu potravinářských podniků Pardubického kraje v roce 2012. Pro stejnou analýzu potravinářství v Pardubickém kraji, ovšem pro rok 1987 byla použito rozdělení ekonomických činností uplatňující se v dané době a bylo převedeno na rozdělení současné. Informace o existenci, vývoji od roku 1989 do současnosti, počtu zaměstnanců nebo vlastnických vazbách potravinářských společností byly získávány z těchto zdrojů:

Centrum pro regionální rozvoj, Masarykova univerzita Brno: Databáze podniků 1987

Český statistický úřad – databáze RES (registr ekonomických subjektů)

Ministerstvo spravedlnosti – obchodní rejstřík

Online databáze firem Bisnode

Výroční zprávy a internetové prezentace potravinářských subjektů

Následující kapitola se věnuje ekonomické analýze potravinářských podniků a dopadů světové ekonomické krize na jejich hospodaření. Hodnoceno bylo pouze pět nejdůležitějších odvětví potravinářského průmyslu Pardubického kraje, které byly určeny podle počtu zaměstnanců daných odvětví sledovaného kraje. Analyzována byla změna počtu zaměstnanců, tržeb za prodej vlastních výrobků a služeb a výkonu tržeb na jednoho zaměstnance v letech 2007 a 2012. Ukazatel výkonu tržeb na jednoho zaměstnance byl vypočítán jako podíl tržeb za prodej vlastních produktů a služeb a počtu zaměstnanců. Index změny u všech tří sledovaných ukazatelů byl vypočítán jako podíl stavu v roce 2012 a 2007 a byl uváděn v procentech.

Předposlední kapitola se zabývá dotazníkovým šetřením, zaměřeným na společnosti potravinářského průmyslu Pardubického kraje. Dotazování byli především řídicí pracovníci, jednatelé či samotní majitelé zájmových firem, tedy kompetentní zástupci pro dotazníkové šetření tohoto typu. Pro dotazníkové šetření byly osloveny všechny zkoumané společnosti potravinářského průmyslu a výsledky byly zpracovány na základě 16 vyplněných dotazníků.

3. Rešerše literatury

V předkládané diplomové práci byly použity zdroje z české i zahraniční odborné literatury. Tato kapitola má za úkol představit přehled právě těchto nejdůležitějších a nejpodstatnějších odborných publikací, zabývajících se tématy průmyslové výroby, odvětvové struktury, transformace průmyslové výroby a dopady světové hospodářské krize na průmyslovou výrobu. Autory, použitých odborných publikací, jsou především humánní geografové a ekonomové, kteří mají k dané problematice odlišný přístup.

V současné době bylo napsáno mnoho odborných publikací a vědeckých článků k problematice transformace průmyslové výroby v České republice nebo v celé východní Evropě. Tomuto tématu věnovalo svoji pozornost mnoho geografů, kteří zvolili geografii bližší prostorový přístup a ekonomů, kteří téma hodnotili skrze makroekonomické nebo mikroekonomické ukazatele.

V porevolučním období byla jednou z prvních prací na toto téma publikace L. Kopačky (1993), působícího na Katedře sociální geografie a regionálního rozvoje na UK v Praze, zaměřující se na transformaci odvětvové struktury průmyslu v průběhu 20. století v komparaci České a Slovenské republiky. Celá řada jeho studií se zabývá změnou odvětvové struktury, která je zaměřena na průmysl a změny v jeho rozmístění, ale i dopady transformace v kontextu celé společnosti. L. Kopačka nezůstal pouze u jedné publikace, ale vydal mnohé další (1996, 1999, 2000, 2004). Jeho práce (1996) se zaměřuje například na téma přezaměstnanosti v průmyslu, posléze deindustrializaci nebo důvody změn v rozložení pracujících v daných odvětvích. Ve stejné době vydal svoji práci P. Pavlínek (1993), působící na témže pracovišti, který se zaměřuje na srovnání restrukturalizace průmyslu v bývalých státech Východního bloku ve Střední Evropě, západoevropských státech a USA s důrazem na Českou republiku (1997, 2002). Jeho specifikací je zejména automobilový průmysl.

Transformace průmyslové výroby je hlavním tématem V. Touška, působícího na Geografickém ústavu MU v Brně a Katedře geografie na Univerzitě Palackého v Olomouci. Mezi jeho spolupracovníky patří M. Vančura, působící na Katedře geografie Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích nebo J. Kunc, který je členem Katedry regionální ekonomie a správy na Masarykově univerzitě v Brně. V. Toušek se ve svých vědeckých pracích zabývá především průmyslovou transformací a jejími regionálními aspekty, například společně s M. Vančurou (1996), společně s J. Kuncem (2000) nebo společně s M. Vančurou a M. Viturkou

(2000). Tyto studie byly většinou zaměřeny na Jihomoravský kraj a týkaly se strukturálních změn průmyslové výroby či zaměstnanosti.

J. Kunc se ve svých pracích (1999, 2000, 2006) zaměřuje na transformaci průmyslové výroby na regionální úrovni (se zaměřením na příkladu města Brna nebo Jihomoravského kraje). J. Kunc společně s V. Touškem (2001) analyzovali změny v odvětvové struktuře průmyslu v České republice, s důrazem na kožedělný, oděvní a textilní průmysl. M. Vančura (2002) se široce věnoval transformaci potravinářského průmyslu v České republice ve své disertační práci. Tato disertační práce byla zaměřena na vývoj potravinářského průmyslu v 90. letech (strukturální a regionální analýza), přímé zahraniční investice s důrazem na potravinářský průmysl a typologii okresů v České republice podle významu potravinářského průmyslu a specializace jeho odvětví. Tato práce je jediným detailnějším dílem zaměřeným na transformaci a vývoj potravinářského průmyslu v České republice.

Z novějších vědeckých prací, týkajících se transformace průmyslové výroby v České republice, jmenujme diplomovou práci O. Šerého (2010) zaměřenou na obecné aspekty změny průmyslové výroby v České republice, zabývající se tématy odvětvové struktury, zahraničního kapitálu, průmyslových zón a vlivu globální ekonomické krize. M. Baštová (2011) publikovala disertační práci na téma transformace průmyslové výroby města Plzně podobného zaměření.

Průmyslová transformace byla důležitým tématem i v zahraniční odborné literatuře, zejména na sousedním Slovensku. Ze slovenských geografů zabývajících se tímto tématem, jmenujme J. Mládka (1995, 1996, 2002), který provedl analýzu geografických aspektů transformace na Slovensku, podobným tématem se zabýval i K. Ivanička (1993, 1999). Tématem transformace průmyslové výroby v zemích střední a východní Evropy v souvislosti s postindustriálním vývojem se zabývala D. Popjaková (2008). Významnou je její disertační práce (2001), zaměřená na transformaci průmyslu v regionu Šariš. Publikace na toto téma vznikaly i v sousedním Polsku, kde mezi nejvíce publikující patřil B. Domanski (2003, 2004), u kterého bylo hlavním tématem transformace průmyslové výroby v Polsku, se zaměřením na region Horního Slezska. Z polských geografů nesmíme opomenout J.J. Paryska (2004), zaměřujícího se na vyhlídky transformující se polské ekonomiky a jejich analýzu. Téma transformace se promítlo také do publikační činnosti anglosaských geografů. Dlouhodobě se této problematice v České republice i sousedních státech věnoval F. W. Carter, který společně s W. Maikem (1999) vydal publikaci zaměřující se na socioekonomické změny ve Střední a Východní Evropě.

Od počátku globální hospodářské krize uplynulo již více než 5 let, ale přesto je toto téma stále velmi aktuální. Globální ekonomická krize vypukla v roce 2008 a první vědeckou prací, zabývající se tímto tématem v České republice je sborník textů „Americká finanční krize – hrozba pro světovou ekonomiku?“, do kterého přispěli například R. Holman a K. Janáček, kteří krizi považují za ozdravný proces. Globální ekonomickou krizí se zaobírá také český ekonom T. Sedláček ve svých dílech (2009, 2012), uplatňuje svůj filozoficko – etický náhled na světovou ekonomiku a nynější krizi, zamýšlející se nad nevyhnutelností krize v rámci ekonomických cyklů.

Zajímavá díla ohledně globální ekonomické krize publikoval český ekonom L. Kovanda (2009, 2011), působící na Národohospodářské fakultě VŠE v Praze. Jeho první publikace se zaměřovala na popis příčin vzniku globální ekonomické krize a v druhé části byly publikovány rozhovory s laureáty Nobelovy ceny, kterými jsou Fogel, Merton, Phelps, Samuelson, Schiff, Scholes a dalšími 12-ti odborníky. Druhá jeho publikace pojednávala o dopadech finanční krize, evropské dluhové krizi a zbytek díla byl věnován opět rozhovorům s významnými světovými ekonomy. K dalším autorům z púdy VŠE patřila E. Klvačová (2009), která vydala publikaci o příčinách, projevech a perspektivách světové ekonomické krize. Na stejném pracovišti působí i V. Spěváček, jehož publikace (2009) se zaměřila na hospodářskou recesi ve vyspělých státech a detailněji charakterizoval ekonomiku Spojených států amerických a Evropské unie. M. Rojíček (2009), působící na Vysoké škole ekonomie a managementu v Praze, analyzoval strukturální dopady ekonomické krize na jednotlivá odvětví České republiky na základě produktivity práce, zaměstnanosti nebo zahraničním obchodu.

Autory publikací, zaměřených na regionální dopady globální ekonomické krize jsou například V. Novák a V. Toušek (2010), kteří se zaměřují na dopady na trh práce v různých regionech České republiky, jež publikovali ve sborníku Geographica. Podobnému tématu se věnovala publikace autorů M. Červeného, J. Klímy a J. Pilečka (2010), mapující dopady hospodářské krize na situaci v jednotlivých regionech. Ve výčtu vědeckých prací zaměřených na regionální dopady ekonomické krize nesmíme opomenout autory L. Bučinovou a P. Bučinu (2009). Velmi významným dílem je publikace autorů G. Gorzelaka a C. Goha (2010), vypracovaná z příspěvků ekonomů a geografů, zaměřujících se na dopady globální ekonomické krize ve státech Střední a Východní Evropy. V této publikaci byly uvedeny případové studie jednotlivých států a Česká republika zde je zastoupena příspěvkem J. Blažka z Katedry sociální geografie a regionálního rozvoje Univerzity Karlovy v Praze.

Několik publikací, věnovaných tomuto tématu, publikovala D. Dubská (2009, 2010), jež je analytičkou Českého statistického úřadu. Tato autorka věnuje svoji publikační činnost dopadům ekonomické krize na dílčí průmyslová odvětví České republiky, ale také celkovému dopadu krize na ekonomiku České republiky.

Z českých autorů na téma globalizace můžeme jmenovat publikaci Z. Lehmannové a kol. (2010), v níž se autoři snažili o výzkum globalizace, jako kvalitativní historické změny uspořádání lidské společnosti v celosvětovém měřítku, z čehož vychází najevo, že globalizace není zcela novým fenoménem a lze ji vysledovat dříve než na konci druhého tisíciletí. Autoři se v této publikaci zaměřují na ekonomické, politické a bezpečnostní oblasti a globalizaci považují za historickou transformaci. Podobný názor ve svém článku publikoval V. Klaus (2001), „Co je to globalizace?“. Tvrdí, že internacionalizace aktivit lidské společnosti není také žádnou novinkou, ale dlouhodobě přítomným jevem a říká, že ho nezpůsobily nadnárodní korporace nebo vyspělé země, ale je to podle něj spontánní proces. Dalším autorem z českého prostředí, věnujícím se globalizaci je M. Jiránková (2010), která se snaží na toto téma aplikovat strukturalismus, liberalismus, či merkantilismus. Publikace nastiňuje nové postavení národních států v nových podmínkách globální produkce výrobků. Publikace V. Jenička a kol. (2010) vznikla na Fakultě mezinárodních vztahů VŠE a zaměřuje se na globální problémy světa či světovou a rozvojovou ekonomiku. Globalizaci chápe například jako deteritorializaci, což je nové chápání geografie, kde (společenský) prostor, již nelze definovat pojmy „geografická hranice“, „geografická vzdálenost“, nebo „geografické místo“.

Zahraniční článek autorů J. Sternse a H. Petersona (2001) poukázal na fakt, že menší společnosti reagují různými způsoby na globalizovaný trh a tvrdí, že některé z těchto společností pracují s globalizací ve svých obchodních strategiích a některé vůbec. Tento článek předkládá hypotézu, že je nutné pro menší zemědělsko – potravinářské společnosti, aby se aktivně podílely na perspektivě globalizace. Článek autorky L. Raynoldsové (2004), analyzoval velký „boom“ světového obchodu s tropickým ovocem a zeleninou, mimo sezónní produkci čerstvých výrobků a jejich zpracování. Zaměřuje se na severojižní dopravní síť spojující americké a evropské trhy s Latinskou Amerikou, produkci, distribuci a vzorce spotřeby a roli sociálních, politických, ekonomických subjektů v konsolidaci mezinárodního obchodu.

4. Od transformace průmyslu v České republice ke globalizaci a světové hospodářské krizi

4.1 Transformace průmyslu v České republice po roce 1989

L. Kopačka (2004) uvádí, že před rokem 1989 fungovala v České republice socialistická ekonomika, která byla řízena centrálním plánováním s důrazem na rozvoj průmyslové výroby. Růstu této průmyslové výroby bylo dosahováno neekonomicky, a to za pomoci větší spotřeby vstupních surovin, energie a velmi vysokou mírou kapitálových investic, ovšem nedostatečné bylo zvyšování produktivity práce nebo technologického pokroku. L. Kopačka (2004) tento systém nazývá „socialistickým fordismem“, kterým se ubíraly státy Východního bloku.

Za obecné znaky centrálně plánovaného hospodářství považuje L. Židek (2006):

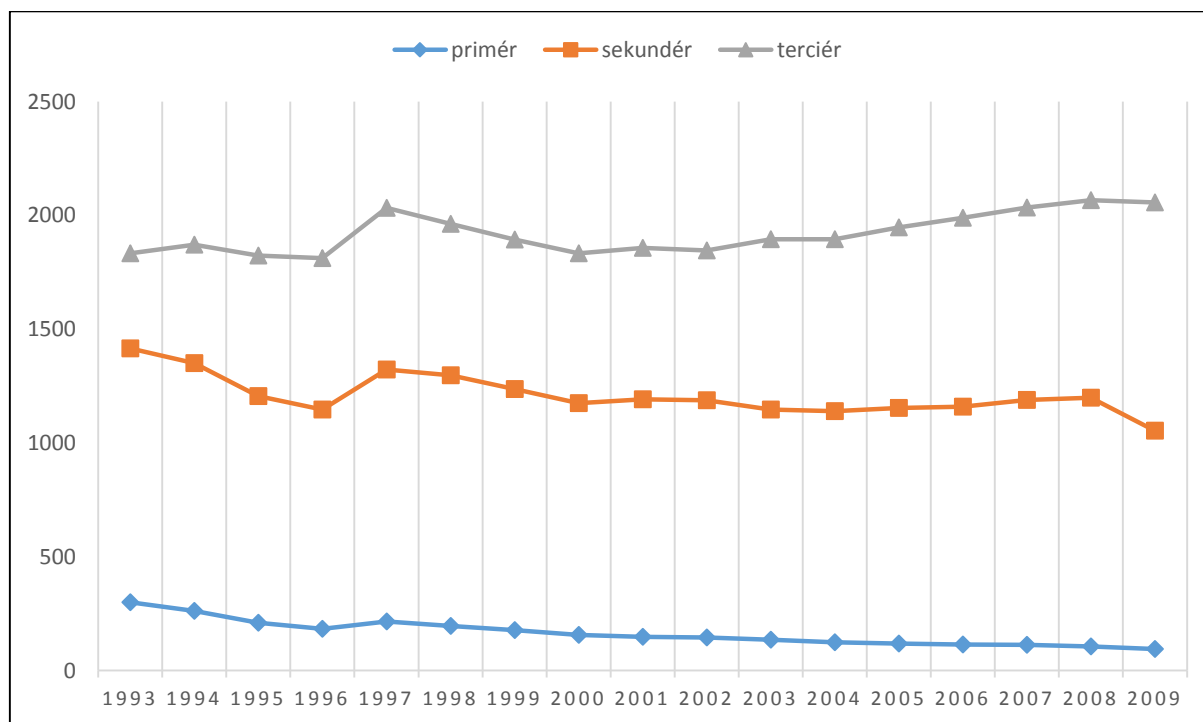
- Centrální řízení
- Minimální existence soukromého vlastnictví
- Významná přezaměstnanost a neefektivita práce
- Neschopnost adekvátně reagovat na změny ve světovém hospodářství
- Zaostalost v technologickém vývoji a technologické úrovni

Dále dle L. Židka (2006), byly tyto znaky důvodem neschopnosti konkurence na západních trzích, které se od těch v zemích Východního bloku značně odlišovaly. Dalším určujícím bodem bylo důsledné dodržování plánů pro státní podniky, jež byly důležitější než samotné navyšování jejich ziskovosti. Současně byla výrazně upřednostňována výrobní sféra, oproti sféře nevýrobní. Před rokem 1989 bylo mnohem více obyvatel zaměstnáno v priméru a sekundéru. Naopak v terciéru pracovalo daleko méně obyvatel, než v současné době. Průmyslová výroba v tehdejší Československu z hlediska kvantitativního byla ve světové špičce, ovšem z hlediska kvalitativního značně zaostávala za vyspělejšími západními ekonomikami. Určitou komplikací v rozvoji kvality průmyslové výroby bylo finanční „dotování“ zaostalejšího Slovenska, což sice vedlo ke snížení regionálních rozdílů, ale utrpěla tím celková konkurenceschopnost a stát se tím pádem ještě hůře vyrovnával vyspělým zemím západního světa. Nezanedbatelnou výhodou tvořila poloha Československa, jako jednoho z nejzápadnějších států Východního bloku, což skýtalo určitý potenciál pro export výrobků mimo tyto země. Další devizou českého průmyslu byly lidské zdroje, poskytující kvalitní pracovní sílu a dostačující makroekonomická stabilita, kterou reprezentovaly nízká nezaměstnanost a inflace nebo

adekvátní schodky státního rozpočtu. L. Žídek (2006) upozorňuje na fakt, že v tehdejší Československu a jeho centrálně plánovacím hospodářství, chyběly malé či střední podniky a většina ekonomické aktivity byla koncentrována do velkých celostátních podniků.

Transformace průmyslové výroby v České republice mohla být realizována až po politických změnách a pádu tehdejšího režimu v listopadových dnech roku 1989. Ve vyspělých zemích byla na počátku 20. století průmyslová výroba označována jako „fordismus“, dle Kuncce (2005) se tehdejší produkce vyznačovala typickou organizací výroby a byla pro ni charakteristická masová produkce standardizovaných výrobků. Popjaková (2001) uvádí, že fordistické pojetí výroby bylo světovému hospodářství dostačujícím systémem do 70. let 20. století, kdy došlo ruku v ruce se světovou energetickou krizí (ropné krize) současně ke krizi fordismu. Vzrostla cena ropy a tím se navýšil tlak na masovou výrobu, která se nadále stala neefektivní. Období průmyslové produkce označované jako fordismus zaniká, začal se klást důraz na flexibilitu a průmyslová výroba vstupuje do období, zvaného postfordismus. L. Kopačka (2004) označuje světovou transformaci za důvod přeměny klasické industrializace a tradiční průmyslové výroby do období nové industrializace až deindustrializace – tzn., že vyspělé světové ekonomiky začaly mít postindustriální charakter.

Obr 2: Počet zaměstnanců v jednotlivých sektorech (v tis.), v letech 1993 až 2009

Zdroj: www.czso.cz, Česká republika od roku 1989 v číslech, průměrný počet zaměstnanců v národním hospodářství dle odvětví

D. Popjaková (2008) interpretuje tyto znaky, jako projev postfordismu:

- transformace odvětvové struktury hospodářství, při které dochází ke snižování objemu průmyslu v hospodářském systému – probíhá deindustrializace a terciarizace
- strukturální změny v průmyslu – dochází k reindustrializaci a nástupu nových technologicky náročných odvětví
- prostorové přesuny v průmyslu, dochází ke vzniku nových průmyslových odvětví, díky užití nových technologií a informací, která jsou prostorově určena novými lokalizačními faktory (věda a výzkum, informace, výhody aglomerací), na různých hierarchických úrovních vznikají nové industriální prostory
- vzestup významu vědy a výzkumu, inovací a nových technologií
- nástup migrace mezinárodních pracovních sil, větší nároky na kvalifikaci pracovníků, jejich multifunkčnost a flexibilitu
- nastávají organizační a institucionální změny v průmyslové výrobě, dochází k nárůstu vlivu nadnárodních korporací a posilování významu malých a středních podniků v národním hospodářství
- vliv globalizace na průmyslovou výrobu a s tím spojený růst významu podniku se zahraniční kapitálovou účastí, zahraničního kapitálu, mezinárodních ekonomických institucí a integračních uskupení
- změny v ekonomickém myšlení či chování, které jsou způsobeny sociálními změnami

V České republice došlo v roce 1989 a hlavně po něm, k mnohým výrazným změnám pod tlakem politických a společenských událostí, které ovlivnily utváření základu České republiky na mnoho let dopředu. Tyto změny, označované jako transformace, byly určující nejen pro průmyslovou výrobu, ale i pro celou společnost nejen v České republice.

D. Popjaková (2001) vidí jako základní projevy transformace průmyslové výroby v České republice tyto body:

- desindustrializace
- změnu odvětvové struktury průmyslu
- změnu prostorové struktury průmyslu

- změnu velikostní struktury průmyslu
- změnu vlastnické struktury průmyslu
- významná role informací při řízení podniků
- změnu organizace výroby
- proces zeštíhlování výroby
- změny dodavatelsko-odběratelských vztahů
- zvyšující se význam přímých zahraničních investic (PZI)

V roce 1991 začala ekonomická reforma, přičemž v předešlém roce 1990 národní hospodářství fungovalo pod starým systémem. Dle M. Vančury (2002) došlo během ekonomické reformy ke čtyřem důležitým změnám. Prvním byla cenová liberalizace a tím pádem došlo k deregulaci cen, jejíž cílem bylo položit základy tržního hospodářství. Došlo též k zavedení vnitřní konvertibility, tedy devalvaci měny a oficiálnímu snížení kurzu koruny. Cílem byla podpora tuzemských podniků, umožněním vstupu zahraničního zboží a zároveň umožnění českým výrobcům vstoupit na zahraniční trhy. Snaha se otevřít zahraničnímu obchodu, donutila český stát devalvovat měnu až o 80 %, protože naše ceny českých výrobků nebyly schopné konkurence. Dalším bodem byla liberalizace zahraničního obchodu, jejíž cílem bylo otevření se zahraničnímu kapitálu. Posledním bodem byla samotná privatizace.

Dle Z. Szczyrby (2005) byla privatizace v České republice velmi specifická. Majetek se privatizoval v účetních hodnotách, podle speciálních zákonů a zároveň byl obrovský nepoměr mezi objemem privatizovaného majetku a objemem domácích úspor. Vznikl zákon o kuponové privatizaci, která probíhala ve dvou fázích a to malé privatizaci a velké „kuponové“ privatizaci. Malá privatizace se týkala menších provozoven, které měly nízké účetní hodnoty a mohly být dány do dražby, kde je občané zprivatizovaly a probíhala tedy formou přímých prodejů. Ve vlně velké „kuponové“ privatizace bylo cílem státu privatizovat plošně a rychle. Ovšem stát neměl na průmyslové podniky reálné kupce a musel přistoupit ke kuponové privatizaci. Kuponová privatizace probíhala skrze investiční privatizační fondy (IPF), ovšem chyběla jak dostatečná legislativa, tak finanční kapitál. To vedlo k vytvoření „pseudo“ kapitálových trhů a došlo k velkému roztržení vlastnické struktury. Proces vlny velké kuponové privatizace byl ukončen v únoru roku 1994.

Dle O. Šerého (2010) po začátku transformačních procesů zasáhla Československo transformační recese, se kterou se setkáváme i v dalších zemích bývalého Východního bloku. V této recesi vznikl nový prvek na poli trhu práce a to nezaměstnanost, která před rokem 1989

s povinností být zaměstnán neexistovala. Zotavování se z této recese bylo pozvolné, neboť došlo ke ztrátám typických trhů, kterými byly země bývalého SSSR, NDR, bývalé Jugoslávie, nebo státy Perského zálivu. Svým dílem k recesi také přispěla nutná adaptace na nové trhy, přerušení dodavatelských řetězců, cenová liberalizace, restriktivní makroekonomická politika a zdeformovaná struktura ekonomiky.

4.2 Současná světová hospodářská krize

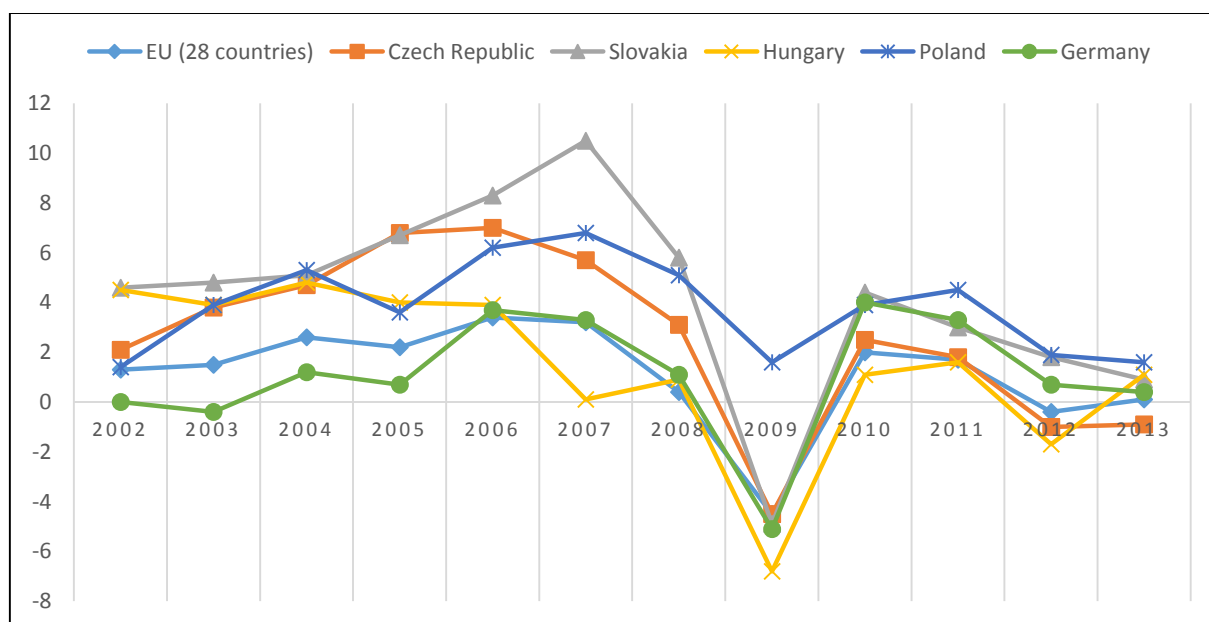
Před počátkem současné hospodářské krize, se světová ekonomika od 70. let (ropné šoky) dynamicky rozrůstala. Po roce 2000 se hospodářský výsledek jevil ještě více příznivěji. Mnoho regionů a oblastí zažívalo značnou ekonomickou expanzi, kterou doprovázelo zlepšení životní úrovně, nízká inflace, klesající úrokové sazby a vysoké tempo růstu objemu světového obchodu. Ovšem během roku 2007 se začaly objevovat první problémy, které postihly „hypoteční bublinu“ ve Spojených státech amerických.

T. Woods (2010) poukazuje, že první problémy s hypotečním trhem v USA se objevily na počátku roku 2007 a celá tato „hypoteční bublina“ splaskla již v květnu téhož roku a hypoteční krize se přelila do krize finanční a tato krize v roce 2008 zasáhla celou ekonomiku Spojených států. V březnu roku 2008 se na pokraji bankrotu ocitla první americká banka a to Bears Stearns. Následně v září americká vláda znárodňuje Freddie Mac a Fannie Mae (tyto instituce ovládají více než 75 % všech hypoték v USA). Ovšem finanční trh se v USA hroutil dál a pád postihl významné banky Merrill Lynch, Lehman Brothers nebo pojišťovací společnost AIG (J. Zemánek, 2008). Dle J. Stuchlíka (2009) způsobil bankrot banky Lehman Brothers velké potíže pro americké hospodářství a odstartoval vlnu dalších bankrotů a znárodňování.

Finanční krize se neprojevila pouze v USA, ale celosvětově a v průběhu času se přeměnila v krizi hospodářskou. Její dopad samozřejmě zasáhl i Evropskou unii, ale v jejich jednotlivých částích byly následky rozdílné. Evropská unie se snažila po vypuknutí krize v USA operativně jednat skrze protikrizová opatření, ale přesto byly ekonomické následky nedozírné. Po vypuknutí krize došlo k velkému poklesu ekonomické činnosti, podstatnému nárůstu nezaměstnanosti, k propadu produktivity a k oslabení veřejných financí států Evropské unie (hodnotící zpráva Evropské komise, 2010). Finanční krize tak jako v USA zasáhla mnohé evropské banky, těmi největšími, které se dostaly do problému, byly francouzská BNP Paribas, britská banka Northern Rock a Barclays nebo švýcarská UBS.

Během druhé poloviny roku 2009 sice došlo k zastavení propadu evropské ekonomiky, ale stále si zvyšoval počet nezaměstnaných, přičemž došlo k značnému propadu příjmů státních rozpočtů zemí Evropské unie a některé z nich se dostaly do výrazného deficitu. Země jako Maďarsko či Lotyšsko si již nebyly schopny půjčovat na světových trzích a musely požádat o záchrannou půjčku Mezinárodní měnový fond (MMF). Kromě zmíněných dvou zemí se dostalo do značných problémů Řecko, jakožto člen Eurozóny. Evropskou ekonomiku problémy člena eurozóny negativně ovlivnily a státy Eurozóny musely poskytnout Řecku finanční injekci na stabilizaci, aby euro dále neoslabovalo. Ekonomická krize nastartovala v Evropě diskusi ohledně těsnějšího hospodářského sepjetí, o regulaci bank nebo zdanění finančních transakcí (ekonomická krize, časopis Ekonom).

Obr 3: Vývoj růstu HDP ve vybraných zemích Evropské unie v letech 2002 až 2013

Zdroj: epp.eurostat.ec.europa.eu, real GDP growth rate

L. Kovanda (2009) říká, že se ekonomická krize v České republice projevila s určitým zpožděním oproti jiným státům Evropské unie. Jedním z důvodů byl ten, že se tuzemským bankám do určité míry vyhnula krize finanční, protože neinvestovaly do cenných papírů propojených s americkým trhem nemovitostí. Evidentní náznaky hospodářské krize se v České republice začaly projevovat až ve třetím čtvrtletí roku 2008. Světová hospodářská krize se v České republice nejvíce projevila nárůstem nezaměstnanosti a krizí některých výrobních odvětví. Největší propouštění zasáhlo automobilový průmysl a na něj navázané subdodavatele. Nejvíce zasažený odvětvím z hlediska produkce výrobků byl sklářský průmysl, což

doprovázel pokles tržeb a snižování počtu zaměstnanců (M. Kuntoš, 2010). Třetím podstatně zasaženým výrobním odvětvím byl textilní a oděvní průmysl (J. Smetana, 2010).

Podobně jako Evropská unie se snažila i Česká republika situaci řešit protikrizovými opatřeními. V polovině roku 2009 vláda přijala Národní protikrizový plán, zaměřený například na snížení zátěže (z plateb na sociální a zdravotní pojištění či z daní) pro podnikatele, rozšíření podpor pro podnikání v zemědělství, urychlení odpisů, vyšší podporu projektům zaměřeným na infrastrukturu nebo posílení podpory exportu (Závěrečná zpráva NERV, 2009).

Nejdůležitější protikrizová opatření vlády České republiky:

- od ledna 2009 došlo ke snížení sociálního pojištění o 1,5 % (zaměstnancům zůstane o 18 mld. Kč více)
- v roce 2009 došlo ke snížení daně z příjmu právnických osob na 20 %
- zvýšila se garance úvěrů poskytovaným malým a středním podnikům
- došlo ke zvýšení investic do infrastruktury
- navýšení investic ze státního rozpočtu na vědu a výzkum
- byly podpořeny podnikatelé v zemědělství a byl posílen Program rozvoje a venkova
- byly zapojeny prostředky z rezervních zdrojů
- došlo k navýšení kapitálu České exportní banky
- byly sníženy zálohy na daně z příjmu

4.3 Globalizace a výroba potravin

V dnešní době je globalizace považována za nejvýraznější celosvětový trend. Globalizaci Cihelková (2001) identifikuje jako vytváření globálních finančních, energetických, informačních, obchodních a pracovních toků – mimo jiné formuje i trh s potravinami. Slovem globalizace neoznačujeme pouze unifikaci různých jevů ve světě, ale například podmaňování si trh nadnárodními potravinářskými společnostmi jakou jsou McDonald's, Coca Cola, Pepsi či Starbucks. Podle Danielse (2001) jsou tyto společnosti pouze ukázkou z velkého výčtu mnoha dalších příkladů. Produkce potravin byla dokonce jednu dobu podle Nilese a Roffa (2008), považována za nástroj globalizace, řízený nadnárodními korporacemi, vyrábějícími chemikálie potřebné v zemědělství. Globalizace má podle Cihelkové (2001) celosvětový rozsah a způsobuje provázanost vztahů a procesů, jež probíhají v jednotlivých oblastech v různé intenzitě s odlišnými výsledky. Ekonomická globalizace vede světovou ekonomiku k celku, který je ovšem vnitřně strukturovaný.

Dvojice autorů Tansey a Worsley (2001) používají pojem „potravinový systém“, který v sobě obsahuje biologické, ekonomické, politické, sociální a kulturní aspekty potravin. Tvrdí, že se tento systém, v důsledku přetváření globální ekonomiky, mění pod vlivem následujících faktorů:

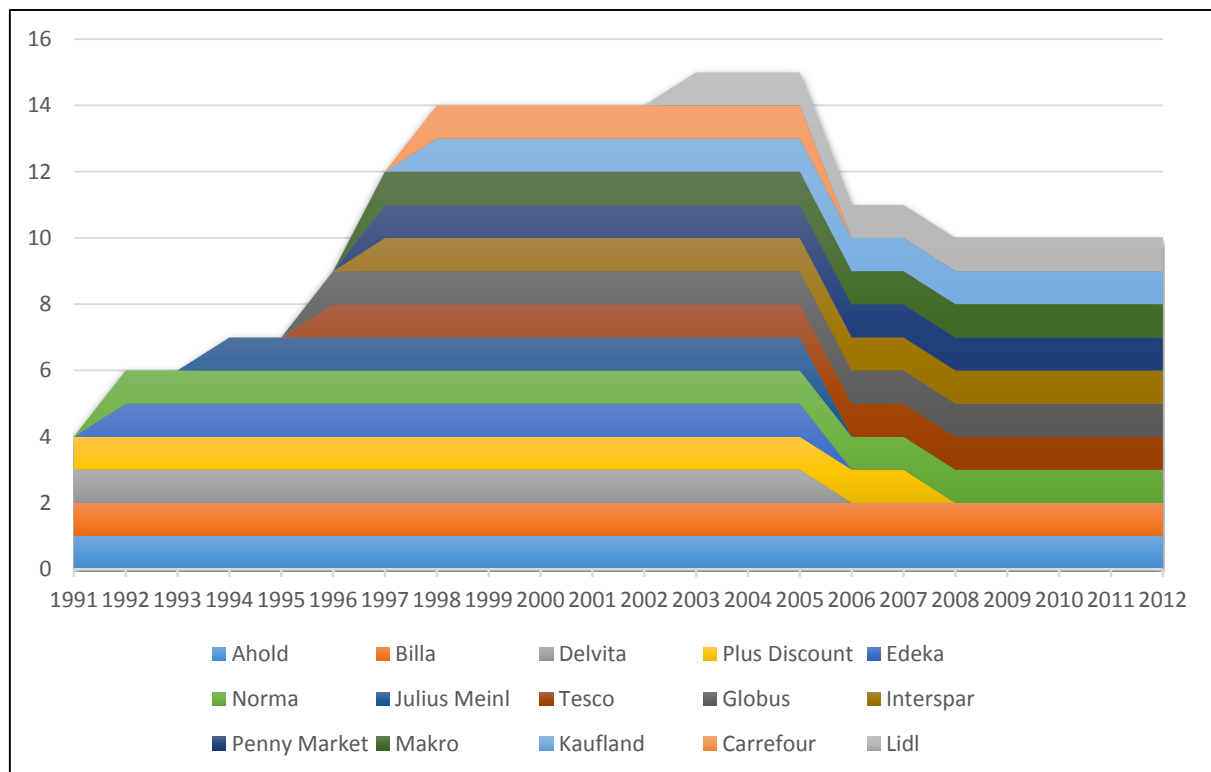
- zvýšení střední délky života a nárůst počtu obyvatel na světě, způsobují zvýšené nároky na životní prostředí (zejména snižování biodiverzity, rozlohy deštných pralesů, desertifikaci, narušení ozonové vrstvy)
- intenzivní urbanizace zvětšuje vzdálenosti mezi producentem a konzumentem potravin, zvyšuje význam nadnárodních obchodních řetězců a má za důsledek snížení počtu lokálních pěstitelů
- globalizace trhu pomáhá koncentrovat „potravinovou moc“ do rukou nadnárodních korporací, které jsou zároveň primárními a hlavními aktéry globalizace potravinového systému. Zároveň liberalizace trhu způsobuje nemožnost států vůči velkým komerčním společnostem. Zvyšuje se zadlužení zemí třetího světa.
- probíhají technologické změny – biotechnologie, genetické inženýrství, informační technologie mění zemědělství na soukromé vlastnictví chráněné patenty
- ve společnosti upadá tradiční role ženy v domácnosti, což souvisí s nedostatkem času na přípravu jídla a tím pádem narůstá dostupnost polotovarů a jídel rychlého občerstvení

Podle Danieslse (2001), jsou hlavními aktéry v prodeji jídla v současnosti nadnárodní obchodní korporace. Klíčoví jsou také v určování povahy a kvality prodávaných potravin skrze smlouvy s těmi, kdo je vyrábí. Zvyšování nebo snižování kvality prodávaných potravin je výsledkem mezi konkurencí těchto nadnárodních řetězců. Je zřejmé, že o kvalitě produkovaných potravin rozhodují supermarketové a ostatní nadnárodní aktéři, často organizovaní do velkých korporací. Podle požadavků skupin rozvinutého světa určují změnu mezinárodních a národních potravinových zvyklostí a jejich vliv sahá až do politického a sociálního vývoje na regionální i lokální úrovni. Velké korporace v současné době mají daleko jednodušší obstát v prostředí velké konkurence, cenové politiky, legislativě o kvalitě a bezpečnosti potravin než drobní lokální producenti.

Dicken (2007) poukazuje na to, že ovládnutí trhu s potravinami, dosahují nadnárodní obchodní řetězce spojováním a skupováním společností navzájem s úkolem rozšířit výrobní portfolio, odstranit konkurenci a rozšířit nabídku na nové geografické trhy. Nadnárodní

producenti takových výsledků dosahují produkcí specializovaných výrobků, uzpůsobených lokálními požadavky pro místní trhy. Velké obchodní řetězce ovládají tyto trhy díky vstupu odkoupením lokálních prodejců, kteří splňují tamní podmínky a požadavky. Autor dále poukazuje na oboustrannou závislost mezi nadnárodními producenty potravin a nadnárodními obchodními řetězci a aktuálním trendu přesunu moci k druhé jmenované skupině. Celosvětovými globálními představiteli této „druhé skupiny“ jsou například Ahold (Holandsko), Carrefour (Francie), Metro (Německo), Tesco (Velká Británie) a Wal – Mart (Spojené státy Americké).

Obr 4: Zastoupení nadnárodních obchodní společností na území České republiky v letech 1991 - 2012

Zdroj: dostupné na is.muni.cz, vybrané kapitoly ze socioekonomické geografie České republiky, vlastní úpravy

V současné době se začíná pozvolna měnit pohled spotřebitelů na kupované potraviny a začínají si uvědomovat hrozby, spojené s masovou produkcí potravin (zdravotní rizika spojená s používáním chemikálií v zemědělství, rozšíření různých zvířecích chorob, produkce geneticky upravených potravin). Tendence spotřebitelů potravin zapříčinila jejich zvyšující se nárůst zájmu o lokální produkci a distribuci potravin, jak praví Robinson (2004). Tento autor rozlišuje dva nové trendy, spojené s konzumací potravin, a to uvědomění si zdravotních rizik závislejších na kupovaném jídle a větší ochotu platit za vyšší kvalitu potravin.

Tab 3: 10 nejzávažnějších potravinových skandálů za posledních 30 let

1986-1996	Nemoc šílených krav	V roce 1986 britské úřady oznámily, že chovy hovězího dobytka napadla nová, neznámá choroba označována jako bovinní spongiformní encefalopatie (BSE). Nákaza se přenáší na člověka v podobě smrtelné Creutzfeldt-Jakobovy nemoci. Dodnes si choroba vyžádala přes 200 lidských obětí a odhad nakažených jde do statisíců. Nakaženy byly chovy v Evropě i České republice. Vše zavinily masokostní moučky z uhynulých zvířat, které se přidávaly do krmných směsí.
1999	Kuřata s dioxiny	Další skandál související s krmivem. V Belgii objeveny v drůbežím mase a ve vejcích ve vysoké koncentraci rakovinotvorné dioxiny. Na čas se nížila konzumace kuřecího masa a vajec
2008	Mléko s melaninem	V Číně onemocnělo přes 50 tis. kojenců po konzumaci sušeného mléka. Výrobci – dvě velké firmy – do něho přidávaly melanin, chemickou látku používanou při výrobě pryskyřic, která měla zvýšit obsah bílkovin.
2010	Rakouské sýry s listeriemi	Sedm lidí zemřelo po požití výrobků z jedné štyrské mlékárny. Výrobky byly k dostání i v ČR, zde však k problémům nedošlo a rizikové výrobky byly staženy z trhu.
2010	Dioxinová aféra	V roce 2010 našly úřady v Německu dioxiny ve vejcích, drůbežím a vepřovém mase. Opět byly původcem živočišná krmiva, do kterých byla přidávána technická směs mastných kyselin, jež vzniká při výrobě bionafty. Musely být uzavřeny tisíce zemědělských podniků v Německu.
2011	Klíčky s bakterií E.coli	Dlouho byly za zdroj epidemie, která si vyžádala 50 obětí, považovány španělské okurky. Ovšem příčinu způsobily semena pískavice dovážené z Egypta, jež byla kontaminována bakterií Escherichia coli.
2012	Lihoviny s metanolem	Metanolová aféra vypukla v ČR v září v roce 2012 a dodnes má na svědomí přes 50 mrtvých a dalších 80 otravu přežilo. Výčet obětí zřejmě není stále konečný, neboť je v oběhu stále přes 2 tis. litrů metanolové směsi.
2012	Kontaminované hamburgery	Za příčinu je považována opět bakterie E.coli. Ve Francii si vyžádala 40 obětí a desítky hospitalizovaných. Tentokrát byla v hamburgerech z mletého masa.
2013	Fenylbutazon v koňském mase	Vyšetřování aféry s koňským mase vydaným za hovězí přineslo ještě skandálnější odhalení. Do Francie bylo vyvezeno koňské maso kontaminované veterinárním léčivým přípravkem fenylbutazon, používaným k tlumení bolesti u koní, který se nesmí dostat do jídla. Zbytky tohoto analgetika odhalila i česká veterinární inspekce v koňském mase, původem z Polska.
2014	Skopové s vodou z rybníka	V Číně byla do masa přidávána voda, aby se zvýšila jeho váha. Injekčními stříkačkami byla do masa přidávána bakteriemi kontaminovaná voda.

Pramen: MF Dnes, vydání z 21.3., (H. Večerková, 2014)

Dicken (2007) identifikuje v současném agro-potravinovém systému dvě větve potravinářského průmyslu:

- standardizovaný – podniky splňující ekonomické standardy konkurenceschopnosti a výhodnosti

- lokalizovaný – ohleduplná k životnímu prostředí, zvýrazňující výživové a zdravotní kvality potravin. Mezi významné trendy a iniciativy patří „farmářské trhy“ a „zemědělství s komunitní podporou“. Autoři Niles a Roff (2008) jsou toho názoru, že narůstá zájem o potenciál krátkých dodavatelských řetězců na revitalizaci rurálních ekonomik, na zastavení gastronomické homogenizace a na ochranu plodin a ekologické diverzity

5. Potravinářský průmysl v obecných souvislostech

5.1 Potravinářství v zemích Střední Evropy

Výroba potravinářských produktů a nápojů patří v České republice ke klasickým zpracovatelským průmyslovým odvětvím a důležitým vstupem pro tuto výrobu potravin a nápojů, jsou agrární produkty z domácích i zahraničních oblastí. Potravinářské produkty jsou velmi výraznou součástí spotřebitelského trhu v České republice a Evropské unii. V současné době je odvětví potravinářského výroby velmi rozmanité s významným podílem malých a středních podniků, přičemž některé podniky v České republice jsou stále součástí národních společností. Hlavním posláním tohoto průmyslového výrobního segmentu je produkovat zdravotně nezávadné potraviny a zajistit obyvatelstvu přísun výživy.

Tab 4: Potravinářství v zemích Střední Evropy a vybraných zemí EU v roce 2012

Stát	Hodnota produkce potravin (v mil. EUR)	Podíl na produkci potravin v EU (v %)	Počet zaměstnaných osob v potravinářském průmyslu	Tempo růstu zaměstnanosti v potravinářství (%)	Podíl zaměstnanců v potravinářství na celkové průmyslové zaměstnanosti (%)
ČR	9686,1	1,20	100 527	-2,7	7,84
Francie	144870,0	17,97	560 248	-2,8	17,28
Maďarsko	8302,7	1,03	89 371	-1,4	11,23
Německo	138292,9	17,15	757 567	2,2	9,65
Polsko	41898,5	5,20	391 334	-2,3	13,38
Rakousko	13857,8	1,72	70 154	-0,5	10,73
Slovensko	2924,6	0,36	34 191	-1,4	6,23
Slovinsko	1548,4	0,19	14 240	-3,9	6,98
Švýcarsko	22750,9	2,82	60 033	1,2	10,52

Zdroj: Structural business statistics – industry and construction, dostupné na: epp.eurostat.ec.europa.eu

Česká republika (1,2 %) je v rámci zemí Střední Evropy na pátém místě v objemu produkce potravin z hlediska celé EU. Vyšší objem produkce potravin představuje ve Střední Evropě potravinářský gigant Německo (17,15 %) a dále následují Polsko (5,2 %), Švýcarsko (2,82 %) nebo Rakousko (1,72 %). Naopak nižší objem produkce potravin v rámci Evropské unie než Česká republika mají střeoevropské státy Maďarsko (1,03 %), Slovensko (0,36 %) a Slovinsko (0,19 %). Pro ilustraci se další významná potravinářská země Evropské unie, kterou bezpochyby Francie je, podílí na celkové produkci potravin téměř 18-ti %. V objemu zaměstnanců v potravinářství na celkové průmyslové zaměstnanosti je Česká republika (7,84

%) ve srovnání se státy Střední Evropy na šestém místě, nižší objem zaměstnanců v potravinářství mají už jen Slovinsko (6,98 %) a Slovensko (6,23 %). Na opačném pólu zaměstnanosti potravinářství na celkovém počtu zaměstnanců v průmyslu jsou státy Polsko (13,38 %), Maďarsko (11,23 %), Rakousko (10,73 %), Švýcarsko (10,52 %) a Německo (9,65 %). Pro opětovné srovnání má Francie objem zaměstnanců v potravinářství na celkové zaměstnanosti v průmyslu na úrovni 17,28 %. Zajímavým ukazatelem je tempo růstu zaměstnanosti v potravinářství. Propad počtu zaměstnanců v odvětví potravinářské výroby vykazují téměř všechny státy Střední Evropy s výjimkou Švýcarska (1,2 %) a Německa (2,2%). Česká republika má negativní tempo růstu zaměstnanosti v potravinářství a v roce 2012 byla zaznamenán pokles o -2,7 %.

5.2 Potravinářství v České republice

V České republice se výroba potravin, nápojů a tabákových výrobků podílela na HPH (hrubé přidané hodnotě) 2,29 % a na celkové zaměstnanosti se toto odvětví podílelo úhrnem 2,76 %. Výroba potravinářských výrobků, nápojů a tabákových produktů stále patří ve zpracovatelském průmyslu ke klíčovým odvětvím, ale má sestupnou tendenci. Tržby za prodej vlastních výrobků a služeb potravinářských společností se podílely na zpracovatelském průmyslu 8,3 %. Na zaměstnanosti ve zpracovatelském průmyslu se podílela potravinářská výroba objemem 9,8 % a toto odvětví je tedy stále významným zaměstnavatelem v průmyslové výrobě (Panorama potravinářského průmyslu, 2012). Z hlediska důležitosti potravinářské výroby v České republice běží současně několik podpůrných dotačních programů (objem poskytovaných podpor v roce 2012 činil 950 mil. Kč):

Podpory v rámci programů PRV a ze zdrojů EAFRD – jde o opatření přidávání hodnoty zemědělským a potravinářským produktům

Národní podpory v rámci Dotačního programu 13 – podpora zpracování zemědělských produktů a zvyšování konkurenceschopnosti potravinářského průmyslu

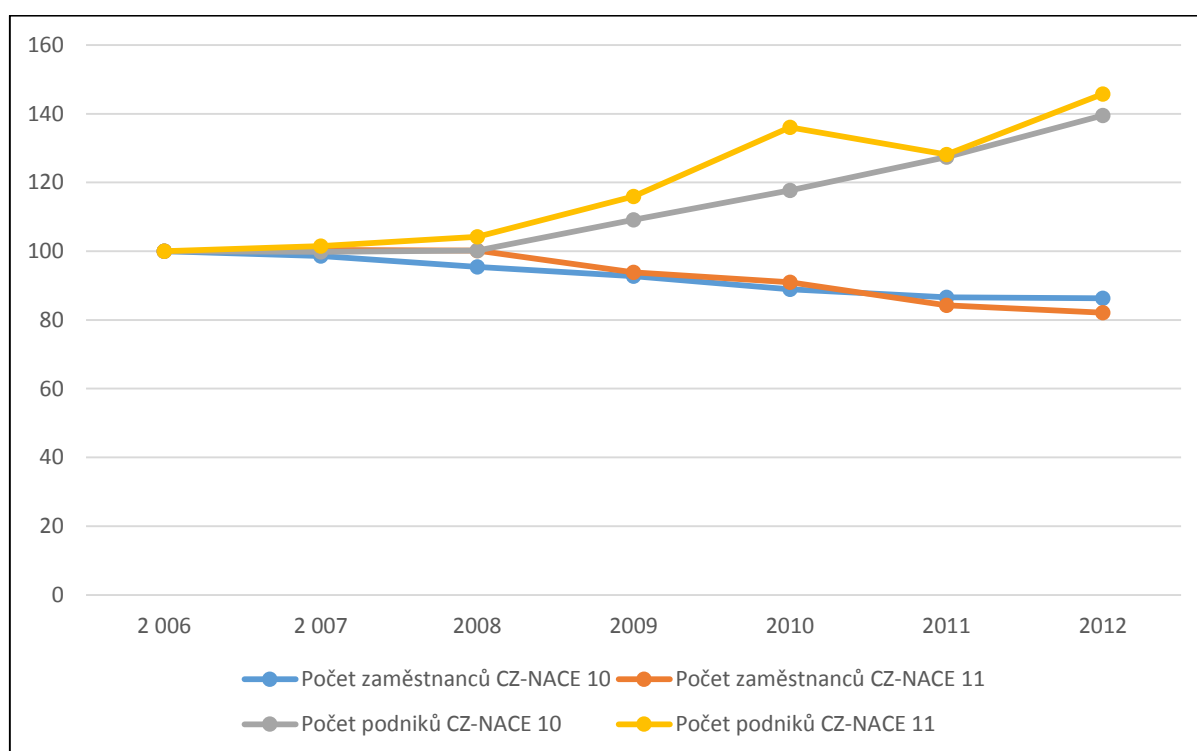
Ostatní výdaje MZe – podpory úvěrů na investice v rámci dobíhajících programů Zpracovatel či Hygiena (vyplácí PGRLF)

Programy pro malé a střední podniky poskytované prostřednictvím ČMZR – jde o podpory cenového zvýhodnění záruk, zvýhodněné úvěry a příspěvky na úhradu úroků z bankovních úvěrů

Výdaje SZIF (marketingový fond) – podpora značky KLASA

Počet zaměstnanců v potravinářském průmyslu v České republice dlouhodobě klesá, z níže uvedeného grafu je patrné, že klesající tendenci má jak odvětví CZ-NACE 10 o 13,7 % (o 14 218 zaměstnanců), tak CZ-NACE 11 o 17,9 % (o 2 933 zaměstnanců) mezi lety 2006 - 2012. U výroby nápojů je patrné, že pokles počtu zaměstnanců uspíšila světová ekonomická krize. Ovšem počet podniků potravinářského průmyslu má výrazně stoupající tendenci a za posledních šest sledovaných let se v odvětví CZ-NACE 10, zvýšil počet podniků o 39,5 % (o 2199 podniků) a v odvětví CZ-NACE 11 dokonce o 45,7 % (o 451 podniků).

Obr 5: Bazické indexy vývoje počtu zaměstnanců a počtu podniků potravinářského průmyslu v letech 2006 - 2012

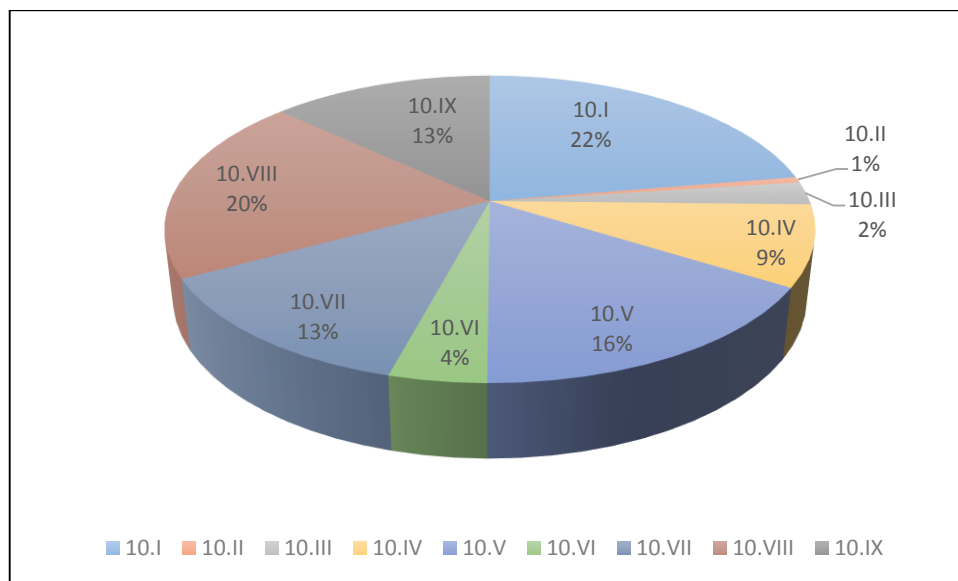

Zdroj: Panorama potravinářského průmyslu 2012, vlastní výpočty

V jednotlivých potravinářských odvětvích byla situace velmi různorodá. V jediném potravinářském odvětví, kde se současně zvýšil počet zaměstnanců i počet podniků, byla výroba ostatních potravinářských výrobků. V potravinářských odvětvích byla nejčastější ta situace, že se zvýšil počet potravinářských podniků daného odvětví, ovšem počet zaměstnanců klesl – těmito odvětvími byly zpracování a konzervování masa a masných výrobků, výroba rostlinných a živočišných tuků a olejů, výroba mléčných výrobků, výroba mlýnských a škrobářenských výrobků, nebo výroba průmyslových krmiv. Nastal zde taky jediný opačný případ, tedy že stoupl počet zaměstnanců v odvětví a klesl počet podniků, a tím bylo odvětví zpracování

konzervování ryb, korýšů a měkkýšů. Ve dvou případech klesl jak počet zaměstnanců, tak počet podniků daného odvětví a nastalo to ve zpracování a konzervování ovoce a zeleniny a ve výrobě pekařských, cukrářských a jiných moučných výrobků.

Obr 6: Podíly odvětví CZ-NACE 10 na tržbách za prodej vlastních výrobků a služeb v roce 2012

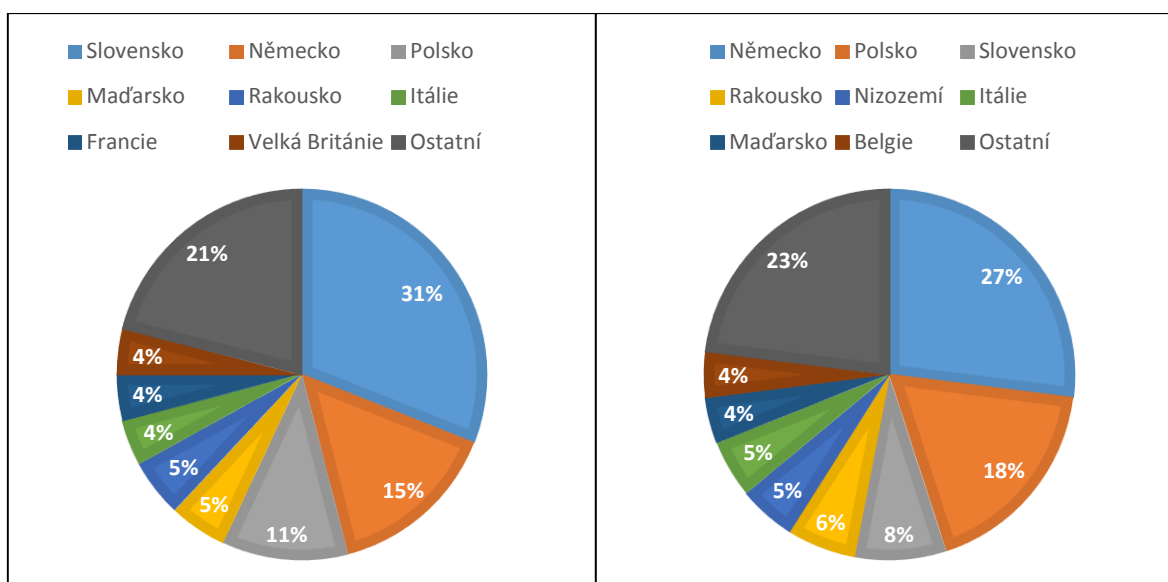
Zdroj: Panorama potravinářského průmyslu 2012, vlastní zpracování

Z grafu uvedeného výše lze označit za pět klíčových odvětví potravinářského průmyslu v České republice ta, která se podílejí na celkových tržbách více než 10-ti %. Mezi těchto pět klíčových segmentů patří zpracování a konzervování masa a masných výrobků (22 %), výroba ostatních potravinářských výrobků (20 %), výroba mléčných výrobků (16 %), výroba pekařských, cukrářských a jiných moučných výrobků (13%) a výroby průmyslových krmiv (13 %). Ostatní potravinářská odvětví, nepovažovaná za klíčové prvky potravinářské výroby, jsou výroba rostlinných a živočišných olejů a tuků (9 %), výroba mlýnských a škrobářenských výrobků (4 %), zpracování a konzervování ovoce a zeleniny (2 %) a zpracování a konzervování ryb, korýšů a měkkýšů (1 %).

Níže uvedený graf ukazuje prostorové rozložení vývozních a dovozních teritorií v roce 2012. V obou uvedených případech se v trochu odlišném pořadí nacházejí na prvních třech místech státy Slovensko, Německo a Polsko. V případě vývozních teritorií připadá největší objem vývozu potravinářských produktů na Slovensko (31 %), Německo (15 %) a Polsko (11 %). Nezanedbatelný objem vývozu připadá také na Maďarsko a Rakousko (shodně 5 %).

Z hlediska dovozních teritorií je největší objem potravinářských výrobků dopravován z Německa (27 %), Polska (18 %) a Slovenska (8 %). Významnější dovoz potravin probíhá ještě ze států Rakousko (6 %), Nizozemí (5 %) a Itálie (5 %).

Obr 7: Vývozní a dovozní rozdělení teritorií produktů odvětví CZ – NACE 10 v roce 2012

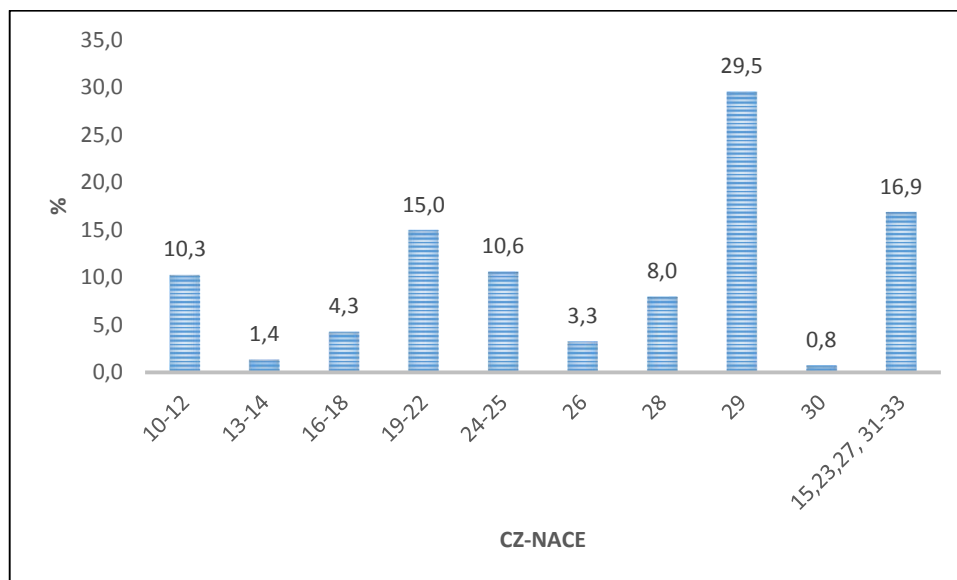
Zdroj: Panorama potravinářského průmyslu 2012, vlastní zpracování

V důležitém odvětví, kterým bezpochyby potravinářská výroba je, se jako v ostatních odvětvích zpracovatelského průmyslu objevily přímé zahraniční investice (PZI). Přímé zahraniční investice jsou popsány jako investice do cizí země za účelem získání podílu na kmenových akciích a zároveň rozhodovacích pravomocí alespoň ve výši 10 % nebo takového podílu, který dává zahraničnímu investorovi rozhodovací pravomoci. Přímé zahraniční investice mají formu buď podílu zahraničního investora na základním jmění, dlouhodobých úvěrů od mateřské společnosti, nebo podílu zahraničního investora na reinvestovaném zisku (SRHOLEC, 2004).

V roce 2012 bylo do zpracovatelského průmyslu v rámci přímých zahraničních investic celkem investováno 860 006,3 mil. Kč. Podíl PZI do potravinářského průmyslu (CZ-NACE 10, 11 a 12) činil 10,3 % (88 279,3 mil. Kč) z celkového objemu, který byl investován do zpracovatelského průmyslu. Nejvíce PZI směřovalo do odvětví výroba motorových vozidel (kromě motocyklů), přívěsů a návěsů (CZ-NACE 29), a to 29,5 % (254 111,8 mil. Kč), dále do ostatního zpracovatelského průmyslu (výroba usní, nábytku, el. zařízení; opravy a instalace) (CZ-NACE 15, 23, 27, 31-33) s podílem 16,9 % (145 079,2 mil. Kč). Dalším v pořadí bylo

odvětví ropné, chemické, farmaceutické, pryžové a plastové výrobky (CZ-NACE 19-22) s podílem 15 % (128 886,2 mil. Kč) a kovy, a kovové výrobky (CZ-NACE 24-25) s podílem 10,6 % (91 394,1 mil. Kč).

Obr 8: PZI v jednotlivých odvětvích zpracovatelského průmyslu v roce 2012

Zdroj: ČNB, stav přímých zahraničních investic k 31.12.2012 v ČR v odvětvové struktuře

V České republice probíhá propagace kvalitních potravinářských výrobků na celostátní úrovni prostřednictvím národní značky KLASA. Velmi úspěšnou propagační akcí se v době nárůstu zájmu spotřebitelů o regionální produkty stal systém podpory Ministerstva zemědělství, Agrární komory České republiky a Potravinářské komory České republiky pod názvem „regionální potravina“, který se v jednotlivých krajích zaměřil hlavně na propagaci malých a středních podniků a jejich produkce. Značka KLASA je udělována Ministerstvem zemědělství od roku 2003. Tato značka má za úkol zvyšovat hodnotu potravinářských výrobků a přilákat spotřebitele a informovat ho, o kvalitě zakoupených výrobků. K 31.12.2013 bylo oceněno téměř 1200 výrobků od 234 producentů potravinářských výrobků (Výroční zpráva Potravinářské komory České republiky). V Pardubickém kraji je pod značkou KLASA vedeno celkem 76 potravinářských produktů:

lahůdky - 3 výrobky - (2x Agricol, s.r.o., 1x PZP Merlin, s.r.o.)

maso a masné výrobky - 5 výrobků - (3x Masokombinát Polička, a.s., 2x PZP Merlin, s.r.o.)

mléko a mléčné výrobky - 48 výrobků (32x Choceňská mlékárna, s.r.o., 10x Mlékárna Hlinsko, a.s., 4x MILTRA B, s.r.o, a 2x Agricol, s.r.o.)

mlýnské, pekárenské a cukrářské výrobky – 8 výrobků (4x Smékalovo pekařství, spol., s.r.o., 3x Kávoviny, a.s., 1x PZP Merlin, s.r.o.),

nealkoholické výrobky – 7 výrobků (7x Kávoviny, a.s.) a nakonec v sekci „ostatní výrobky“ jsou 4 potraviny (4x Kávoviny, a.s.)².

Obr 9: Logo označení KLASA a Regionální potravina

Dalším podobné označení místních potravin nese název „Regionální potravina“, podobné projekty existují v řadě evropských zemí. V roce 2010 byl zahájen MZe ve spolupráci AK ČR a PK ČR projekt regionální potravina, jehož cílem je ukázat tamějším spotřebitelům regionální potravinářské produkty z jednotlivých krajů České republiky. Hlavním smyslem kampaně je při velké intenzitě přílivu dovážených potravin ze zahraničí upozornit na vysoce kvalitní potravinářské produkty místního zemědělství a potravinářství a současně nabádat spotřebitele k jejich nákupu. Projekt podporuje prodej potravin především v menších prodejnách a farmářských trzích, u kterých v současné době stoupá jejich obliba. Metodika udělování označení „regionální potravina“ spočívá v tom, že jde o produkt (potravinářský nebo zemědělský výrobek), který je vyroben ze surovin z příslušného regionu, nebo je-li to nutné z tuzemských surovin, podíl těchto surovin musí tvořit minimálně 70 %. Odborná porota uděluje ocenění vždy jednomu výrobku v dané kategorii a tento výrobek má právo používat označení „regionální potravina“ po dobu čtyř let. V současné době má označení „regionální potravina“ 373 produktů (Výroční zpráva potravinářské komory, 2012) a v Pardubickém kraji je to 29 potravinářských výrobků.

² Výrobky KLASA, dostupné na www.eklasa.cz

Na českém a evropské trhu existuje pestrá paleta zemědělských a potravinářských výrobků, které jsou považovány za významné a z toho důvodu je potřeba jejich název, zpracování či výrobu chránit před zneužitím jinými konkurenčními, obchodními nebo výrobními subjekty. Chráněné značky slouží k podpoře a ochraně zemědělských a potravinářských produktů a potravin. Tento systém existuje v Evropské unii od roku 1993 a jeho smyslem je chránit název určitých produktů před jeho zneužíváním. Potravinu a zemědělské produkty lze chránit třemi instituty, které poskytují ochranu označením na území členských států Evropské unie. Ochrana je poskytována na základě zápisu do rejstříku Evropské komise. Jedná se o označení³:

Chráněné označení původu (CHOP)

Chráněné označení původu se vztahuje k názvu regionu. Jedná se o označení zemědělských produktů a potravin, které z příslušného místa pocházejí. Všechny obsažené fáze výroby – produkce, příprava i zpracování těchto potravinářských produktů musí probíhat pouze ve vymezené geografické oblasti. Musí zde existovat určitá spojitost mezi specifickými vlastnostmi produktu a jeho zeměpisným původem.

Ochrannou známku CHOP, mají v ČR v současné době přiznané tyto produkty:

Český kmín, Charmomilla Bohemica (český heřmánek), Všestarská cibule, Žatecký chmel, Pohořelický kapr, Nošovické kysané zelí, Chelčicko – Lhenické ovoce, pro vína byla přiznána zeměpisná označení: Litoměřická, Mikulovská, Mělnická, Novosedelské slámové víno, Slovácká, Velkopavlovická, Znojemská, Znojmo, Čechy, Morava, Šobes a Šobeské víno.

Chráněné zeměpisné označení (CHZO)

Chráněným zeměpisným označením je chápán název, používaný k označení zemědělských a potravinářských produktů, mající původ v daném místě. Produkty označené tímto logem mají určitou kvalitu, pověst nebo jinou vlastnost, která je determinována právě zeměpisným původem výrobku. Proti chráněnému označení původu je chráněné zeměpisné

³ Výroční zpráva Potravinářské komory České republiky 2012

označení chápáno trochu volněji – stačí, pokud produkt projde v daném místě alespoň jednou fází výroby (zpracování, příprava, nebo produkce).

Ochrannou známku CHZO, mají v ČR v současné době přiznané tyto produkty:

Českobudějovické pivo, Budějovické pivo, Chodské pivo, Budějovický měšťanský var, Štramberské uši, Znojenské pivo, Karlovarský suchar, Mariánskolázeňské oplatky, Hořické trubičky, Brněnské pivo, Starobrněnské pivo, Lomnické suchary, Březnický ležák, Třeboňský kapr, Černá hora, Pardubický perník, Jihočeská nova, České pivo, České víno, Moravské víno, Jihočeská zlatá niva, Olomoucké tvarůžky, Karlovarské trojhránky a Karlovarské oplatky.

V současné době je podána žádost na zapsání produktu Valašský frgál.

Zaručená tradiční specialita (ZTS)

Touto ochrannou známkou je označován zemědělský produkt nebo potravina, pocházející z tradičních surovin, nebo se prezentující tradičním složením, či způsobem produkce a zpracováním. Výrazem „tradiční“, chápeme výrobu daného potravinářského produktu pod tímto názvem alespoň po dobu 25-ti let. Toto označení tedy mají kvalitní tradiční výrobky, které nemají vazbu na zeměpisnou oblast a odlišují se od ostatních výrobků na trhu.

Ochrannou známku ZTS, mají v ČR (ve spolupráci se Slovenskem) v současné době přiznané tyto produkty:

Spišské párky, Lovecký salám, Špekáčky a Liptovský salám – dalšími tradičními specialitami, usilujícím o ochrannou známku ZTS jsou Pomazánkové máslo a Pražská šunka

6. Potravinářský průmysl Pardubického kraje

V roce 1987 bylo v Pardubickém kraji 87 podniků z odvětví potravinářského průmyslu. Z tohoto počtu závodů bylo 55 malých podniků (63 %) a 25 středních podniků (29 %). Zbývajících 7 závodů byly podle počtu zaměstnanců velké podniky (8 %). V roce 2012 bylo na stejném území lokalizováno 62 společností (o 25 méně než v roce 1987) vyrábějící potravinářské produkty. Malých podniků bylo v tomto období 39 (63 %), středních podniků 22 (35 %) a velké podniky byly pouze 2 (3 %). Podíl malých podniků tedy zůstal naprosto totožný v obou sledovaných obdobích. Ovšem podíl středních podniků se zvětšil v roce 2012 o 6 % s tím, že se podíl velkých podniků snížil o 5 % v tomtéž roce⁴.

Masný průmysl měl v roce 1987 v Pardubickém kraji 7 závodů a alespoň jeden závod byl lokalizován v každém okrese (okres Chrudim – 1 závod, okres Pardubice – 1 závod, okres Svitavy – 1 závod, okres Ústí nad Orlicí – 4 závody). Na celém sledovaném území byly rozmístěny 2 malé podniky (29 %), 4 podniky střední velikosti (57 %) a 1 velký podnik (14 %). V druhém sledovaném období počet společností masného průmyslu stoupl na 13 podniků (o 6 více než v roce 1987) a kromě okresu Pardubice byly umístěny ve všech ostatních okresech (okres Chrudim – 2 závody, okres Svitavy – 5 závodů, okres Ústí nad Orlicí – 6 závodů). Dle velikostní struktury podniků je v Pardubickém kraji 9 malých podniků (69 %), 3 střední podniky (23 %) a 1 velký podnik (8 %). V masném průmyslu Pardubického kraje jsou tedy zřejmé dekoncentrační procesy v kontextu transformace potravinářského průmyslu, s tím že podstatná většina výrobních závodů se nachází v okresech Svitavy a Ústí nad Orlicí⁶.

Závody na zpracování ovoce a zeleniny byly v prvním sledovaném období v Pardubickém kraji pouze v okresech Pardubice a Chrudim. V každém z těchto okresů byl podnik střední velikosti. V roce 2012 zůstal počet podniků na zpracování ovoce a zeleniny stejný, ovšem byly to dle velikostní struktury pouze malé podniky, které se nacházely v okresech Chrudim a Ústí nad Orlicí⁷.

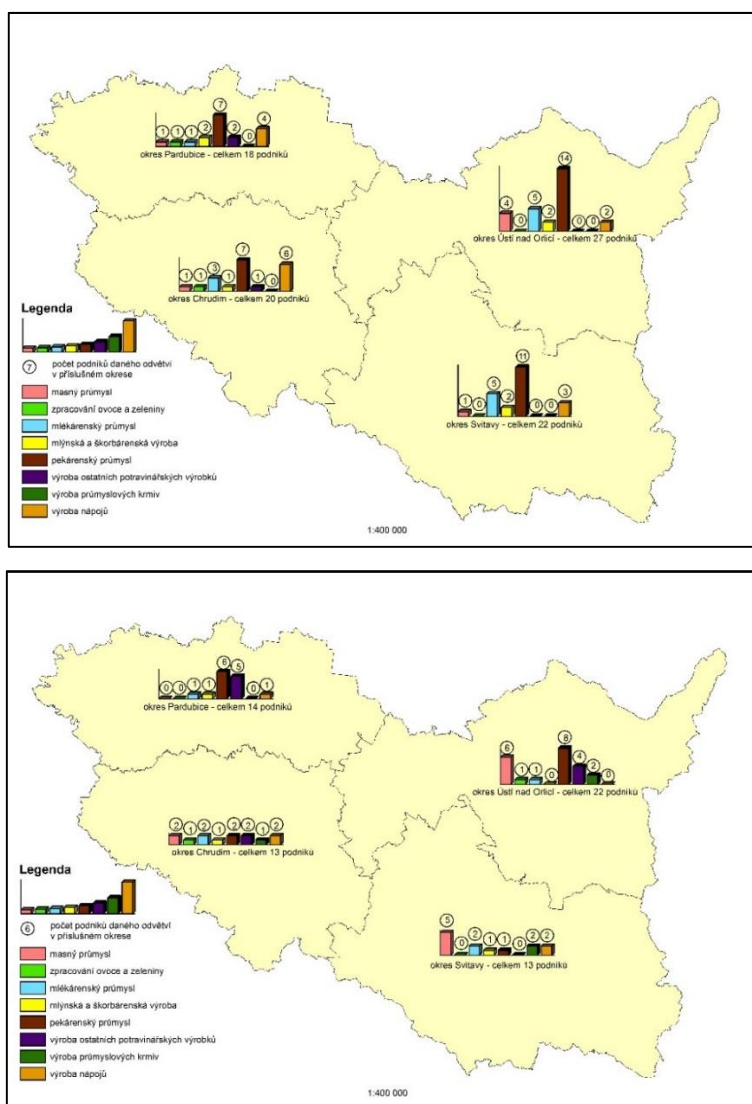
Podniků mlékárenského průmyslu na území Pardubického kraje v roce 1987 bylo 14 a alespoň 1 tento podnik byl v každém okrese (okres Chrudim – 3 závody, okres Pardubice – 1 závod, okres Svitavy – 5 závodů, okres Ústí nad Orlicí – 5 závodů). V tomto období bylo

^{4,6} Údaje o počtu pracovníků (1987) převzaty z: CRR MU Brno, Průmyslové provozovny ústředně řízeného průmyslu za rok 1987 a Údaje o počtu pracovníků (2012) převzaty z: datábase RES (registr ekonomických subjektů), katalogu firem Bisnode, výroční zprávy dostupné na www.portal.justice.cz

^{7,8,9} Údaje o počtu pracovníků (1987) převzaty z: CRR MU Brno, Průmyslové provozovny ústředně řízeného průmyslu za rok 1987 a Údaje o počtu pracovníků (2012) převzaty z: datábase RES (registr ekonomických subjektů), katalogu firem Bisnode, výroční zprávy dostupné na www.portal.justice.cz

na celém území 7 malých podniků (50 %), 4 střední podniky (29 %) a 3 velké podniky (21 %) mlékárenského průmyslu. V roce 2012 se počet podniků produkující mléčné výrobky snížil více než o polovinu na 6 společností (o 8 méně než v roce 1987). Vyjma okresu Pardubice byly situovány v každém okrese (okres Chrudim – 2 závody, okres Svitavy – 2 závody, okres Ústí nad Orlicí – 1 závod). Velikostní struktura těchto společností čítala pouze 6 středně velkých podniků. V tomto odvětví potravinářského průmyslu jsou v Pardubickém kraji jasně zřetelné koncentrační procesy a zvětšování velikosti podniků, přičemž největší objem produkce je situován v jižní části Pardubického kraje⁸.

Obr 10: Počet podniků odvětví potravinářského průmyslu a jejich rozložení v okresech Pardubického kraje v letech 1987 a 2012

Zdroj: Centrum pro regionální rozvoj, Masarykova univerzita Brno: Databáze podniků 1987 a online katalog firem Bisnode, vlastní úpravy

Tab 5: Počet a velikostní struktura podniků potravinářského průmyslu Pardubického kraje v letech 1987 a 2012

odvětví	velikost podniku	okr. Chrudim		okr. Pardub.		okres Svitavy		okr. Ús. n/Or.		celkem	
		1987	2012	1987	2012	1987	2012	1987	2012	1987	2012
masný průmysl	malý	0	2	1	0	0	3	1	4	2	9
	střední	1	0	0	0	0	1	3	2	4	3
	velký	0	0	0	0	1	1	0	0	1	1
	celkem	1	2	1	0	1	5	4	6	7	13
zpracování ovoce a zeleniny	malý	0	1	0	0	0	0	0	1	0	2
	střední	1	0	1	0	0	0	0	0	2	0
	velký	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	celkem	1	1	1	0	0	0	0	1	2	2
mlékárenský průmysl	malý	1	0	0	0	3	0	3	0	7	0
	střední	1	2	0	1	2	2	1	1	4	6
	velký	1	0	1	0	0	0	1	0	3	0
	celkem	3	2	1	1	5	2	5	1	14	6
mlýnský a škrobárenský průmysl	malý	1	1	0	1	1	1	2	0	4	3
	střední	0	0	2	0	1	0	0	0	3	0
	velký	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	celkem	1	1	2	1	2	1	2	0	7	3
pekařský a cukrářský průmysl	malý	7	2	3	4	10	0	13	3	33	9
	střední	0	0	4	2	1	1	1	5	6	8
	velký	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	celkem	7	2	7	6	11	1	14	8	39	17
ostatní potravinářská výroba	malý	0	1	0	4	0	0	0	3	0	8
	střední	0	1	1	1	0	0	0	1	1	3
	velký	1	0	1	0	0	0	0	0	2	0
	celkem	1	2	2	5	0	0	0	4	3	11
výroba průmyslových krmiv	malý	0	1	0	0	0	2	0	1	0	4
	střední	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
	velký	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1
	celkem	0	1	0	1	0	2	0	2	0	6
výroba nápojů	malý	4	2	2	0	2	2	1	0	9	4
	střední	2	0	1	1	1	0	1	0	5	1
	velký	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0
	celkem	6	2	4	1	3	2	2	0	15	5
	CELKEM	20	13	18	14	22	13	27	22	87	63

Zdroj: CRR MU Brno, Průmyslové provozovny ústředně řízeného průmyslu za rok 1987, databáze firem Bisnode, vlastní úpravy

Mlýnské a škrobářenské odvětví bylo v roce 1987 na sledovaném území zastoupeno 7 závody, s nichž byl alespoň jeden v každém okrese (okres Chrudim – 1 závod, okres Pardubice – 2 závody, okres Svitavy – 2 závody, okres Ústí nad Orlicí – 2 závody). Nacházely se zde 4 podniky malé velikosti (57 %) a 3 podniky střední velikosti (43 %). V následujícím sledovaném období počet podniků mlýnské a škrobářenské výroby značně poklesl na 3 společnosti (o 4 méně než v roce 1987), přičemž všechny jsou klasifikovány jako malé podniky v okresech Chrudim, Pardubice a Svitavy. Toto odvětví postihl v Pardubickém kraji značný útlum, který bude i nadále pokračovat⁹.

Pekářenská a cukrářská výroba měla v roce 1987, v Pardubickém kraji 39 závodů, jichž bylo minimálně 7 v každém okrese (okres Chrudim – 7 závodů, okres Pardubice – 7 závodů, okres Svitavy – 11 závodů, okres Ústí nad Orlicí – 14 závodů). Podle velikostní struktury byly podniky rozděleny na 33 malých závodů (85 %) a zbývajících 6 středních závodů (15 %). V roce 2012 klesl počet podniků pekářenské a cukrářské výroby téměř o dvě třetiny na 17 společností (o 22 méně než v roce 1987) a v každém okrese byl alespoň jeden (okres Chrudim – 2 závody, okres Pardubice – 6 závodů, okres Svitavy – 1 závod, okres Ústí nad Orlicí – 8 závodů). Nejvíce je malých podniků, a to 9 (53 %) a středních podniků, kterých je 8 (47 %). Pekářenské a cukrářské odvětví vykazuje jasné koncentrační procesy, jimiž jsou snížení počtu závodů a zvětšení jejich velikosti. Největší koncentrace těchto podniků je v okrese Ústí nad Orlicí, potažmo v okrese Pardubice¹⁰.

Produkce ostatních potravinářských výrobků byla zastoupena v roce 1987 na území Pardubického kraje třemi podniky a to v okresech Chrudim (1 závod) a Pardubice (2 závody). Jedním z nich byl podnik střední velikosti (33 %) a zbývajících dva byly velké podniky (67 %). V dalším sledovaném období je počet společností tohoto odvětví téměř čtyřnásobný, a to 11 podniků (o 8 více než v roce 1987), které jsou v každém okrese kromě Svitav (okres Chrudim – 2 závody, okres Pardubice – 5 závodů, okres Ústí nad Orlicí – 4 závody). Pardubický kraj disponuje 11 malými podniky (73 %) a 3 středními podniky (37 %). Odvětví výroby ostatních potravinářských výrobků zasáhly dekoncentrační tendence, projevující se zvyšujícím se počtem

^{10,11} Údaje o počtu pracovníků (1987) převzaty z: CRR MU Brno, Průmyslové provozovny ústředně řízeného průmyslu za rok 1987 a Údaje o počtu pracovníků (2012) převzaty z: datábase RES (registr ekonomických subjektů), katalogu firem Bisnode, výroční zprávy dostupné na www.portal.justice.cz

společností a snížením jejich velikosti. Největší objem výroby vykazují okresy Ústí nad Orlicí a Pardubice¹¹.

V roce 1987 se žádné podniky vyrábějící průmyslová krmiva v Pardubickém kraji nevyskytovaly. Naopak v roce 2012 tento kraj disponoval 6 podniky, které jsou umístěny ve všech okresech (okres Chrudim – 1 závod, okres Pardubice – 1 závod, okres Svitavy – 2 závody, okres Ústí nad Orlicí – 1 závod). Velikostní struktura těchto podniků v Pardubickém kraji obsahuje 4 malé podniky (67 %), 1 střední podnik (16 %) a zbývající 1 velký podnik (16 %)¹².

Podniků, odvětví výroby nápojů, bylo v prvním sledovaném období na území Pardubického kraje 15, tedy v každém okrese alespoň dva (okres Chrudim – 6 závodů, okres Pardubice – 4 závody, okres Svitavy – 3 závody, okres Ústí nad Orlicí – 2 závody). Rozděleno podle velikostní struktury, zde bylo 9 malých podniků (60 %), 5 středních podniků (33 %) a 1 velký podnik (7 %). V roce 2012 dochází k úbytku dvou třetin těchto podniků na 5 společností (o 10 méně než v roce 1987). Společnosti se nacházejí v okresech Chrudim (2 podniky), Pardubice (1 podnik) a Svitavy (2 podniky). V Pardubickém kraji jsou v současné době 4 malé podniky (80 %) a 1 střední podnik (20 %). Toto potravinářské odvětví postihl velký úbytek počtu závodů, přičemž se zvýšil podíl malých společností¹³.

V roce 1987 pracovalo v potravinářském průmyslu Pardubického kraje celkem 6 182 zaměstnanců. Okresem, který počtem těchto pracovníků výrazně převyšoval zbylé okresy, byl okres Pardubice, v němž pracovalo 2 141 zaměstnanců. V ostatních třech okresech Pardubického kraje nebyl zaměstnán ani dvojnásobek pracovníků okresu Pardubice. Ve třech zbylých okresech pracovalo v potravinářském průmyslu 4 041 zaměstnanců, přičemž v okrese Chrudim to bylo 1 383 pracovníků, v okrese Svitavy 1 227 pracovníků a v okrese Ústí nad Orlicí 1 431 pracovníků⁵.

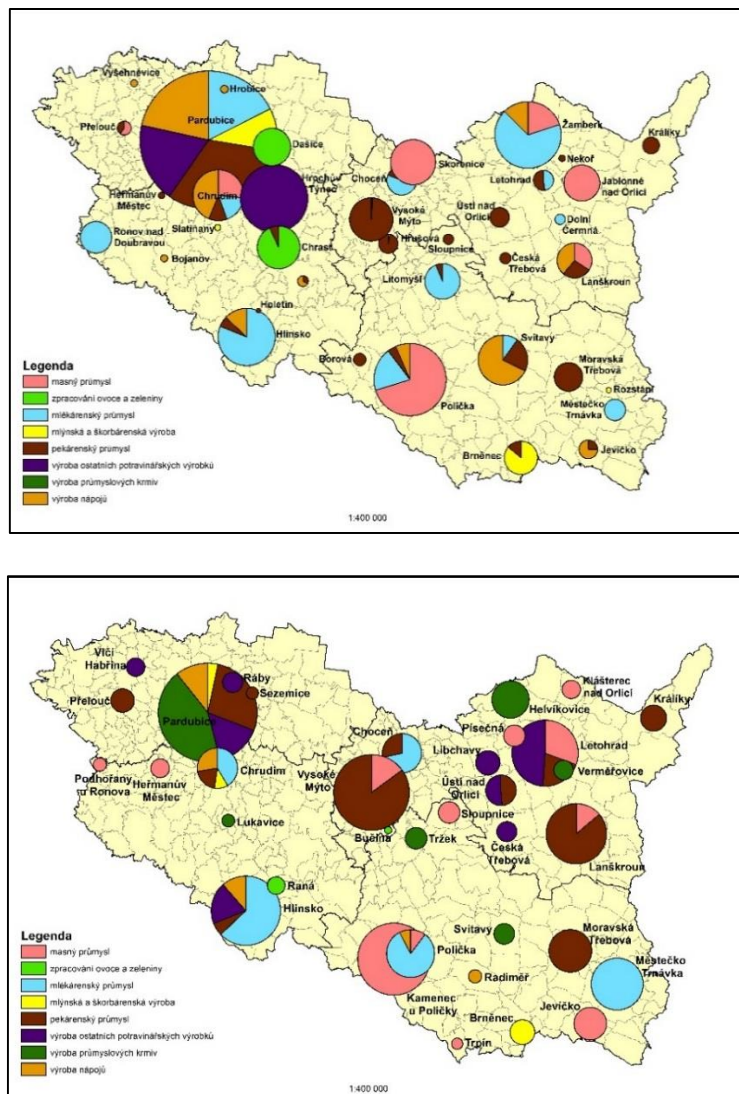
Podniky potravinářského průmyslu v Pardubickém kraji byly rozmístěny v 39 obcích tohoto území. Z hlediska lokalizace těchto obcí, v nichž se vyskytuje závod potravinářského průmyslu, jich bylo nejvíce v okrese Ústí nad Orlicí (16 obcí), dále shodně po devíti závodech v okresech Chrudim a Svitavy a nejméně se jich nacházelo v okrese Pardubice (5 obcí). Pětí obcemi Pardubického kraje, jež lze považovat za centra potravinářského průmyslu toho území, jsou obce Pardubice (1 966 zam., 13 závodů), Polička (541 zam., 6 závodů), Hrochův Týnec

^{11,12,13} Údaje o počtu pracovníků (1987) převzaty z: CRR MU Brno, Průmyslové provozovny ústředně řízeného průmyslu za rok 1987 a Údaje o počtu pracovníků (2012) převzaty z: datábase RES (registr ekonomických subjektů), katalogu firem Bisnode, výroční zprávy dostupné na www.portal.justice.cz

⁵ Údaje o počtu pracovníků převzaty z: CRR MU Brno, Průmyslové provozovny ústředně řízeného průmyslu za rok 1987

(471 zam., 1 závod), Žamberk (457 zam., 3 závody) a Hlinsko (338 zam., 4 závody). Při identifikaci center potravinářského průmyslu samotných okresů, dle počtu zaměstnanců v dané obci, jimi jsou v okrese Pardubice již zmíněné Pardubice (1 966 zam., 16 závodů) a Dašice (144 zam., 1 závod). V Okrese Ústí nad Orlicí lze za centra potravinářského průmyslu označit obce Žamberk (457 zam., 3 závody), a Vysoké Mýto (194 zam., 3 závody). Centry potravinářské výroby v okrese Chrudim jsou obce Hlinsko (338 zam., 4 závody) a Chrudim (267 zam., 4 závody). Ve zbývajícím okrese Svitavy, mohou být za centrum produkce potravin považovány obce Polička (541 zam., 6 závodů), Svitavy (254 zam., 4 závody) a Litomyšl (130 zam., 2 závody)⁶.

Obr 11: Koncentrace Potravinářského průmyslu v obcích Pardubického kraje v letech 1987 a 2012 dle počtu zaměstnanců

⁶ Údaje o počtu pracovníků převzaty z: CRR MU Brno, Průmyslové provozovny ústředně řízeného průmyslu za rok 1987

V druhém sledovaném období v roce 2012 pracovalo v potravinářském průmyslu Pardubického kraje přibližně 4 739 pracovníků, což je o 1 443 pracovníků méně než v roce 1987. Okresem, kde pracovalo nejvíce zaměstnanců potravinářského průmyslu, je Ústí nad Orlicí, a to 1 633 zaměstnanců (o 202 více než v roce 1987). Stabilní počet zaměstnanců v potravinářství si zachoval okres Svitavy, kde je v současné době 1 222 pracovníků (pouze o 5 zam. méně než v roce 1987). Více než poloviční ztráta počtu zaměstnanců v potravinářském průmyslu postihla okresy Pardubice a Chrudim. V okrese Pardubice je nyní 893 pracovníků (o 1 248 zam. méně než v roce 1987) a v okrese Chrudim 631 pracovníků v potravinářství (o 752 zam. méně, než v roce 1987)⁷.

V roce 2012 byly společnosti zabývající se potravinářskou výrobou lokalizovány v 36-ti obcích Pardubického kraje, což je o tři obce méně než v roce 1987. Nejvyšší počet obcí disponujících potravinářskou výrobou, se nachází v okrese Ústí nad Orlicí, kde jich je 13 (o tři méně než v roce 1987). Druhým v pořadí, s 11-ti obcemi s potravinářským podnikem, je okres Svitavy (o dvě více než v roce 1987). Okres Chrudim má na svém území sedm obcí majících podniky toho odvětví (o dvě méně než v roce 1987) a počet obcí s potravinářskou výrobou v okrese Pardubice má setrvalou tendenci, a to 5 obcí. V krajském měřítku můžeme za centra potravinářského průmyslu Pardubického kraje v roce 2012 považovat obce Pardubice (777 zam., 8 závodů), Vysoké Mýto (456 zam., 3 závody), Kamenec u Poličky (413 zam., 1 závod), Hlinsko (383 zam., 4 závody) a Letohrad (349 zam., 4 závody). V konkrétních okresech lze za centra výroby potravin určit v okrese Pardubice samotné Pardubice (777 zam., 8 závodů). V okresech Ústí nad Orlicí těmito centry jsou obce Vysoké Mýto (456 zam., 3 závody), Letohrad (349 zam., 4 závody) a Lanškroun (290 zam., 2 závody) a v okrese Svitavy obce Kamenec u Poličky (413 zam, 1 závod), Městečko Trnávka (215 zam, 1 závod) a Polička (183 zam., 3 závody). Zbývající okres Chrudim má dvě potravinářská centra a to obce Hlinsko (383 zam., 4 závody) a Chrudim (130 zam., 4 závody)⁸.

⁷ Údaje o počtu pracovníků převzaty z: datábase RES (registr ekonomických subjektů), katalogu firem Bisnode, výroční zprávy dostupné na www.portal.justice.cz

⁸ Údaje o počtu pracovníků převzaty z: datábase RES (registr ekonomických subjektů), katalogu firem Bisnode, výroční zprávy dostupné na www.portal.justice.cz

7. Geografická analýza potravinářského průmyslu Pardubického kraje

7.1 Zpracování a konzervování masa a výroba masných výrobků

V Pardubickém kraji bylo v roce 1987 lokalizováno sedm závodů masného průmyslu, zaměstnávajících 941 pracovníků. Z hlediska koncernových podniků v České republice, zde měly alespoň jeden závod tři z nich a to konkrétně, Východočeský průmysl masný, k.p., Východočeské drůbežářské závody, k.p a Mrazírny Praha, s.p. Ve čtyřech závodech Východočeského masného průmyslu pracovalo 597 zaměstnanců a největší z nich sídlil v Poličce. Východočeské drůbežářské závody měly umístěny v Pardubickém kraji tři závody, které zaměstnávaly 301 pracovníků, přičemž největší z nich se nacházel ve Skořenicích u Chocně. Podnik Mrazírny Praha, s.p. měl jeden ze svých devíti závodů, specializujících se na masnou výrobu situován v Lanškrouně. Z celkového počtu sedmi závodů masného průmyslu, jich bylo nejvíce koncentrováno v severovýchodní části Pardubického kraje. V okrese Ústí nad Orlicí se jednalo o čtyři závody nacházející se v Skořenicích, Jablonném nad Orlicí, Žamberku a Lanškrouně. V ostatních čtyřech okresech Pardubického kraje byl lokalizován pouze jeden závod na zpracování masa.

Tab. 6: Závody masného průmyslu v Pardubickém kraji v roce 1987

Sídlo závodu	Koncernový podnik	Počet zaměstnanců
Polička	Východočeský průmysl masný	380
Skořenice	Východočeské drůbežářské závody	210
Jablonné n/Orlicí	Východočeský průmysl masný	134
Žamberk	Východočeské drůbežářské závody	91
Chrudim	Východočeský průmysl masný	71
Lanškroun	Mrazírny Praha	43
Přelouč	Východočeský průmysl masný	12

Pramen: Centrum pro regionální rozvoj MU, Průmyslové provozovny ústředně řízeného průmyslu za rok 1987, vlastní úpravy

V Pardubickém kraji v roce 2012 bylo dvanáct společností mající zpracování masa za hlavní ekonomickou činnost. Vyskytují se zde i další subjekty jako jsou obchodní řetězce, prodejny potravin, či zemědělská družstva, ale u nich není zpracování masa hlavní činností. V těchto 12-ti závodech pracovalo 900 pracovníků.

Největší společností na zpracování masa v Pardubickém kraji je ZŘUD – Masokombinát Polička, a.s. zaměstnávající 413 zaměstnanců. Tato firma má více než 100 letou tradici zpracování masa. Před rokem 1989 závod patřil do koncernu Východočeského průmyslu masného, k.p., Březhrad a důležitým bodem v této éře bylo přesunutí výroby do nově vybudovaného závodu v Kamenci u Poličky v roce 1985. Po privatizaci závodu v roce 1992 započali noví majitelé s modernizací a optimalizací výroby. Významnou změnou prošla společnost v roce 1996, a to transformací na akciovou společnost a zároveň byla začleněna do uskupení ZŘUD (Masokombinát Polička, a.s., Masokombinát Písek, a.s. a ŘEZPOF, spol. s.r.o.).⁹

Tab. 7: Společnosti masného průmyslu v Pardubickém kraji v roce 2012

Název společnosti	Obec	Počet zaměstnanců
ZŘUD - Masokombinát Polička, a.s.	Kamenec u Poličky	413
RABBIT Trhový Štěpánov, a.s., provoz Jevíčko	Jevíčko	85
TORO VM, a.s.	Vysoké Mýto	68
Bocus, a.s.	Letohrad	66
Masoeko, s.r.o.	Letohrad	41
Jatka Lanškoun, s.r.o.	Lanškoun	40
Řeznictví Sloupnice, s.r.o.	Sloupnice	37
ALIMA-CZ, s.r.o.	Písečná	37
Řeznictví - uzenářství Francouz, s.r.o.	Heřmanův Městec	28
Orlické uzeniny, s.r.o.	Klášteřec nad Orlicí	27
PK ham spol., s.r.o.	Polička	19
JH masna Dolní Bučice, s.r.o.	Podhořany u Ronova	14
Štěpánek - řeznictví, s.r.o.	Trpín	10

Pramen: on-line databáze firem Bisnode, výroční zprávy dostupné na www.portal.justice.cz

Druhým největším zpracovatelem masa v Pardubickém kraji je provozovna společnosti RABBIT Trhový Štěpánov, a.s., jež sídlí v obci Jevíčko. Zmíněná provozovna zpracovává 35 – 45 tisíc kusů drůbeže a cílovým místem odbytu je oblast střední Moravy. Tato společnost spadá do zemědělsko-potravinářského holdingu RABBIT CZ a zaměstnává ve svých provozech v Trhovém Štěpánově, Jevíčku, Kasejovicích a Hroznětíně přibližně 500 pracovníků.

⁹ ZŘUD - Masokombinát Polička, a.s. [online]. [cit. 2013-11-23]. Dostupné z: <http://www.zrud.cz/>, výroční zprávy společnosti Dostupné z: <http://www.portal.justice.cz/>

Společnost RABBIT Trhový Štěpánov, a.s., byla založena v roce 1991 a její název poukazuje na to, že prvotní činností společnosti bylo zpracování králíčího masa¹⁰.

Třetí největší firmou dle počtu zaměstnanců je TORO VM, a.s., zaměstnávající 68 pracovníků. Společnost zakoupila v roce 1997 vysokomýtská jatka od Fondu národního majetku, celý areál obnovila a modernizovala. V počátcích bylo hlavní činností především výroba krmiv, a to konkrétně pro masožravá zvířata. V roce 2000 byla činnost rozšířena o porážku zvířat na vlastních jatkách, zpracování masa a produkci masných výrobků, což se postupem času stalo hlavními činnostmi společnosti. V současné době společnost plně nebo většinou vlastní několik firem, ve kterých je realizována rostlinná a živočišná výroba. Tyto firmy sdružuje pod hlavičkou „česká FARMA“, pod kterou spadají společnosti Duman, s.r.o., BIO VM, s.r.o., ZEVAS Vraclav, a.s. a AGRAS Zámorsk, a.s. Své vlastní výrobky prodává společnost TORO VM, a.s. v sedmi firemních prodejnách (5x Vysoké Mýto, Choceň, pojízdná prodejna), vlastním motorestu a produkty také distribuuje dalším odběratelům v regionu¹¹.

Letohradská společnost Bocus, a.s. poskytuje širokou škálu různých služeb, přičemž hlavní ekonomickou činností je živočišná a masná výroba, vedlejší činností je výroba krmných směsí, působení v nákladní dopravě či provádění zemních prací. Společnost začala s masnou výrobou v roce 1992 a na trhu masných produktů působí již přes 20 let. Společnost disponuje chovem telat a výkrmem býků do jateční hmotnosti, kteří jsou poté zpracováni na vlastních jatkách. Společnost provozuje tři firemní prodejny (Hradec Králové, Letohrad a Týniště nad Orlicí) a výrobky distribuuje do jídelen a prodejen na Orlickoústecku, Rychnovsku, Pardubicku a Královéhradecku. V současné době má společnost 41 pracovníků¹².

Další letohradskou společností je Masoeko, s.r.o., zaměstnávající 41 zaměstnanců, která započala svoji činnost v roce 1996. Společnost nabízí kompletní služby od porážky jatečních zvířat až po výrobu uzenářských specialit. Jateční zvířata firma odebírá z pastvin v Orlických horách, přičemž na regionální výrobky vlastní ochrannou známku „originální produkt Orlické hory“. Distribuce masných produktů funguje skrze firemní prodejnu (Letohrad) a vlastní

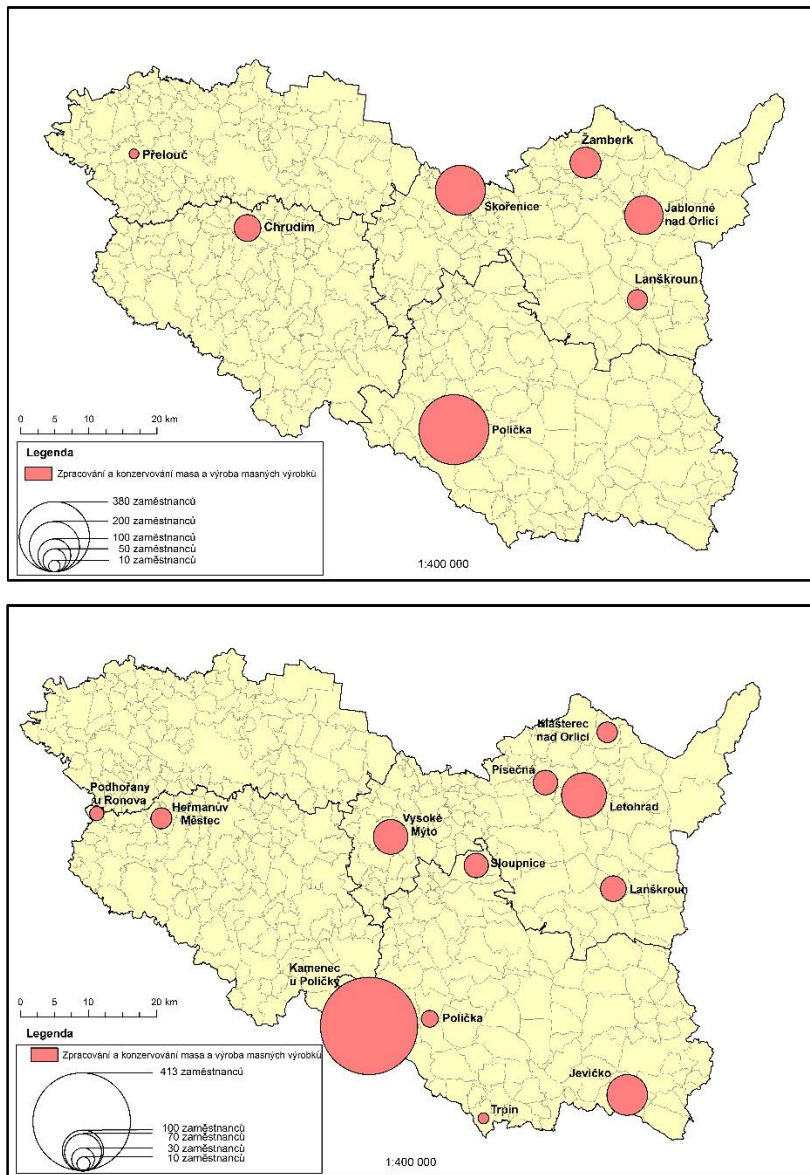
¹⁰ RABBIT. [online]. [cit. 2013-11-23]. Dostupné z: <http://www.rabbit.cz/>, výroční zprávy společnosti Dostupné z: <http://www.portal.justice.cz/>

¹¹ Toro VM a.s. [online]. [cit. 2013-11-23]. Dostupné z: <http://www.torovm.cz/>, výroční zprávy společnosti Dostupné z: <http://www.portal.justice.cz/>

¹² Bocus, a.s. Letohrad - krmné směsi, krmivo pro koně, výroba uzenin, zemní práce. [online]. [cit. 2013-11-23]. Dostupné z: <http://www.bocus.cz/>, výroční zprávy společnosti Dostupné z: <http://www.portal.justice.cz/>

pojízdné prodejny, společnost zásobuje především sít' obchodů, restaurací, firem a státních institucí¹³.

Obr 12: Rozmístění závodů masného průmyslu v Pardubickém kraji v letech 1987 a 2012

Zdroj: Centrum pro regionální rozvoj, Masarykova univerzita Brno: Databáze podniků 1987 a online katalog firem Bisnode, vlastní úpravy

Společnost Jatka Lanškroun, s.r.o., navazuje na více než 100-letou jateční činnost v tomto městě. Před rokem 1989 patřila Jatka do Východočeského masného průmyslu, k.p., Březhrad. V roce 1990 připadla Jatka do majetku města Lanškroun a to se rozhodlo společně se Zemědělsko-obchodním družstvem Žichlínek obnovit činnost, což se povedlo v roce 1994.

¹³ Masoeko.cz - Obchod s čerstvým masem a uzeninou. [online]. [cit. 2013-11-23]. Dostupné z: <http://www.masoeko.cz/>, výroční zprávy společnosti Dostupné z: <http://www.portal.justice.cz/>

Od roku 2001 je jediným vlastníkem již zmiňované ZOD (zemědělsko – obchodní družstvo) Žichlínek. V roce 2003 zahájila produkci nová výrobná uzenin v areálu jatek, která byla dříve provozována přímo v ZOD Žichlínek. Hlavním dodavatelem jatečných zvířat je ZOD Žichlínek z vlastních farem a dále soukromí chovatelé z regionu. Společnost provozuje dvě firemní prodejny (Lanškroun, Svitavy), je dodavatelem do obchodů Konzum a Qanto, či restaurací a jídelen v regionu. V současné době Játka zaměstnávají 40 zaměstnanců¹⁴.

Firmou zaměstnávající 37 pracovníků je Řeznictví Sloupnice, s.r.o., sídlící ve stejnojmenné obci. Prvopočátky řeznické výroby sahají do počátku 90. let pod hlavičkou ZD Sloupnice. Následně vznikla firma Řeznictví Felgr, s.r.o., jako spolupracující firma a v roce 2004 došlo k výstavbě moderních jatek. V roce 2010 se dostala firma do konkursu, odkud ji opět odkoupilo ZD Sloupnice a jako jeho dceřiná společnost vzniklo Řeznictví Sloupnice, s.r.o.. V současné době společnost provozuje porážku všech jatečných zvířat a vyrábí tradiční masné výrobky a uzeniny. Řeznictví Sloupnice, s.r.o. má vybudovanou distribuční síť, jejímž základem je osm firemních prodejen (Dolní Sloupnice, Horní Sloupnice, Česká Třebová, Holice, Litomyšl, Ústí nad Orlicí, Vamberk a Vysoké Mýto)¹⁵.

Okresem s největším počtem společností zabývajících se masnou výrobou v Pardubickém kraji v roce 2012, je okres Ústí nad Orlicí, kde je situováno šest provozů, zaměstnávající celkem 279 pracovníků. Dle počtu zaměstnanců jsou těmi největšími společnostmi TORO VM, a.s., z Vysokého Mýta (68 zam.), a letohradské Bocus, a.s. (66 zam.) a Masoeko, s.r.o. (41 zam.). Dalším okresem v pořadí podle počtu subjektů zabývajících se masnou výrobou jsou Svitavy, kde sídlí pět společností s 564 zaměstnanci. Tou největší v Pardubickém kraji je ZŘUD – Masokombinát Polička, a.s., (413 zam.), následovaný pobočkou společnosti RABBIT Trhový Štěpánov, a.s. v Jevíčku (85 zam.) a Řeznictví Sloupnice, s.r.o. (37 zam.) ze stejnojmenné obce. V okrese Chrudim se nacházejí pouze dvě společnosti, v nichž pracuje 42 zaměstnanců. Jsou jimi Řeznictví - uzenářství Francouz, s.r.o. (28 zam.) z Heřmanova Městce a JH Masna Dolní Bučice, s.r.o. (14 zam.), sídlící v Podhořanech u Ronova. V okrese Pardubice se nenachází žádný provoz tohoto odvětví.

¹⁴ Játka Lanškroun s.r.o. [online]. [cit. 2013-11-28]. Dostupné z: <http://www.jatka-lanskroun.cz/>, výroční zprávy společnosti Dostupné z: <http://www.portal.justice.cz/>

¹⁵ Hlavní stránka - ZD Sloupnice [online]. [cit. 2013-11-28]. Dostupné z: <http://rez.zd-sloupnice.cz/aktuality/>, výroční zprávy společnosti Dostupné z: <http://www.portal.justice.cz/>

7.2 Zpracování a konzervování ovoce a zeleniny

V roce 1987 byly v Pardubickém kraji umístěny dva závody na zpracování a konzervování ovoce a zeleniny. Tyto podniky celkově zaměstnávaly 320 pracovníků. Tím větším byla pobočka Východočeských konzerváren a lihovarů, k.p., Nové město nad Metují sídlící v Chrasti, zaměstnávající 176 pracovníků. Druhým závodem byla pobočka koncernového podniku Mrazírny Praha, s.p., lokalizovaná v Dašicích, kde pracovalo 144 zaměstnanců. Z celkového počtu čtyřech okresů Pardubického kraje, byly závody na zpracování a konzervování ovoce a zeleniny pouze ve dvou okresech. Konkrétně se závody nacházely v okresech Chrudim a Pardubice

Tab 8: Závody na zpracování a konzervování ovoce a zeleniny v Pardubickém kraji v roce 1987

Sídlo závodu	Koncernový podnik	Počet zaměstnanců
Chrast	Východočeské konzervárny a lihovary, k.p., Nové Město n/Met.	176
Dašice	Mrazírny Praha, s.p.	144

Pramen: Centrum pro regionální rozvoj MU, Průmyslové provozovny ústředně řízeného průmyslu za rok 1987, vlastní úpravy

V roce 2012 byly v Pardubickém kraji lokalizovány také dvě společnosti v oboru zpracování a konzervování ovoce a zeleniny. Jedná se o společnosti Autotest Pardubice, s.r.o. sídlící v Rané (okres Chrudim) a Zelko, spol. s.r.o., která má sídlo v Bučině (okres Ústí nad Orlicí). Celkový počet zaměstnanců v tomto odvětví potravinářského průmyslu je pouze 24 pracovníků.

Tab 9: Závody na zpracování a konzervování ovoce a zeleniny v Pardubickém kraji v roce 2012

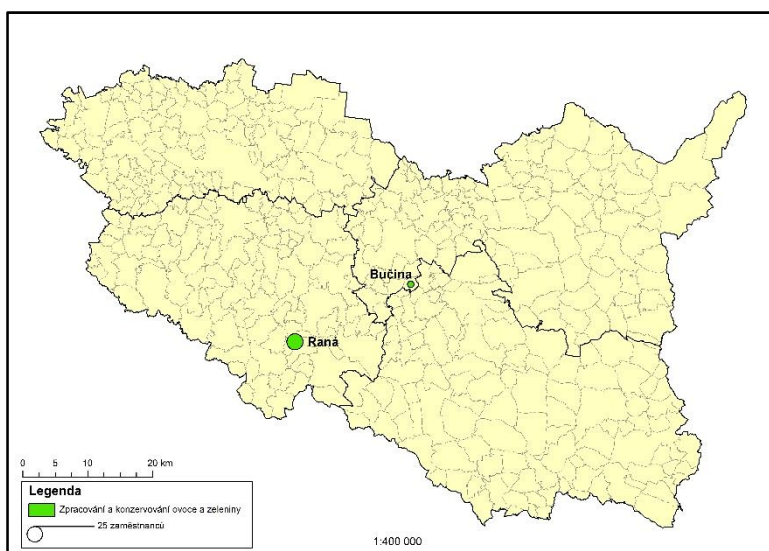
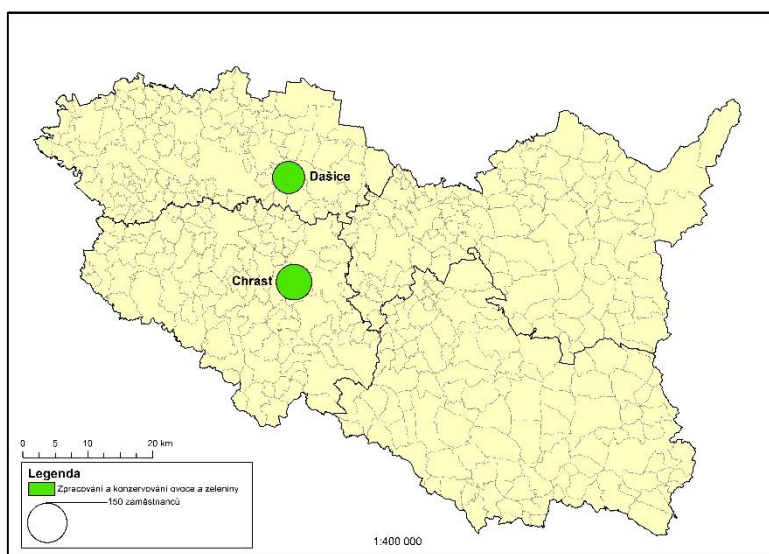
Název společnosti	Obec	Počet zaměstnanců
Autotest Pardubice, s.r.o.	Raná	25
Zelko, spol. s.r.o., Bučina	Bučina	4

Pramen: on-line databáze firem Bisnode, výroční zprávy dostupné na www.portal.justice.cz

Společnost Autotest Pardubice, s.r.o. se zabývá pěstováním, zpracováním a prodejem brambor. Tato společnost byla založena v roce 1996 a v současné době zaměstnává 25

pracovníků¹⁶. Druhou společností tohoto potravinářského odvětví je Zelko, spol., s.r.o., Bučina. Tato rodinná společnost vznikla v roce 1991 vrácením majetku v restituci a nyní pokračuje v tradiční výrobě kysaného Bučinského zelí. Své produkty společnost distribuuje do maloobchodní i velkoobchodní sítě¹⁷.

Obr 13: Rozmístění závodů na zpracování a konzervování ovoce a zeleniny v Pardubickém kraji v letech 1987 a 2012

Zdroj: Centrum pro regionální rozvoj, Masarykova univerzita Brno: Databáze podniků 1987 a online katalog firem Bisnode, vlastní úpravy

¹⁶ výroční zprávy společnosti Dostupné z: <http://www.portal.justice.cz/>

¹⁷ O nás: Zelko s.r.o. Bučina [online]. [cit. 2013-11-28]. Dostupné z: <http://zelkobucina.webnode.cz/o-nas/>, výroční zprávy společnosti Dostupné z: <http://www.portal.justice.cz/>

7.3 Výroba mléčných výrobků

Na území Pardubického kraje bylo v roce 1987 lokalizováno 14 podniků zabývajících se výrobou mléčných výrobků, které zaměstnávaly 1510 zaměstnanců. Na tomto území byly situovány 3 koncernové podniky a to Průmysl mléčné výživy, k.p. (10 závodů), Východočeské drůbežářské závody, k.p. (2 závody) a Severomoravské mlékárny, k.p. (2 závody). Největším zaměstnavatelem z těchto tří koncernů byl Průmysl mléčné výživy, k.p., jenž zaměstnával 1382 pracovníků a největší závody byly v Pardubicích (345 zam.), Žamberku (309 zam.) a Hlinsku (274 zam.). Další koncernový podnik Severomoravské mlékárny, k.p., zaměstnával pouze 31 pracovníků v závodech v Letohradu a Dolní Čermné. V tehdejší době patřily do této skupiny také třídirny vajec, které jsou zde zastoupeny pod hlavičkou Východočeských drůbežářských závodů, k.p., mající 97 zaměstnanců v závodech v Poličce a Chrudimi.

Tab 10: Závody vyrábějící mléčné výrobky v Pardubickém kraji v roce 1987

Sídlo závodu	Koncernový podnik	Počet zaměstnanců
Pardubice	Průmysl mléčné výživy, k.p.	345
Žamberk	Průmysl mléčné výživy, k.p.	309
Hlinsko	Průmysl mléčné výživy, k.p.	274
Litomyšl	Průmysl mléčné výživy, k.p.	122
Ronov nad Doubravou	Průmysl mléčné výživy, k.p.	103
Choceň	Průmysl mléčné výživy, k.p.	72
Polička	Průmysl mléčné výživy, k.p.	56
Polička	Východočeské drůbežářské závody, k.p.	49
Chrudim	Východočeské drůbežářské závody, k.p.	48
Městečko Trnávka	Průmysl mléčné výživy, k.p.	47
Lukavice	Průmysl mléčné výživy, k.p.	29
Svitavy	Průmysl mléčné výživy, k.p.	25
Letohrad	Severomoravské mlékárny, k.p.	20
Dolní Čermná	Severomoravské mlékárny, k.p.	11

Pramen: Centrum pro regionální rozvoj MU, Průmyslové provozovny ústředně řízeného průmyslu za rok 1987, vlastní úpravy

Nejvíce závodů produkujících mléčné výrobky bylo situováno ve východní části Pardubického kraje. Největším počtem, tedy 5-ti závody disponoval okres Ústí nad Orlicí, v nichž pracovalo 441 pracovníků a okres Svitavy, kde se nacházelo také pět závodů, v nichž bylo umístěno 299 zaměstnanců. V okrese Chrudim se nacházely tři závody, kde pracovalo 425

zaměstnanců. V pardubickém okrese byl pouze jeden podnik na výrobu mléčných výrobků, ale svojí kapacitou 345 zaměstnanců byl největší v celém Pardubickém kraji.

V Pardubickém kraji se v roce 2012 nacházelo šest společností zabývajících se produkcí mléčných výrobků. Na území tohoto kraje se vyskytují také zemědělská družstva zpracovávající mléko, u kterých ovšem není produkce mléčných výrobků hlavní ekonomickou činností. Z šesti společností zabývajících se produkcí mléčných výrobků, mají společnosti Eligo, a.s. a Euroice, s.r.o. své výrobní závody lokalizovány mimo Pardubický kraj.

Tab 11: Závody vyrábějící mléčné výrobky v Pardubickém kraji v roce 2012, s více než 10-ti zaměstnanci

Název společnosti	Obec	Počet zaměstnanců
Mlékárna Hlinsko, a.s.	Hlinsko	241
Míltra B, s.r.o.	Městečko Trnávka	222
Agricol, s.r.o.	Polička	150
Choceňská mlékárna, s.r.o.	Choceň	87
Eligo, a.s.	Ostřešany	*66
Euroice, s.r.o.	Chrudim	*54

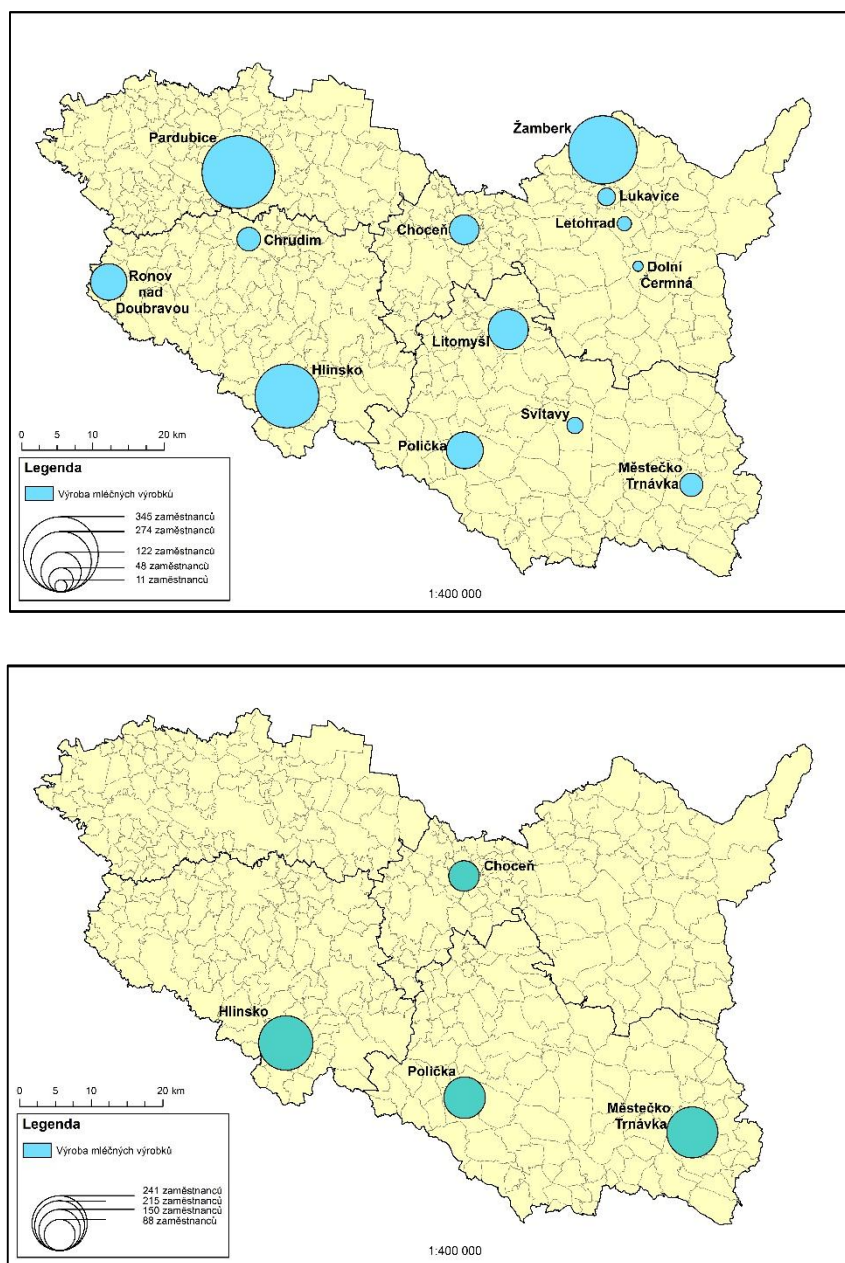
* Společnosti mající administrativní sídlo v Pardubickém kraji, ale výrobní závod mimo jeho hranice

Pramen: on-line databáze firem Bisnode, výroční zprávy dostupné na www.portal.justice.cz

Největší společností na území Pardubického kraje byla v roce 2012 Mlékárna Hlinsko, a.s., sídlící ve stejnojmenné obci. Počátky této společnosti se datují od roku 1939, kdy zahájili zástupci firmy Nestlé výstavbu mlékárny, přičemž do provozu byl tento závod uveden v roce 1943. Mlékárna se specializovala na výrobu sušeného mléka, sušeného podmásli či zahušťovaného mléka. Po roce 1948 byla mlékárna začleněna do Průmyslu mléčné výroby, k.p., pod níž setrvala až do roku 1993, kdy byla zakoupena soukromou společností Mlékárna Hlinsko, a.s. O rok později byl přičleněn výrobní program trvanlivých mlék, plněných do kartonových obalů. Podstatná změna nastala pro mlékárnu v roce 2011, když se vlastníkem stal Agrofert Holding, a.s. Společnost své výrobky distribuuje pod značkou Tatra, které má více než 50-ti letou tradici. V dnešní době společnost Mlékárna Hlinsko, a.s., zaměstnává 241 pracovníků¹⁸.

¹⁸ Tatra [online]. [cit. 2013-12-03]. Dostupné z: <http://www.tatramleko.cz/>, výroční zprávy společnosti Dostupné z: <http://www.portal.justice.cz/>

Obr 14: Závody vyrábějící mléčné výrobky v Pardubickém kraji v letech 1987 a 2012

Zdroj: Centrum pro regionální rozvoj, Masarykova univerzita Brno: Databáze podniků 1987 a online katalog firem Bisode, vlastní úpravy

Druhou největší společností zabývající se výrobou mléčných produktů je firma Miltra B, s.r.o., sídlící ve Městečku Trnávka. Společnost Miltra B, s.r.o., byla založena v roce 1993, ovšem její tradice sahá až do roku 1900, kdy byla jednou z prvních mlékáren ve Východních Čechách, jíž se stala vznikem Rolnického mlékárenského družstva. Po znárodnění v roce 1953 mlékárna spadala pod Mlékárenský závod Čtyřicet lánů ve Svitavách. V roce 1958 byla společnost začleněna do Lacrumu Brno a v roce 1960 byla nastálo přesunuta pod Průmysl mléčné výroby, k.p., až do zmíněného roku 1993. V současnosti jsou hlavním výrobním

programem polotvrdé sýry, tvarohy či sušené mléko nebo syrovátka. Mlékárna disponuje vlastním chovem krav, které využívá ve svém výrobním programu. Společnost má vlastní distribuční síť 37 prodejen, jež jsou situovány na Svitavsku, Olomoucku a Ostravsku. Její produkty jsou také distribuovány do sítí obchodních řetězců. V současné době se ovšem společnost dostala do závažných problémů a k 1.1. 2014 ukončila prodej výrobků pod vlastní značkou a vyrábí již jen privátní značky. Také byla prozatím nucena snížit počet zaměstnanců z 222 na 185¹⁹ a zavřela většinu svých podnikových prodejen.

Společnost Agricol, s.r.o., byla založena v roce 1992 v Poličce a zaměřuje se na zpracování mléka a vajec, přičemž navazuje na téměř 90-ti letou tradici tohoto odvětví v daném místě. V současné době ve firmě pracuje 150 zaměstnanců a hlavními výrobními komoditami jsou polotvrdé sýry, majonézy a majonézové krémy²⁰.

Čtvrtou mlékárenskou společností situovanou v Pardubickém kraji je Choceňská mlékárna, a.s., sídlící ve stejnojmenné obci. Tato mlékárna vznikla v roce 1992 a v současné době spadá do vlastnictví společnosti ACCOM Holding, s.r.o. Do portfolia tohoto holdingu patří ještě Bohušovická mlékárna, s.r.o. (značky bobík, kapucin, nutrila), která byla prvním výrobním závodem Holdingu od roku 1997. Hlavním výrobním sortimentem této mlékárny jsou především pomazánková másla, sladké či smetanové pomazánky a v neposlední řadě tvarohy a jogurty. Společnost distribuuje své výrobky pod obchodní značkou „Choceňská mlékárna 1928“ do většiny obchodních řetězců a je i výrobcem některých jejich privátních značek. V současné době Choceňská mlékárna, a.s., zaměstnává 87 pracovníků²¹.

V Pardubickém kraji mají sídlo také dvě společnosti zabývající se výrobou mléčných výrobků, ovšem jejich výrobní závody jsou umístěny mimo zkoumaný kraj. První takovou to společností Eligo, a.s., mající sídlo v Ostřešanech (okres Pardubice). V současné době se společnost zabývá výrobou sušených syrovátek, sušeného mléka a sušených jogurtů v odštěpných závodech v Kolíně a Brně, kde zaměstnává 66 pracovníků²². Druhou firmou mající výrobní závod mimo Pardubický kraj je společnost Euroice, s.r.o., sídlící v Chrudimi. Tato firma se zabývá výrobou cukrářské zmrzliny v kornoutových, kelímkových či vaničkových baleních. Kvůli rozšiřování objemu výroby musela firma v roce 2004

¹⁹ Mlékárna MILTRA - dobrá farma, skvělá chuť mléčných výrobků [online]. [cit. 2014-01-05]. Dostupné z: <http://www.miltra.cz/>, výroční zprávy společnosti Dostupné z: <http://www.portal.justice.cz/>

²⁰ Agricol s.r.o. [online]. [cit. 2014-01-012]. Dostupné z: <http://www.agricol.cz/>, výroční zprávy společnosti Dostupné z: <http://www.portal.justice.cz/>

²¹ Choceňská mlékárna [online]. [cit. 2014-01-012]. Dostupné z: <http://chocenskamlekarna.accom.cz/>, výroční zprávy společnosti Dostupné z: <http://www.portal.justice.cz/>

²² Eligo, a.s. [online]. [cit. 2014-01-012]. Dostupné z: <http://www.eligo.eu/>, výroční zprávy společnosti Dostupné z: <http://www.portal.justice.cz/>

z kapacitních důvodů přestěhovat svůj výrobní závod z Chrudimi do areálu v Březhradu u Hradce Králové. Hlavními odběrateli produktů firmy jsou obchodní řetězce v České i Slovenské republice. Nyní společnost zaměstnává 54 pracovníků²³.

Okresy s největším počtem společností, produkující mléčné výrobky, jsou okresy Svitavy a Chrudim. V okrese Svitavy jsou lokalizovány dvě společnosti zaměstnávající 372 pracovníků. Jsou jimi Miltra B, s.r.o. (222 zam.), sídlící v Městečku Trnávka a Agricol, s.r.o. (150 zam.) z Poličky. V okrese Chrudim sídlí také dvě společnosti mlékárenského průmyslu zaměstnávající 295 pracovníků, a to Mlékárna Hlinsko, a.s., (241 zam.) a v Chrudimi společnost Euroice, s.r.o. (54 zam.). V okresech Pardubice a Ústí nad Orlicí je soustředěna vždy jedna společnost. V okrese Pardubice se jedná o společnost Eligo, a.s. (66 zam.) a v okrese Ústí nad Orlicí jde o subjekt Choceňská mlékárna, s.r.o. (87 zam.).

7.4 Výroba mlýnských a škrobárenských výrobků

V Pardubickém kraji se nacházelo v roce 1987 celkem sedm podniků, spadajících dle převažující ekonomické činnosti do odvětví výroba mlýnských a škrobárenských výrobků. Těchto sedm podniků zaměstnávalo v Pardubickém kraji celkově 307 pracovníků. Veškeré podniky v tomto odvětví spadaly pod koncernový podnik Východočeské mlýny Pardubice n.p. a jiný koncernový podnik se na tomto území nenacházel. Největší provozovny, tedy mlýny, byly v Pardubicích (134 zam.) a Brněnci (99 zam.), třetím největší pobočkou bylo podnikové ředitelství Východočeských mlýnů Pardubice, n.p., (64 zam.). Ostatní provozovny byly počtem zaměstnanců zanedbatelné a nacházely se ve Slatiňanech (4 zam.), Rozstání (3 zam.), Vysokém Mýtu (2 zam.) a Hrušové (1 zam.).

Shodným počtem dvou závodů vyrábějící mlýnské a škrobárenské výrobky disponovaly okresy Pardubice, Svitavy, Ústí nad Orlicí a v okrese Chrudim byl lokalizován pouze jeden závod. Nejvíce zaměstnanců toho odvětví bylo ve dvou závodech v okrese Pardubice, ve kterých bylo umístěno 198 pracovníků a v okrese Svitavy pracovalo v tomto sektoru 102 zaměstnanců. Ve zbývajících okresech Chrudim a Ústí nad Orlicí pracovalo dohromady pouze 7 zaměstnanců

²³ EUROICE - areál Březhrad [online]. [cit. 2014-01-012]. Dostupné z: <http://www.euroice.cz/>, výroční zprávy společnosti Dostupné z: <http://www.portal.justice.cz/>

Tab 12: Závody vyrábějící mlýnské a škrobářenské výrobky v Pardubickém kraji v roce 1987

Sídlo závodu	Koncernový podnik	Počet zaměstnanců
Pardubice	Východočeské mlýny, n.p.	134
Brněnec	Východočeské mlýny, n.p.	99
Pardubice	Východočeské mlýny, n.p.	64
Slatiňany	Východočeské mlýny, n.p.	4
Rozstání	Východočeské mlýny, n.p.	3
Vysoké Mýto	Východočeské mlýny, n.p.	2
Hrušová	Východočeské mlýny, n.p.	1

Pramen: Centrum pro regionální rozvoj MU, Průmyslové provozovny ústředně řízeného průmyslu za rok 1987, vlastní úpravy

V roce 2012 byly v Pardubickém kraji lokalizovány jen tři podniky produkující mlýnské a škrobářenské výrobky. Tyto tři podniky dohromady zaměstnávaly pouze 89 pracovníků. Podnikem s největším počtem zaměstnanců je provozovna společnosti PENAM, a.s., kterou je mlýn v obci Brněnec, zaměstnávající 49 pracovníků. Nejprve tento mlýn provozovala společnost NOBRS, s.r.o., přičemž v roce 2008 proběhla akvizice a 100% vlastníkem se stala společnost PENAM, a.s., spadající od roku 2004 do uskupení Agrofert Holding. Mlýn Brněnec má ve svém výrobním sortimentu kromě klasické žitné a pšeničné mouky také produkty pro racionální výživu a celozrnnou mouku²⁴.

Tab 13: Závody vyrábějící mlýnské a škrobářenské výrobky v Pardubickém kraji v roce 2012

Název společnosti	Obec	Počet zaměstnanců
PENAM, a.s, Mlýn Brněnec	Brněnec	49
AMPA, s.r.o.	Pardubice	26
Mlýn Janderov, spol. s.r.o.	Chrudim	14

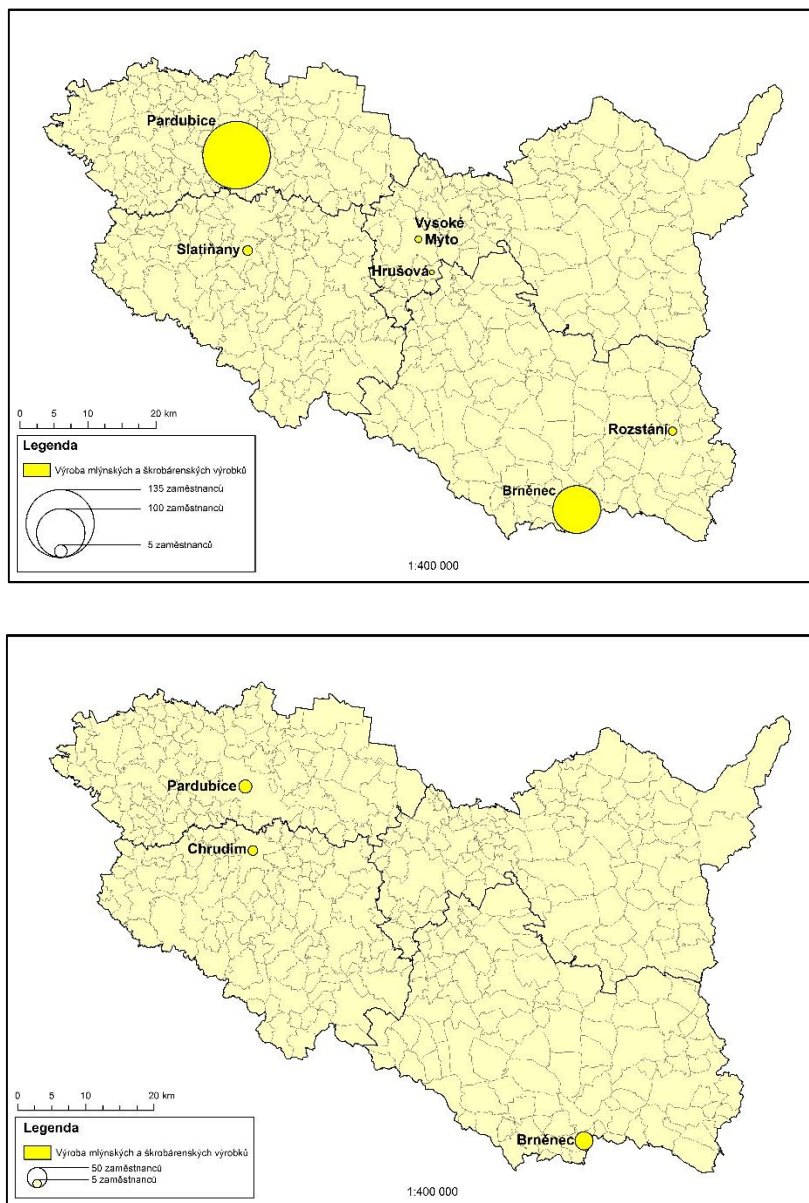
Pramen: on-line databáze firem Bisnode, výroční zprávy dostupné na www.portal.justice.cz

Druhým největším podnikem produkující mlýnské výrobky je pardubická společnost AMPA, s.r.o., patřící do nadnárodního uskupení GoodMills Česko, a.s. V roce 2012 zde pracovalo 26 zaměstnanců. Od druhé poloviny roku 2012 byla výroba pomalu zastavována, aby zcela skončila v březnu roku 2013. Cenný historický areál automatických mlýnu architekta

²⁴ PENAM - pečivo jak ho máme rádi | PENAM, a.s. [online]. [cit. 2014-01-18]. Dostupné z: <http://www.penam.cz/>, výroční zprávy společnosti Dostupné z: <http://www.portal.justice.cz/>

Josefa Gočára, vybudovaný mezi roky 1910 – 1925, i po skončení výroby vlastní uskupení GoodMills Česko, a.s.^{25,26}. Posledním podnikem toho ekonomického odvětví v Pardubickém kraji je Mlýn Janderov, spol. s.r.o., zaměstnávající 14 pracovníků. Mlýn zpracovává klasické suroviny, kterými jsou ječmen, pšenice žito²⁷.

Obr 15: Závody vyrábějící mlýnské a škrobářenské výrobky v Pardubickém kraji v letech 1987 a 2012

²⁵ ÚVOD I GoodMills Česko. [online]. [cit. 2014-01-18]. Dostupné z: <http://www.goodmills.cz/>, Dostupné z: <http://www.penam.cz/>, výroční zprávy společnosti Dostupné z: <http://www.portal.justice.cz/>

²⁶ Mlýny městu - Veřejná diskuze. [online]. [cit. 2014-01-18]. Dostupné z: <http://www.mlynymestu.cz/>

²⁷ Mlýn Janderov. [online]. [cit. 2014-01-18]. Dostupné z: <http://www.mlyn-janderov.cz/>, výroční zprávy společnosti Dostupné z: <http://www.portal.justice.cz/>

7.5 Výroba pekařských, cukrářských a jiných moučných výrobků

V roce 1987 bylo v Pardubickém kraji lokalizováno 39 provozoven, zabývajících se výrobou pekařských, cukrářských a jiných moučných výrobků. V těchto provozovnách pracovalo celkem 1328 zaměstnanců a všechny provozovny patřily do koncernu Východočeské pekárny a cukrárny, s.p.

Provozovny jsou dle odvětví ekonomické činnosti rozděleny do dvou oddílů. V prvním oddílu jsou zařazeny provozy produkující pekárenské a těstářenské výrobky a do druhé kategorie patří provozy zaměřené na cukrářskou výrobu.

Na území Pardubického kraje se vyskytovalo 21 provozů, zabývajících se pekárenskou a těstářenskou výrobou, ve kterých pracovalo 1007 zaměstnanců. Největší závody, dle počtu zaměstnanců se vyskytují v okrese Pardubice, kde jsou celkově situovány čtyři závody tohoto odvětví (503 zam.). Největší z nich se nacházejí v Pardubicích (192 zam., respektive 118 zam.), k nimž se řadí také podnikové ředitelství Východočeských pekáren a cukrovarů, s.p. (185 zam.). Okres Ústí nad Orlicí má na svém území celkem osm pekárenských a těstářenských závodů (302 zam.), přičemž největší byly ve Vysokém Mýtě (161 zam.), Hrušové (37 zam.) a opět ve Vysokém Mýtě (31 zam.). Okres Svitavy čítá celkově šest provozoven pekárenské a těstářenské výroby (173 zam.), závody s nejvíce pracovníky byly lokalizovány v Moravské Třebové (75 zam.), Svitavách (40 zam.) a Borové (16 zam.) Okres s nejmenším počtem provozoven i počtem pracovníků je Chrudim. Celkově jsou zde umístěny pouze tři provozovny (29 zam.) a tyto provozovny byly v Hlinsku (23 zam.), Chrasti (13 zam.) a Holetíně (2 zam.).

Provozů vyrábějících cukrářské produkty bylo v Pardubickém kraji umístěno celkem 18 a zaměstnávaly 321 pracovníků. Okres Pardubice opět zahrnoval provozy s největším počtem zaměstnanců tohoto odvětví. Na území pardubického okresu byly tři závody (136 zam.) a všechny byly umístěny v Pardubicích (62 zam., 42 zam. a 32 zam.). Počtem šesti provozů (90 zam.) disponoval okres Ústí nad Orlicí, nejpočetnější závody dle pracovníků byly v Letohradu (22 zam.), Ústí nad Orlicí (22 zam.) a Chocni (17 zam.). Okres Svitavy čítal těchto provozů pět (50 zaměstnanců) a největší provozovny byly lokalizovány ve Svitavách (17 zam.), Moravské Třebové (10 zam.) a Jevíčku (9 zam.). Okres Chrudim měl opět nejnižší počet provozoven i zaměstnanců, konkrétně čtyři provozovny (45 zam.) a nejvíce zaměstnanců měly závody v Chrudimi (31 zam.), Hlinsku (6 zam.) a Skutči (4 zam.).

Tab 14: Závody vyrábějící pekařské, cukrářské a jiné moučné výrobky v Pardubickém kraji v roce 1987

Sídlo závodu	Koncernový podnik	Počet zaměstnanců
Pardubice	Východočeské pekárny a cukrárny Pardubice, s.p.	192
Pardubice	Východočeské pekárny a cukrárny Pardubice, s.p.	185
Vysoké Mýto	Východočeské pekárny a cukrárny Pardubice, s.p.	161
Pardubice	Východočeské pekárny a cukrárny Pardubice, s.p.	118
Moravská Třebová	Východočeské pekárny a cukrárny Pardubice, s.p.	75
<i>Pardubice</i>	<i>Východočeské pekárny a cukrárny Pardubice, s.p.</i>	62
<i>Pardubice</i>	<i>Východočeské pekárny a cukrárny Pardubice, s.p.</i>	42
Svitavy	Východočeské pekárny a cukrárny Pardubice, s.p.	40
Hrušová	Východočeské pekárny a cukrárny Pardubice, s.p.	37
<i>Pardubice</i>	<i>Východočeské pekárny a cukrárny Pardubice, s.p.</i>	32
<i>Chrudim</i>	<i>Východočeské pekárny a cukrárny Pardubice, s.p.</i>	31
Vysoké Mýto	Východočeské pekárny a cukrárny Pardubice, s.p.	31
Králíky	Východočeské pekárny a cukrárny Pardubice, s.p.	25
Lanškroun	Východočeské pekárny a cukrárny Pardubice, s.p.	22
<i>Letohrad</i>	<i>Východočeské pekárny a cukrárny Pardubice, s.p.</i>	22
<i>Ústí nad Orlicí</i>	<i>Východočeské pekárny a cukrárny Pardubice, s.p.</i>	22
Ústí nad Orlicí	Východočeské pekárny a cukrárny Pardubice, s.p.	18
<i>Choceň</i>	<i>Východočeské pekárny a cukrárny Pardubice, s.p.</i>	17
Svitavy	Východočeské pekárny a cukrárny Pardubice, s.p.	17
Borová	Východočeské pekárny a cukrárny Pardubice, s.p.	16
Brněnec	Východočeské pekárny a cukrárny Pardubice, s.p.	16
Polička	Východočeské pekárny a cukrárny Pardubice, s.p.	15
Hlinsko	Východočeské pekárny a cukrárny Pardubice, s.p.	14
<i>Česká Třebová</i>	<i>Východočeské pekárny a cukrárny Pardubice, s.p.</i>	13
Chrast	Východočeské pekárny a cukrárny Pardubice, s.p.	13
<i>Lanškroun</i>	<i>Východočeské pekárny a cukrárny Pardubice, s.p.</i>	12
Sloupnice	Východočeské pekárny a cukrárny Pardubice, s.p.	11
<i>Moravská Třebová</i>	<i>Východočeské pekárny a cukrárny Pardubice, s.p.</i>	10
<i>Jevíčko</i>	<i>Východočeské pekárny a cukrárny Pardubice, s.p.</i>	9
<i>Litomyšl</i>	<i>Východočeské pekárny a cukrárny Pardubice, s.p.</i>	8
Přelouč	Východočeské pekárny a cukrárny Pardubice, s.p.	8
<i>Hlinsko</i>	<i>Východočeské pekárny a cukrárny Pardubice, s.p.</i>	6
<i>Polička</i>	<i>Východočeské pekárny a cukrárny Pardubice, s.p.</i>	6
<i>Heřmanův Městec</i>	<i>Východočeské pekárny a cukrárny Pardubice, s.p.</i>	4
<i>Králíky</i>	<i>Východočeské pekárny a cukrárny Pardubice, s.p.</i>	4
Líšnice	Východočeské pekárny a cukrárny Pardubice, s.p.	4
Nekoř	Východočeské pekárny a cukrárny Pardubice, s.p.	4
<i>Skuteč</i>	<i>Východočeské pekárny a cukrárny Pardubice, s.p.</i>	4
Holetín	Východočeské pekárny a cukrárny Pardubice, s.p.	2

Pramen: Centrum pro regionální rozvoj MU, Průmyslové provozovny ústředně řízeného průmyslu za rok 1987, vlastní úpravy

* kurzívou jsou zvýrazněny provozovny, zabývající se cukrářskou výrobou

Z hlediska veškerých provozů pekařských, cukrářských a jiných moučných výrobků měl největší počet provozoven okres Ústí nad Orlicí (14 provozoven), následovaný okresy Svítavy (11 provozoven), Chrudim a Pardubice (shodně 7 provozoven). Podle absolutního počtu

zaměstnanců byl na prvním místě okres Pardubice (693 zam), dále pak okres Ústí nad Orlicí (392 zam.), Svitavy (223 zam.) a s nejnižším počtem zaměstnanců v tomto odvětví okres Chrudim (74 zam.).

V roce 2012 bylo na území Pardubického kraje celkem 17 společností, zabývajících se produkcí pekárenských a cukrářských výrobků. Tyto společnosti zaměstnávaly 1266 pracovníků.

Tab 15: Závody vyrábějící pekárenské a cukrářské výrobky v Pardubickém kraji v roce 2012

Název společnosti	Obec	Počet zaměstnanců
NOPEK, a.s.	Vysoké Mýto	323
Pekařství a cukrářství Sázava, s.r.o.	Lanškroun	236
United Bakeries, a.s., provozovna Pardubice	Pardubice	134
Moravec - pekárny, s.r.o.	Moravská Třebová	113
Pekárna Letohrad, s.r.o.	Letohrad	67
Smékalovo pekařství, s.r.o.	Vysoké Mýto	61
Pekárna Hrubý, s.r.o.	Pardubice	57
Pekárny Falta, s.r.o.	Králíky	53
JENTA, spol., s.r.o.	Přelouč	45
Pekařství u Lifků, s.r.o.	Choceň	35
JaJa Pardubice, s.r.o.	Pardubice	27
ProVital bac, s.r.o.	Chrudim	26
Pekařství Vacek a spol., v.o.s.	Hlinsko	23
P.U.P., spol. s.r.o.	Ústí nad Orlicí	22
Pekařství Kaska, s.r.o.	Přelouč	18
ACE Trade spol., s.r.o.	Ústí nad Orlicí	14
Marpek, s.r.o.	Sezemice	12

Pramen: on-line databáze firem Bisnode, výroční zprávy dostupné na www.portal.justice.cz

Největší společností dle počtu pracovníků je v současné době vysokomýtská společnost Nopek, a.s., zaměstnávající 323 pracovníků. Tato společnost byla založena v roce 1991 a její výrobní program zahrnuje pekařské, cukrářské a perníkářské produkty. Společnost svou výrobu realizuje v osmi provozech, sedm jich je lokalizováno v Pardubickém kraji a jeden v kraji Královéhradeckém. Její provozy sídlí v Pardubickém kraji v České Třebové, Hrušové, Lanškrounu, Moravské Třebové, Svitavách a dva provozy ve Vysokém Mýtě, v Královéhradeckém kraji je provoz umístěn v Hořicích. Společnost se dále zabývá nejen výrobní činností, ale také obchodem, včetně velkoobchodní činnosti, dopravou a opravářskou činností zařízení pro cukrárny a pekárny. Společnost disponuje sítí vlastních prodejen,

v současné době je v provozu 12 prodejen v oblasti okresů Chrudim (Luže), Ústí nad Orlicí (3x Vysoké Mýto, Česká Třebová, Hrušová, Lanškroun), Svitavy (2x Moravská Třebová, Jevíčko, Osík) a Blansko (Velké Opatovice)²⁸.

Druhou největší pekařskou společností Pardubického kraje dle počtu zaměstnanců je Pekařství a cukrářství Sázava, s.r.o., sídlící v Lanškrouně. Společnost byla založena v roce 1996 a nyní zaměstnává kolem 236 pracovníků. Výrobní portfolio obsahuje pekařské, cukrářské výrobky či lahůdky nebo bio pečivo. Společnost má rozsáhlou maloobchodní síť sahající na území třech krajů (Královehradecký, Olomoucký a Pardubický). Okres s největším počtem prodejen Pekařství a cukrářství Sázava, s.r.o. je Ústí nad Orlicí, celkem 12 prodejen (2x Česká Třebová, Choceň, Králíky, 3x Lanškroun, Letohrad, 2x Ústí nad Orlicí, Vysoké Mýto a Žamberk), následuje okres Svitavy (3x Litomyšl, Moravská Třebová, Polička, 2x Svitavy), poté okres Šumperk (Mohelnice, 2x Šumperk, Zábřeh) a v neposlední řadě okres Rychnov nad Kněžnou (Rychnov nad Kněžnou, Vamberk)²⁹.

V Pardubicích se nachází provozovna společnosti United Bakeries, a.s., což je vedoucí pekárenská skupina v České republice, patřící do lucemburského holdingu European United Bakeries. Česká společnost United Bakeries, a.s., vznikla v roce 2007 fúzí významných českých pekárenských firem Odkolek, a.s. a Delta pekárny, a.s., dnes zaměstnávající okolo 1600 pracovníků ve 13-ti provozovnách (Brandýs nad Labem, Brno, Karviná, Liberec, Pardubice, Plzeň, Praha, Rumburk, Strakonice, Uherský Brod, Uničov, Znojmo, Žatec). Pardubická provozovna před fúzí patřila pod hlavičku společnosti Odkolek, a.s., v současné době má přes 100 zaměstnanců a deklaruje se jako producent regionálního pečiva³⁰.

Třetí nejvýznamnější pekárenskou společností sídlící v Pardubickém kraji jsou moravskotřebovské Moravec – pekárny, s.r.o., zaměstnávající 113 pracovníků. Tato společnost zahájila činnost v roce 2001, ovšem jako pokračovatelka společnosti Vladimír Moravec – pekárny, a.s., z roku 1991. V současné době má pekařství tři provozovny v Moravské Třebové a jednu v obci Jevíčko, k tomu společnost vlastní sedm prodejen (4 x Moravská Třebová, Jevíčko, Brněnec a Březová)³¹.

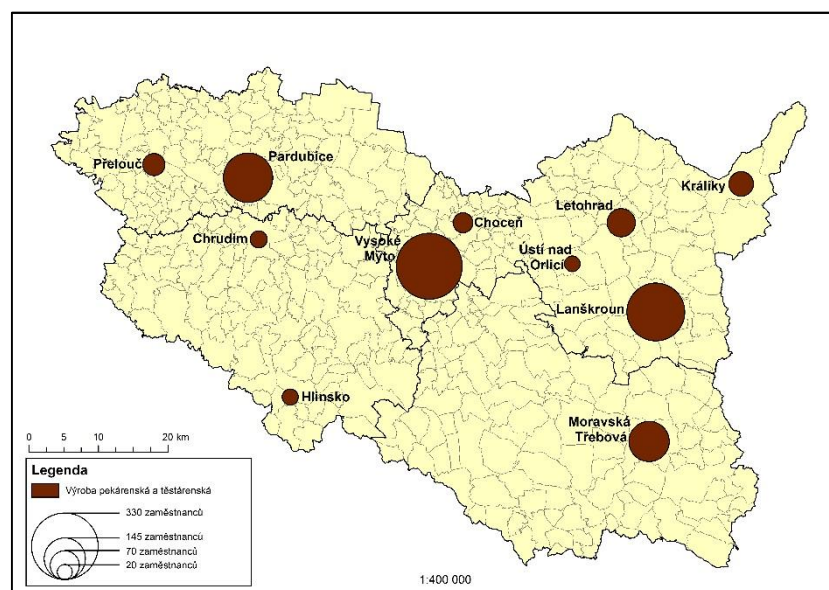
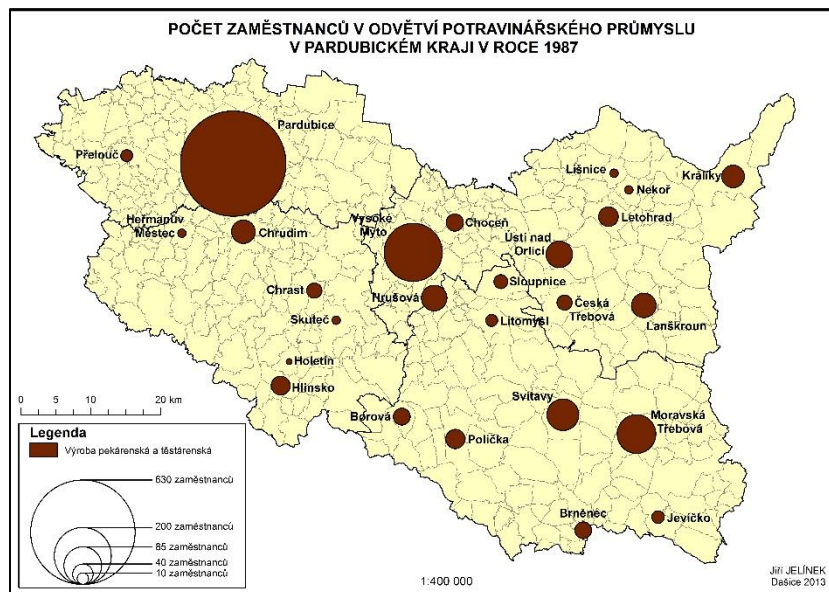
²⁸ NOPEK, a.s. - výrobce kvalitního pečiva. [online]. [cit. 2014-01-22]. Dostupné z: <http://www.nopek.cz/>, výroční zprávy společnosti Dostupné z: <http://www.portal.justice.cz/>

²⁹ Pekařství a cukrářství Sázava poctivé, kvalitní a hlavně lahodné pečivo i chléb. [online]. [cit. 2014-01-22]. Dostupné z: <http://www.pekarstvisazava.cz/>, <http://www.nopek.cz/>, výroční zprávy společnosti Dostupné z: <http://www.portal.justice.cz/>

³⁰ Delta pekárny - Vítejte na stránkách nejen o pečivu. [online]. [cit. 2014-01-22]. Dostupné z: <http://www.delta-pekarny.cz/uvodni-stranka.html>, výroční zprávy společnosti Dostupné z: <http://www.portal.justice.cz/>

³¹ Pekárny Moravec, s.r.o. [online]. [cit. 2014-01-22]. Dostupné z: <http://www.moravecpekarny.cz/>, výroční zprávy společnosti Dostupné z: <http://www.portal.justice.cz/>

Obr 16: Závody vyrábějící pekárenské a cukrářské výrobky v Pardubickém kraji v letech 1987 a 2012

Zdroj: Centrum pro regionální rozvoj, Masarykova univerzita Brno: Databáze podniků 1987 a online katalog firem Bisnode, vlastní úpravy

Další významnější pekařskou společností Pardubického kraje je Pekárna Letohrad, s.r.o., sídlící ve stejnojmenném městě. Pekárna zahájila výrobu v roce 1992, podstatným krokem k rozšíření výroby bylo převzetí pekárny v Jablonném nad Orlicí, přičemž společnost dnes zaměstnává 67 pracovníků. Distribuci svých produktů částečně realizuje skrze své čtyři firemní prodejny v Jablonném nad Orlicí, Ústí nad Orlicí a dvou dalších sídlících v Letohradě³².

³² Pekárna Letohrad. [online]. [cit. 2014-01-22]. Dostupné z: <http://www.pekarnaletohrad.cz/>, výroční zprávy společnosti Dostupné z: <http://www.portal.justice.cz/>

Tradičním producentem pekařských a cukrářských výrobků je Smékalovo pekařství spol. s.r.o. ve Vysokém Mýtě. Tato pekárna je v provozu nepřetržitě od roku 1890, původní majitelé započali po restituci s modernizací výroby a stabilizací společnosti. V současné době pekárna produkuje široké spektrum pekárenských a cukrářských výrobků a zaměstnává 61 pracovníků. Pekárna provozuje tři vlastní prodejny ve Vysokém Mýtě a mezi odběratele výrobků patří řetězce Albert, Billa, Makro, Kubík, Jednota, Quanto či Konzum³³.

Okresem s nejvíce společnostmi vyrábějící pekařské a cukrářské výrobky byl okres Ústí nad Orlicí, ve kterém jich bylo situováno osm (811 zaměstnanců), mezi největší patří Nopek, s.r.o. ve Vysokém Mýtě (323 zam., včetně poboček), Pekařství a cukrářství Sázava, s.r.o. v Lanškrouně (236 zam.) a Pekárna Letohrad (67 zam.). Následujícím okresem dle počtu společností je okres Pardubice, ve kterém se jich nachází pět (293 zam.), a těmi největšími jsou provozovna United Bakeries v Pardubicích (134 zam.), Pekárna Hrubý, s.r.o., v Pardubicích (57 zam.) a JENTA, spol., s.r.o. (45 zam.). V okresech Chrudim a Svitavy byly pouze tři (49 zam.), respektive jedna (145 zam.) společnost zabývající se pekařskou a cukrářskou výrobou, s více než 10-ti pracovníky.

7.6 Výroba ostatních potravinářských výrobků

V Pardubickém kraji byly v roce 1987 pouze tři provozy zabývající se ostatní potravinářskou výrobou, ve kterých celkově pracovalo 839 zaměstnanců. Dva z těchto provozů byly lokalizovány ve městě Pardubice a jeden v okrese Chrudim. V Pardubicích to byla pobočka koncernového podniku Vitana Byšice, k.p., zaměstnávající 292 pracovníků. Druhým závodem na území města Pardubice byla provozovna Jitřenka koncernu Čokoládovny Praha, s.p. ve které bylo umístěno 76 pracovníků.

Největším závodem toho odvětví, dle počtu pracovníků, byl Cukrovar česko-polského přátelství v Hrochově Týnci, zaměstnávající 471 pracovníků, jež zahájil produkci v roce 1970. Ten to cukrovar patřil s dalšími šesti provozy (Bašnice, Kopidlno, Nový Bydžov, Předměřice n/L, Smiřice a Syrovátka (celkem 646 zaměstnanců) do koncernu Východočeské cukrovary,

³³ SMÉKALOVO PEKAŘSTVÍ - pekárna, cukrárna, kavárna - Vysoké Mýto [online]. [cit. 2014-01-24]. Dostupné z: <http://www.smekalovopekarstvi.cz/uvod.php?l=cze>, výroční zprávy společnosti Dostupné z: <http://www.portal.justice.cz/>

k.p. (1198 zam.) a byl jedním z největších provozů v tehdejší České republice, zpracovávající až 300 tis. tun cukrové řepy. Po roce 1989 došlo k výrazně redukci cukrovarnických provozů z původních 50 na následných 10. V roce 2001 koupila cukrovar v Hrochově Týnci britsko-francouzská korporace Eastern Sugar, následně došlo ke sloučení s Hanáckými cukrovary, a.s., s VUC Praha a v roce 2002 bylo vše dovršeno fúzí s cukrovarem v Kojetíně, přičemž vznikla Easten Sugar Česká republika, a.s.. Po vstupu České republiky do Evropské unie vznikla neúnosná situace na trhu s řepným cukrem a společnost Eastern Sugar se nažila zachovat své provozy v mateřských zemích a přistoupila k uzavření provozů v České republice, na Slovensku a v Maďarsku. V roce 2008 byla zahájena demolice cukrovarů v Hrochově Týnci, Kojetíně, Němčicích na Hané a tentýž rok byla dokončena. Česká republika není dnes schopna jako dřívější tradiční exportér pokrýt vlastní poptávku a na našem území je v provozu pouze sedm zbylých cukrovarů a to Litovelská cukrovarna, a.s. (Litovel), Cukrovar Vrbátky, a.s. (Vrbátky), Hanácká potravinářská společnost, s.r.o. (Prosenice), Moravskoslezské cukrovary, a.s. (Hrušovany nad Jevišovkou a Opava) a Tereos TTD, a.s. (České Meziříčí a Dobruška).

Tab 16: Závody vyrábějící ostatní potravinářské výrobky v Pardubickém kraji v roce 1987

Sídlo závodu	Koncernový podnik	Počet zaměstnanců
Hrochův Týnec	Východočeské cukrovary, k.p.	471
Pardubice	Vitana Byšice, k.p.	292
Pardubice	Čokoládovny Praha, s.p.	76

Pramen: Centrum pro regionální rozvoj MU, Průmyslové provozovny ústředně řízeného průmyslu za rok 1987, vlastní úpravy

V Pardubickém kraji bylo v roce 2012 celkem 11 společností zabývajících se produkcí ostatních potravinářských výrobků. Tyto společnosti dohromady čítaly 578 zaměstnanců. Nejvíce zaměstnanců má v tomto odvětví letohradská společnost BAPA, s.r.o., produkující obložené pečivo, bagety, sendviče či hotová jídla a poskytující místo 171 pracovníkům. Společnost byla založena roku 1996 podnikatelskými aktivitami fyzické osoby a zahájila výrobu a distribuci obloženého pečiva, přičemž v roce 2004 byla postavena nová výrobní hala. Milníkem byl rok 2006, kdy do společnosti vstoupil strategický partner v podobě společnosti Hamé, a.s., jež dokázal zdvojnásobit podíl produktů společnosti BAPA na trhu. Společnost je vlastníkem několika vlastních značek, těmi nejdůležitějšími jsou Hamé Life Style, Appetit a Simply Fresh. Značka Hamé Life Style byla na trh uvedena v roce 2007 a stala se nejrychleji rostoucí značkou v tomto odvětví, zaštiťující bagety, sendviče i hotová jídla. O tři roky později

v roce 2010 společnost získala další značku *Apetit*, která cílí především na zákazníky na Střední a Severní Moravě a ve stejném roce byla na trh uvedena značka *Simply Fresh*, cílicí na zákazníky upřednostňující zdravý životní styl. V roce 2011 byl vybudován druhý výrobní závod společnosti BAPA, a.s., v Hněvotíně u Olomouce³⁴.

Tab 17: Závody vyrábějící ostatní potravinářské výrobky v Pardubickém kraji v roce 2012

Název společnosti	Obec	Počet zaměstnanců
BAPA, s.r.o.	Letohrad	171
Kávoviny, a.s.	Pardubice	77
PZP Merlin, s.r.o.	Hlinsko	75
Mediate, s.r.o.	Libchavy	47
Labeta, a.s.	Dřenic	38
Orling, s.r.o.	Ústí nad Orlicí	38
Frencl, s.r.o.	Ráby	33
ČOKO Klasik, družstvo	Česká Třebová	32
Knedlíky Kadavý, s.r.o.	Vlčí Habřina	27
ALBA plus, s.r.o.	Pardubice	23
Novy, s.r.o.	Staré Čívce	17

Pramen: on-line databáze firem Bisnode, výroční zprávy dostupné na www.portal.justice.cz

Druhou největší firmou Pardubického kraje a největší ve městě Pardubice jsou Kávoviny, a.s., zaměstnávající 77 pracovníků. Současná společnost vznikla v roce 1991, vyčleněním Závodu 03 Pardubice, z koncernového podniku Vitana Byšice. Prvních pět let v novodobé historii společnosti bylo ve znamení rekonstrukce a modernizace výrobních zařízení. Ke konci 90. let musela společnost přistoupit k dalším inovacím a rozšiřování sortimentu z důvodu tlaku konkurence a snahy proniknout se svými produkty do sítě nadnárodních obchodních řetězců. Mezi hlavní výrobní produkty patří směsi kakaa, kávy, kypřící prášky, melta nebo ocet a sortiment „těžkého koloniálu“ (balená čočka, hrách fazole či rýže)³⁵.

Třetí největší společností v odvětví výroba ostatních potravinářských výrobků je PZP Merlin, s.r.o., sídlící v Hlinsku. Společnost byla založena v roce 1991 a v počátcích byla její produkce zaměřena na výrobu baget a lahůdkářského sortimentu. Od roku 2002 začala od této

³⁴ Hamé.cz - přední česká potravinářská firma zabývající se výrobou trvanlivých i chlazených potravin. [online]. [cit. 2014-01-27]. Dostupné z: <http://www.hame.cz/>, výroční zprávy společnosti Dostupné z: <http://www.portal.justice.cz/>

³⁵ Úvod - KÁVOVINY a.s. [online]. [cit. 2014-01-27]. Dostupné z: <http://www.kavoviny.cz/>, výroční zprávy společnosti Dostupné z: <http://www.portal.justice.cz/>

produkce ustupovat a zaměřovat se na výrobu polotovarů. V následujícím roce společnost vyrábí první šokově mražené produkty z brambor i masa, které následně dodává do cateringových společností a mrazírenských velkoobchodů. Mezi aktuální odběratelé produktů společnosti PZP Merlin, s.r.o., patří podniky distribuující potraviny do maloobchodní sítě, mrazírenské velkoobchody a maloobchody, či cateringové společnosti. Současný sortiment tvoří zmražené polotovary masových, zeleninových nebo těstovinových polotovarů. Od roku 2003 je společnost držitelem statutu „chráněná dílna“ a aktuálně poskytuje zaměstnání 75 lidem³⁶.

Další významnou společností Pardubického kraje je Mediate, s.r.o., založená v roce 1996, sídlící v obci Libchavy. Hlavním výrobním sortimentem firmy jsou veškeré druhy a typy čajů, které distribuuje pod značkami Apotheke, Pavel Váňa či nově Natur tea. Doplňkovými produkty jsou bylinné směsi, masti, vitamíny a sirupy. V roce 2006 se společnost přesunula z Ústí nad Orlicí do Libchav, kde vybudovala novou výrobní halu, sídlo společnosti a zvětšila produkci čajů koupí nových výrobních strojů. V dalších letech proběhla certifikace výroby na zpracování bio surovin, přístavba skladovacích prostor nebo automatizace výroby³⁷.

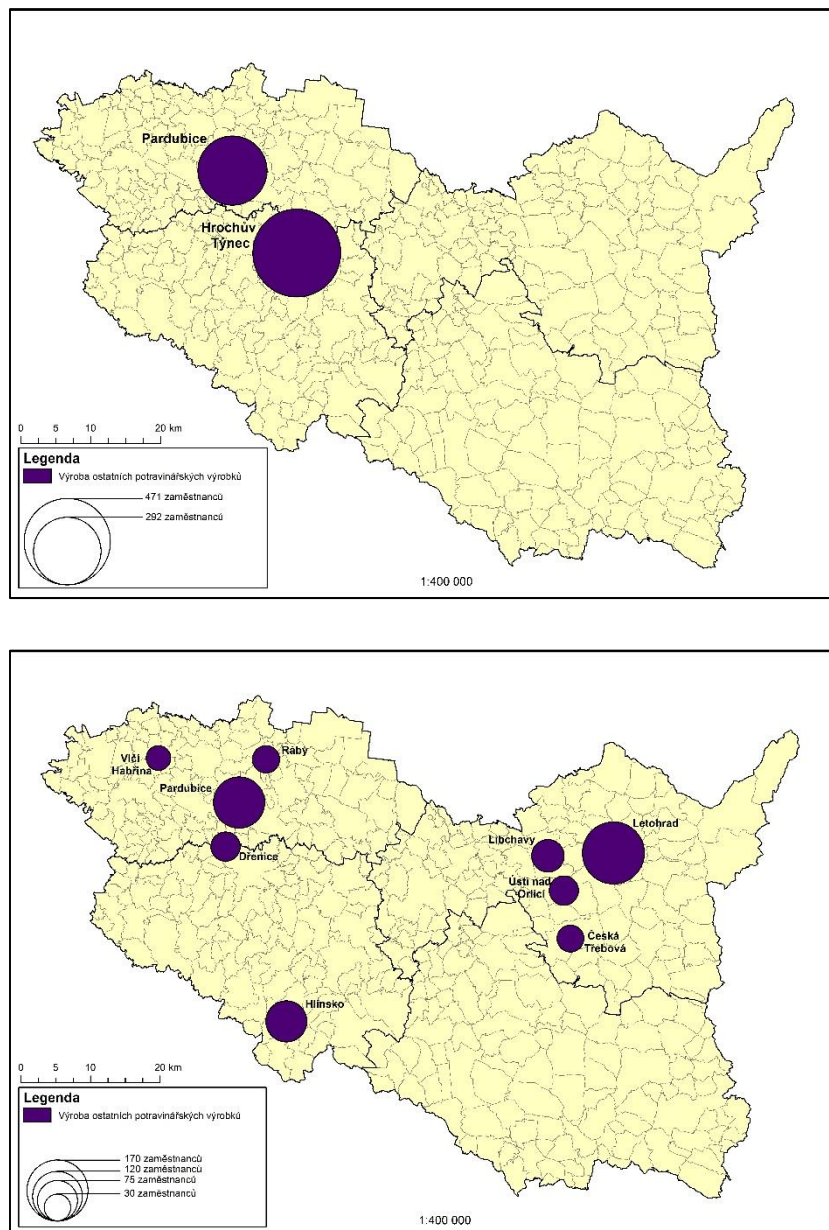
Pátou největší společností dle počtu pracovníků je Labeta, a.s., jež poskytuje zaměstnání 38 pracovníkům. Tato společnost má své výrobní, skladovací i administrativní prostory umístěny v obci Dřenice na Chrudimsku. Výrobní sortiment lze rozdělit do několika produktových odvětví a to konkrétně na hotově směsi na přípravu moučníků, přílohy k pokrmům na bázi brambor, želírovací a konzervační výrobky, směsi na chléb do domácích pekáren či produkty pro diabetiky a celiaki. Společnost také produkuje maloobchodní balení pro privátní značky obchodních řetězců. Nejen tyto privátní značky obchodních řetězců, ale i ostatní výrobky společnosti Labeta, a.s., můžeme najít v obchodech společností Tesco Stores CZ, Kaufland ČR, Ahold CZ, Spar, Globus ČR, Penny Market, Makro CaC ČR nebo spotřební družstvu Coop³⁸.

³⁶ Výroba mražených polotovarů. [online]. [cit. 2014-01-27]. Dostupné z: <http://www.pzpmerlin.cz/>, výroční zprávy společnosti Dostupné z: <http://www.portal.justice.cz/>

³⁷ Bylinné čaje - Apotheke. [online]. [cit. 2014-01-27]. Dostupné z: <http://www.apotheke.cz/>, výroční zprávy společnosti Dostupné z: <http://www.portal.justice.cz/>

³⁸ Labeta - Úvodní strana. [online]. [cit. 2014-01-27]. Dostupné z: <http://www.labeta.cz/>, výroční zprávy společnosti Dostupné z: <http://www.portal.justice.cz/>

Obr 17: Závody vyrábějící pečárenské a cukrářské výrobky v Pardubickém kraji v letech 1987 a 2012

Zdroj: Centrum pro regionální rozvoj, Masarykova univerzita Brno: Databáze podniků 1987 a online katalog firem Bisnode, vlastní úpravy

Nejvíce společností odvětví ostatní potravinářské výrobky sídlí v okrese Pardubice, kde jich je lokalizováno celkem pět, které zaměstnávají 187 pracovníků. Třemi největšími zaměstnavateli tohoto odvětví v okrese Pardubice jsou Kávoviny, a.s. (77 zaměstnanců), Frencl, s.r.o. (33 zam.) a Knedlíky Kadavý, s.r.o. (27 zam.). Další v pořadí dle počtů subjektů je okres Ústí nad Orlicí, ve kterém sídlí čtyři společnosti, přičemž počet jejich pracovníků je 288. Významnými společnostmi jsou BAPA, s.r.o. (171 zam.), Mediate, s.r.o. (47 zam.) a Orling, s.r.o. (38 zam.). Posledním okresem, ve kterém se vyskytují společnosti toho odvětví, je okres

Chrudim a to se dvěma společnostmi, zaměstnávající 123 pracovníků. Těmito společnostmi jsou PZP Merlin, s.r.o. (75 zam.) a Labeta, a.s. (38 zam.). V okrese Svitavy se žádná společnost toho odvětví nevyskytuje.

7.7 Výroba průmyslových krmiv

V roce 1987 se na území Pardubického kraje nenacházel žádný závod na výrobu průmyslových krmiv. Naopak v roce 2012 se zde nacházelo celkem šest společností tohoto potravinářského odvětví a zaměstnávaly 566 pracovníků.

Tab 18: Závody vyrábějící průmyslová krmiva v Pardubickém kraji v roce 2012

Název společnosti	Obec	Počet zaměstnanců
Cerea, a.s.	Pardubice	337
Dibaq, a.s.	Helvíkovice	117
Firma Faulhammer, s.r.o.	Tržek	37
ZZN Svitavy, a.s.	Svitavy	32
VVS Verměřovice, s.r.o.	Verměřovice	30
Pet Breeder Care, a.s.	Lukavice	13

Pramen: on-line databáze firem Bisnode, výroční zprávy dostupné na www.portal.justice.cz

Největší a nejvýznamnější společností toho odvětví nejen v zájmovém území je Cerea, a.s., přesahující svojí působností hranice Pardubického kraje. Společnost vznikla jednorázově Fondem národního majetku České republiky pod názvem ZZN Pardubice, a.s., v roce 1992. V 90. letech byli hlavními akcionáři Potravinářský holding, a.s., Praha (48,90 % akcií) a Tecomalt Group, a.s., Prostějov (43,14 %). Začátek nového tisíciletí byl ve znamení dalších přesunů ve vlastnické struktuře společnosti, když se nejprve stal držitelem majoritního balíku akcií AGFTRADING, a.s. (92,34 % akcií) a od roku 2004 začala do společnosti ZZN Pardubice, a.s., vlastnický vstupovat společnost AGROFERT Holding, a.s., která se stala v roce 2006 držitelem 100 % akcií. Společnost ZZN Pardubice, a.s., poté podstoupila několik fúzí či převzetí firem, například PROAGRO Liberec, a.s., ZZN Česká Skalice, ZZN Havlíčkův Brod, a.s., AGRO Dašice, a.s. nebo AGROCHEMA, a.s., které zvětšily její působnost a současně je vlastníkem devíti dceřiných společností. V roce 2010 byla společnost přejmenována ze ZZN Pardubice, a.s. na současnou Cerea, a.s., zaměstnávající 337 pracovníků. Nyní je společnost zaměřena hlavně na nákup, posklizňovou úpravu, skladování a prodej zemědělských rostlinných komodit (Cerea, a.s. je významným skladovatelem pro Státní zemědělský

intervenční fond a Správu státních hmotných rezerv), prodej agrochemikálií, výrobu krmných směsí, prodej osiv, prodej a servis zemědělské techniky či prodej hnojiv. Společnost Cerea, a.s., produkuje veškeré druhy krmných směsí pro prasata, skot, drůbež či ostatní zvířata a nabízí komplexní služby v podobě laboratorních testů krmiv a zootechnického poradenství. Do roku 2010 byly největší tržby právě z výroby a prodeje krmných směsí (38 %), v současné době je na prvním místě tržeb nakládání s rostlinnými komoditami (45 %) a krmné směsi jsou na druhém místě (22 %)³⁹.

Další významná společnost vyrábějící krmivové směsi je společnost Dibaq, a.s., sídlící v Helvíkovicích. Novodobá historie firmy byla zahájena v roce 1991, restitucí původního rodinného statku v Helvíkovicích, kde po převzetí bylo započato s chovem hospodářských zvířat a zároveň s výrobou krmiv pro vlastní potřebu a úzký okruh zákazníků. V roce 1998 byl udělán významný krok ke specializaci na výrobu krmiv, založením společnosti Fitmin, a.s.. Hned následující rok se společnosti podařilo získat certifikát od světově uznávaného centra výživy koní Kentucky Equine Research v USA. V roce 2001 vstoupila společnost Fitmin, a.s. do strategického partnerství se španělskou firmou Dibaq International a na základě budování společné koncepce se španělským partnerem došlo k přejmenování na Dibaq a.s., načež společnost v roce 2007 přešla do vlastnictví španělského partnera. Společnost Dibaq, a.s. v současné době zaměstnává 110 pracovníků, kteří zajišťují kompletní servis skládající se z výzkumu, vývoje, výroby a distribuci finálních výrobků. Společnost v České republice zásobuje svými produkty více než 1200 prodejen a je exportérem do Německa, Maďarska, Rakouska, Estonska, Litvy, Lotyšska, Dánska, Slovinska, Rumunska, Španělska, Itálie, či Kypru. Pod společnost Dibaq, a.s. spadají čtyři dceřiné společnosti, kterými jsou DITECH CZ, s.r.o., Chlorella centrum, s.r.o., Dibaq Polska Sp.zo.o. a Dibaq SK s.r.o.⁴⁰.

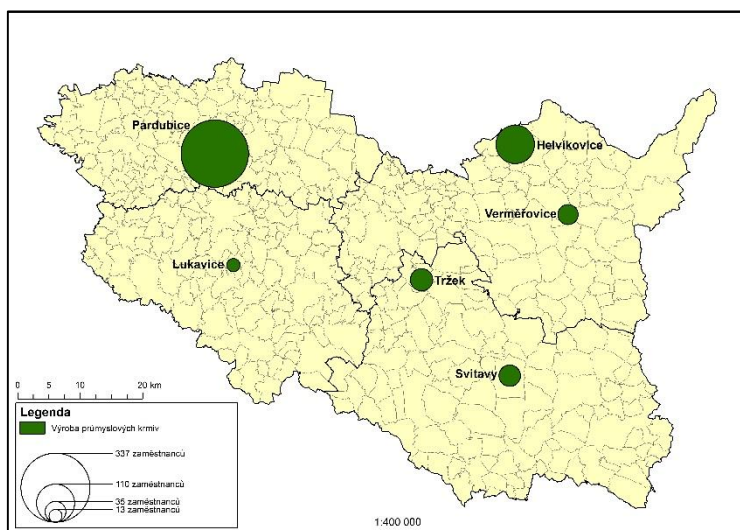
Třetí největší společnost dle počtu zaměstnanců, sídlící v Tržku u Litomyšle, se jmenuje Firma Faulhammer, s.r.o. a pracuje v ní 37 zaměstnanců. Současná společnost navazuje na mlynářskou tradici z roku 1893, kterou založil Josef Faulhammer ve mlýnu v obci Tržek. V roce 1991 se rodina Faulhammerových v restitučním řízení dostala k původnímu majetku a započala s rekonstrukcí a modernizací výrobních zařízení. Nejprve byla zahájena výroba krmných směsí ve Mlýnu Tržek, v roce 1993 byl obnoven Mlýn Valcha na výrobu mouky ve Vysokém Mýtě, v roce 1994 bylo zakoupeno skladovací středisko v Litomyšli a o další tři roky později v Poličce.

³⁹ Váš partner pro třetí tisíciletí | Cerea, a.s. [online]. [cit. 2014-02-03]. Dostupné z: <http://www.cerea.cz/>, výroční zprávy společnosti Dostupné z: <http://www.portal.justice.cz/>

⁴⁰ Dibaq | Dibaq. [online]. [cit. 2014-02-03]. Dostupné z: <http://www.dibaq.cz/>, výroční zprávy společnosti Dostupné z: <http://www.portal.justice.cz/>

Posledními přírůstky z hlediska provozoven a skladovacích prostorů jsou z roku 2004, a to skladovací středisko v Červené Vodě a o tři roky později Mlýn v Letovicích. Hlavní výrobní sortiment nyní tvoří výroba krmných směsí, výroba mouky a nákup, skladování a prodej zemědělských komodit. Společnost je významným skladovatelem potravinářské pšenice pro Státní zemědělský a intervenční fond (SZIF) a krmných obilovin pro Státní hmotné rezervy. Krmné směsi jsou vyráběny pro drůbež (chovy plemenných nosnic a brojlerů) a zbytek je zaměřen pro prasata. Veškerá výroba krmných směsí je realizována ve mlýnu Tržek a jako skladovací prostory slouží objekty v Červené Vodě. Současná kapacita výroby je 1200 t/měsíčně krmných směsí a 300 t/měsíčně mouky⁴¹.

Obr 18: Závody vyrábějící průmyslová krmiva v Pardubickém kraji v roce 2012

Zdroj: online katalog firem Bisnode, vlastní úpravy

Poslední z významnějších společností vyrábějící krmné směsi je ZZN Svitavy, a.s., zaměstnávající 34 pracovníků. Společnost navazuje na více 140-ti letou tradici, kdy vystřídala formu státního podniku až po dnešní akciovou společnost a v současné době patří do vlastnictví regionální zemědělské společnosti AG Maiwald, a.s. z Benátek u Litomyšle. Do výrobního programu patří nákup, skladování úprava a prodej zemědělských komodit (skladování pro Státní zemědělský a intervenční fond a Správu státních hmotných rezerv), výroba krmných směsí a jejich distribuce, prodej sójových a řepkových šrotů, prodej agrochemie, hnojiv a osiv.

⁴¹ Firma Faulhammer. [online]. [cit. 2014-02-03]. Dostupné z: <http://faulhammer.cz/>, výroční zprávy společnosti Dostupné z: <http://www.portal.justice.cz/>

Výroba 50-ti druhů krmných směsí je stále nejvýznamnější a nejdůležitější činností společnosti, která obstarává 2/3 tržeb a kapacita výroby činí 30 000t/ročně⁴².

V každém okrese Pardubického kraje je lokalizována alespoň jedna společnost zabývající se výrobou krmných směsí. V okrese Ústí nad Orlicí se nachází dvě společnosti toho odvětví, zaměstnávající celkem 147 pracovníků a jedná se o Dibaq, a.s. (117 zaměstnanců) a VVS Verměřovice, s.r.o. (30 zam.). Okresem Svitavy má na svém území také dvě společnosti (69 zaměstnanců), kterýmiž jsou Firma Faulhammer, s.r.o. (37 zam.) a ZZN Svitavy, a.s. (32 zam.). V ostatních dvou okresech Pardubického kraje se nachází vždy jedna společnost vyrábějící průmyslová krmiva a to v okrese Pardubice Cerea, a.s. (337 zam.) a v okrese Chrudim Pet Breeder Care, a.s. (13 zam.).

7.8 Výroba nápojů

V roce 1987 bylo v Pardubickém kraji v odvětví výroba nápojů lokalizováno 15 závodů, které zaměstnávaly 949 pracovníků. Tyto závody patřily do pěti koncernových podniků působících v tomto odvětví a to konkrétně do Východočeských pivovarů, k.p. (6 závodů, 607 zaměstnanců), Východočeských konzerváren a lihovarů, k.p. (4 závody, 214 zam.), Obchodních sladoven, k.p. (1 závod, 57 zam.), Českých vinařských závodů, k.p. (1 závod, 57 zam.) a Škrobáren Havlíčkův Brod, s.p. (3 závody, 14 zam.).

Destilací či mícháním lihovin se v Pardubickém kraji zabývaly koncernové podniky Východočeské konzervárny a lihovary, k.p., a Škrobárny Havlíčkův Brod, s.p., které ve svých sedmi závodech zaměstnávaly celkem 228 pracovníků. Největší závody na zpracování lihu byly v Pardubicích (144 zam.), Chrudimi (60 zam.) a Hrobicích (6 zam.). Jediný závod produkující vinnou výrobu je pobočka Českých vinařských závodů, k.p., v Žamberku, kde výrobu obstarávalo 57 pracovníků. Nejvíce zaměstnanců v odvětví výroby nápojů, má sekce výroby piva, kde v šesti závodech koncernového podniku Východočeské pivovary, kp., pracovalo 607 zaměstnanců. Největší pobočky tohoto odvětví v Pardubickém kraji byly umístěny v Pardubicích (280 zam.), Svitavách (172 zam.) a Lanškrouně (49 zam.). V Chrudimi se nachází pobočka Obchodních sladoven, k.p., (57 zam.).

⁴² ZZN SVITAVY - S NÁMI POROSTET. [online]. [cit. 2014-02-03]. Dostupné z: <http://www.zznsy.cz/>, výroční zprávy společnosti Dostupné z: <http://www.portal.justice.cz/>

Tab 19: Závody vyrábějící nápoje v Pardubickém kraji v roce 1987

Sídlo závodu	Koncernový podnik	Počet zaměstnanců
Pardubice	Východočeské pivovary, k.p.	280
Svitavy	Východočeské pivovary, k.p.	172
Pardubice	Východočeské konzervárny a lihovary, k.p.	144
Chrudim	Východočeské konzervárny a lihovary, k.p.	60
Chrudim	Obchodní sladovny, k.p.	57
Žamberk	České vinařské závody, k.p.	57
Lanškroun	Východočeské pivovary, k.p.	49
Hlinsko	Východočeské pivovary, k.p.	44
Polička	Východočeské pivovary, k.p.	35
Jevíčko	Východočeské pivovary, k.p.	27
Hrobice	Východočeské konzervárny a lihovary, k.p.	6
Bojanov	Škrobárny Havlíčkův Brod, s.p.	5
Vyšehněvice	Škrobárny Havlíčkův Brod, s.p.	5
Skuteč	Škrobárny Havlíčkův Brod, s.p.	4
Skuteč	Východočeské konzervárny a lihovary, k.p.	4

Pramen: Centrum pro regionální rozvoj MU, Průmyslové provozovny ústředně řízeného průmyslu za rok 1987, vlastní úpravy

Z hlediska veškerých provozů, zabývajících se výrobou nápojů, jich měl nejvíce okres Chrudim a to 6 provozů zaměstnávajících 174 pracovníků. Největšími z nich byl lihovar v Chrudimi (60 zam.), pobočka Obchodních sladoven taktéž v Chrudimi (57 zam.) a pivovar v Hlinsku (44 zam.). Dalším okresem v pořadí dle počtu provozoven je okres Pardubice, kde se nacházely čtyři podniky, pojímající 435 pracovníků. V okrese Pardubice i v celém Pardubickém kraji byl největším provozem výroby nápojů pivovar v Pardubicích (280 zam.), následovaný lihovarem v Pardubicích (144 zam.) a lihovarem v Hrobicích (6 zam.). V okrese Svítavy se nacházely tři provozovny tohoto odvětví, poskytující zaměstnání 234 pracovníkům. Druhým největším provozem v Pardubickém kraji a největším v okrese Svítavy byl Svitavský pivovar (172 zam.), pivovar v Poličce (35 zam.) a pivovar v Jevíčku (27 zam.). Okresem s nejnižším počtem provozoven, je okres Ústí nad Orlicí, kde byly situovány pouze dvě provozovny, v nichž pracovalo 106 zaměstnanců a jednalo se o pobočku Českých vinařských závodů, k.p. v Žamberku (57 zam.) a pivovar v Lanškrouně (49 zam.).

V Pardubickém kraji bylo v roce 2012 pět společností, zabývajících se výrobou nápojů. Tyto společnosti celkem zaměstnávaly 191 pracovníků. Nejvíce pracovníků bylo zaměstnáno ve společnosti Pardubický pivovar, a.s., kterých bylo 83. Akciová společnost Pardubický

pivovar, a.s, byla založena Fondem národního majetku České republiky roku 1992. Na počátku 90. let musela výrobní zařízení projít složitou modernizací, která byla velmi nákladná a v letech 1997-98 přivedla pivovar na pokraj konkurzu. V tomto období pokles výstav piva o 30 000 hl a musel být kvůli úsporám snížen i počet zaměstnanců ze 145 na 85. V současné době se pivovar profiluje jako střední regionální pivovar s těžištěm odbytu v okresech Pardubice a Chrudim, přičemž značka Porter má nadregionální význam. Pivovar měl v roce 2012 výstav piva 70 000 hl a 10 % toho výstavu šlo na export (hlavně Slovensko, Ukrajina, Německo, ale také Dominikánská rep., Itálie či Spojené státy Americké). Pivovar má přibližně 1700 odběratelů a vlastní síť sedmi prodejen pod značkou Pivovarka (2x Pardubice, Chrudim, Holice, Hradec Králové, Lázně Bohdaneč a Přelouč)⁴³.

Tab 20: Závody vyrábějící pekárenské a cukrářské výrobky v Pardubickém kraji v roce 2012

Název společnosti	Obec	Počet zaměstnanců
Pardubický pivovar, a.s.	Pardubice	83
Pivovar Rychtář, a.s.	Hlinsko	44
pobočka Tereos TTD, a.s., lihovar Chrudim	Chrudim	36
Aqua Nova, s.r.o.	Radiměř	14
Měšťanský pivovar v Poličce, a.s.	Polička	14

Pramen: on-line databáze firem Bisnode, výroční zprávy dostupné na www.portal.justice.cz

Druhou největší společností dle počtu zaměstnanců je hlinecký Pivovar Rychtář, a.s., zaměstnávající 44 pracovníků. Pivovar má nyní již více než 100 letou tradici. Do roku 1996 byl pivovar v Hlinsku součástí státního podniku Pivovary Hradec Králové, s.p., dokud v tomto roce nevyhlásil Fond národního majetku České republiky veřejnou soutěž o tento pivovar, kterou vyhrála společnost IMEX premium. Dnes je pivovar součástí české pivovarnické skupiny K Brewery Group, a.s. (patří do ní pivovary Černá Hora, Hradiště nad Jizerou (Klášteř), Jihlava (Ježek), Protivín (Platan), Uherský Brod (Janáček) a Vysoký Chlumec), která je dnes známá jako Pivovary Lobkowicz, a.s.. Toto pivovarnické seskupení investovalo do hlineckého pivovaru několik desítek milionů do modernizace výroby a podařilo se dostat produkty do dříve nedostupných regionů. Nyní má pivovar výstav okolo 90 000 hl piva⁴⁴.

⁴³ Novinky a aktuality | Pivovar Pernštejn, a.s. [online]. [cit. 2014-02-10]. Dostupné z: <http://www.pernstejn.cz/>, výroční zprávy společnosti Dostupné z: <http://www.portal.justice.cz/>

⁴⁴ Pivovar Rychtář. [online]. [cit. 2014-02-10]. Dostupné z: <http://www.rychtar.cz/>, výroční zprávy společnosti Dostupné z: <http://www.portal.justice.cz/>

V Pardubickém kraji je situována pobočka společnosti Tereos TTD, a.s., kterou je lihovar v Chrudimi, zaměstnávající 36 pracovníků. Roku 1992 se chrudimský lihovar vyčlenil v samostatný státní podnik, načež v roce 1996 byla založena akciová společnost Lihovar Chrudim, a.s. a v roce 1997 vstoupila do společnosti cukrovarnická a lihovarnická skupina Tereos TTD, a.s. (cukrovar a lihovar Dobrovice, cukrovar České Meziříčí a balící centrum Mělník). V roce 2012 bylo vyrobeno přes 200 000 hl lihu, který je expedován k většině českých a slovenských výrobců lihovin⁴⁵.

Třetím pivovarem v Pardubickém kraji je Měšťanský pivovar Polička, a.s., ve kterém pracuje 14 zaměstnanců. Do roku 1994 byl součástí státního podniku Pivovary Hradec Králové, s.p. a v roce 1994 byl v restituci navrácen původním majitelům. V 90. letech se pivovar řadil mezi nejmenší pivovary v České republice. Dnes má roční výstav 82 000 hl piva a již sedm let má stoupající tendenci. Pivovar má dceřinou společnost Pivo servis Polička, s.r.o., která se stará o prodej, výdej a příjem piva a obalů⁴⁶.

V obci Radiměř na Svitavsku sídlí společnost Aqua Anna, s.r.o, která se zabývá výrobou balené kojenecké vody z vlastního vrtu. Výroba balené vody byla zahájena v roce 1993 pod názvem Českomoravská voda. Od roku 2004 je balená voda prodávána ve spolupráci s významným obchodním partnerem pod obchodním názvem Fromin a v roce 2009 se název balené vody i vrtu ustálil na Aqua Anna. V současné době společnost vyrábí několik druhů kojenecké vody v různých baleních a zaměstnává 14 pracovníků⁴⁷.

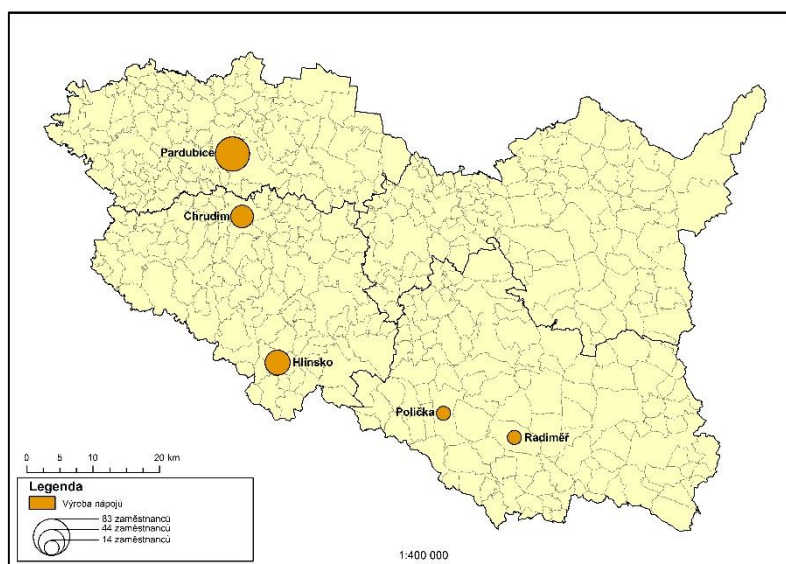
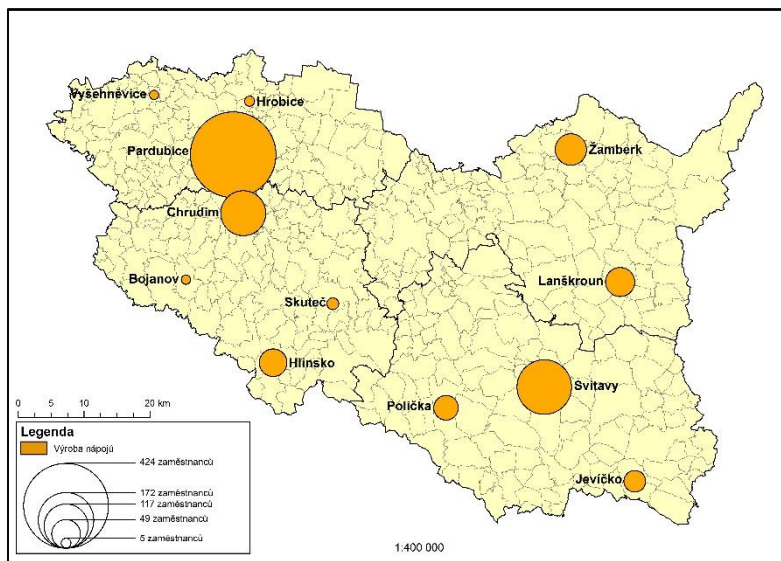
Nejvíce společností odvětví výroby nápojů v Pardubickém kraji sídlí v roce 2012 v okresech Chrudim (2 společnosti, 80 zaměstnanců) a Svitavy (2 společnosti, 28 zaměstnanců). V okrese Chrudim jsou těmito společnostmi Pivovar Rychtář, a.s. v Hlinsku (44 zam.) a lihovar společnosti Tereos TTD, a.s. v Chrudimi (36 zam.) a v okrese Svitavy jimi jsou Měšťanský pivovar v Poličce, a.s. (14 zam.) a společnost Aqua Nova, s.r.o. (14 zam.). V okrese Pardubice se nachází z toho odvětví pouze jedna společnost, kterou je Pardubický pivovar, a.s. (83 zam.). V okrese Ústí nad Orlicí se v současné době nenachází žádná výrobní jednotka odvětví výroby nápojů.

⁴⁵ Tereos TDD, a.s. [online]. [cit. 2014-02-10]. Dostupné z: <http://www.cukrovarytttd.cz/>, výroční zprávy společnosti Dostupné z: <http://www.portal.justice.cz/>

⁴⁶ Měšťanský pivovar v Poličce, a.s. [online]. [cit. 2014-02-10]. Dostupné z: <http://www.pivovar-policka.cz/>, výroční zprávy společnosti Dostupné z: <http://www.portal.justice.cz/>

⁴⁷ Kojenecká voda a pramenitá voda I Aqua Anna. [online]. [cit. 2014-02-10]. Dostupné z: <http://www.aquaanna.cz/>, výroční zprávy společnosti Dostupné z: <http://www.portal.justice.cz/>

Obr 19: Závody vyrábějící pekárenské a cukrářské výrobky v Pardubickém kraji v letech 1987 a 2012

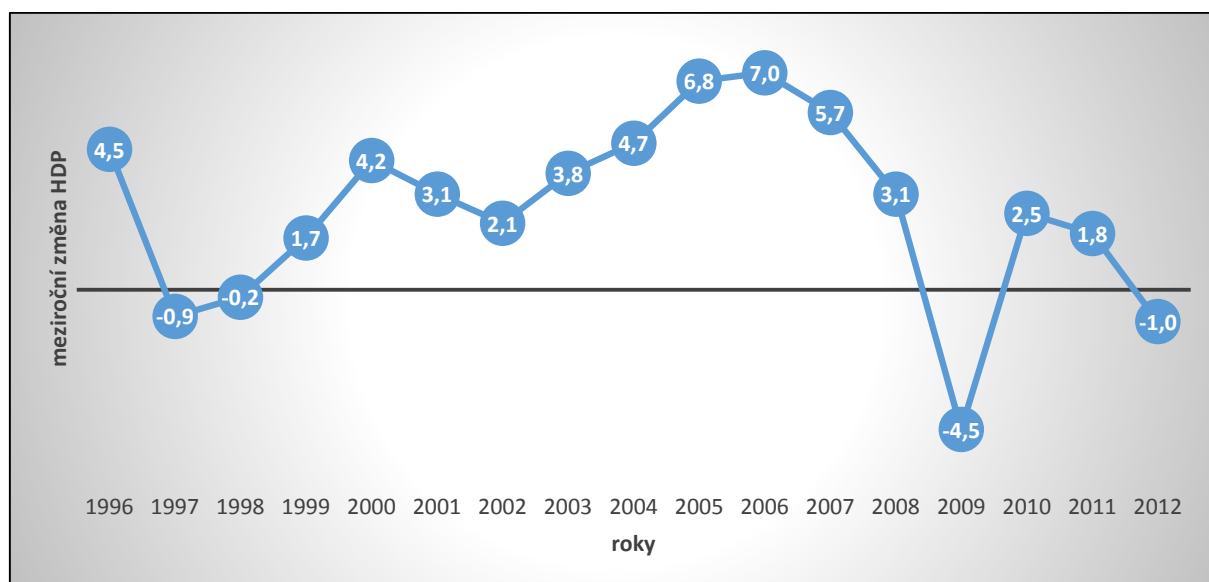
Zdroj: Centrum pro regionální rozvoj, Masarykova univerzita Brno: Databáze podniků 1987 a online katalog firem Bisnode, vlastní úpravy

8. Vliv ekonomické krize na hospodaření podniků potravinářského průmyslu Pardubického kraje

8.1 Průběh ekonomické a finanční krize v České republice

Ekonomická krize v České republice zasáhla téměř většinu sektorů národního hospodářství. Z výsledků průzkumu České hospodářské komory vyšlo najevo, že každý druhý malý či střední podnik musel propustit část svých zaměstnanců a přibližně třetina firem byla donucena omezit výrobu kvůli nízké poptávce po jejich výrobcích. Tato ekonomická krize logicky nejvíce zasáhla průmyslový sektor a nejvíce se projevila ve zpracovatelském průmyslu⁴⁸.

Obr 20: Vývoj HDP v České republice v letech 1996 - 2012

Zdroj: ČSÚ – hlavní makroekonomické ukazatele v letech 1993 - 2012

Meziroční vývoj HDP v České republice byl poznamenán několika epizodami, které pozitivně či negativně tento vývoj ovlivnily. Po transformační vlně na začátku 90. let měl vývoj HDP v letech 1994-96 stoupavou tendenci i přes nevyřešené problémy, kterými byly špatná struktura průmyslu, celkového hospodářství či nepružné měnové trhy. V roce 1996 nastává zpomalení růstu a v roce 1997 se Česká republika dostává do recese a naplno se projevuje bankovní krize, při které se do problémů dostala řada menších bank či kampeliček (sborník CEPu, 2000). V letech 2002-2006 nastává období konjunktury a HDP zaznamenal velký přírůstek, přičemž nejvyšší hodnoty dosahoval v roce 2006 a to 7,0 %. V následujícím roce

⁴⁸ Průzkum Hospodářské komory České republiky na téma „Platy, výroba a propouštění v příštím roce“

nastává mírný útlum růstu HDP, který se v roce 2008 prohlubuje, když se začínají projevovat důsledky světové finanční krize. Rok po vypuknutí světové finanční krize se HDP meziročně silně propadl o 4,5 % a Českou republiku postihla ekonomická recese. Období v letech 2010-2011 se vyznačuje mírným růstem HDP, ale v roce 2012 Česká republika opět upadá do ekonomické recese.

8.2 Potravinářský průmysl České republiky v kontextu ekonomické krize

V roce 2006 se projednává nové programovací období pro roky 2007 – 2013, u kterého se předpokládalo, že bude posledním, kdy budou mít české společnosti přístup k evropským podporám v rámci strukturálních a rozvojových fondů. V maloobchodním trhu probíhá pokračování, posilování postavení obchodních řetězců, které doprovází cenová válka a začíná se stírat cenový a kvalitativní rozdíl potravin (Výroční zpráva České potravinářské komory, 2007).

V roce 2008 nadále pokračuje posilování postavení obchodních řetězců, jež stále doprovází cenová válka, „vydírání“ českých dodavatelů, zvyšování podílu zahraničních výrobků a privátních značek. Pomalu nastupující světová finanční krize zapříčinila ztížení přístupu k úvěrovým zdrojům a byl menší zájem o národní podpory. Ekonomická krize se neblaze projevila do opětovného poklesu zájmu spotřebitele o kvalitní produkty ve prospěch těch méně kvalitních. Průběh finanční krize a její dopady na potravinářský sektor poukázal na citlivost liberální a globalizované ekonomiky na vnější vlivy, které se projevily například cenovými výkyvy komodit, spojenými s nárůstem cen potravin (Výroční zpráva České potravinářské komory, 2008).

V roce 2009 bylo již zřejmé, že se světová finanční krize v potravinářském průmyslu neprojevila ani tak snížením objemu produkce, jako orientací spotřebitelů na levnější potraviny, což mělo dramatický dopad na tržby výrobců potravin. Byl zaznamenán úbytek dotačních prostředků v potravinářském průmyslu, na rozdíl od jiných odvětví zpracovatelského průmyslu. Varujícím je fakt, že začal s nastupující hospodářskou krizí klesat zájem o tyto dotační prostředky z důvodu nedostatku investičních prostředků u potravinářských podniků. Tento fakt není dobrým signálem do budoucnosti, neboť dochází ke snižování konkurenceschopnosti potravinářských firem a zvyšuje se jejich citlivost na důsledky hospodářské krize. Současné také došlo k výraznému poklesu přímých zahraničních investic v potravinářství a celková investiční schopnost potravinářského průmyslu nadále souvisí s tržní silou obchodních řetězců.

Trvající tlak na snižování cen (a to i přes růst některých vstupů) vede ke snižování ziskových marží a tedy i k poklesu finančních prostředků na rozvojové investice (Výroční zpráva České potravinářské komory, 2009).

V roce 2011 vyšlo najevo, že pomalu odeznívající hospodářská krize se promítla do poklesu zájmu spotřebitele o kvalitní produkty, ovšem v současné době dochází k mírnému oživení zájmů o české kvalitní potraviny s označením KLASA i o regionální produkty pod hlavičkou Regionální potravina. Zájem o tyto české potraviny paradoxně způsobily potravinová krize v Německu a problémy s polskými potravinami, které přiměly zákazníka, začít se zajímat o původ potravin. Výroba potravin stále od roku 2008 stagnuje a bylo zaznamenáno snížení tržeb za prodej vlastních výrobků a služeb, i když přidaná hodnota této výroby rostla. Dopady hospodářské krize postihly potravinářský průmysl ve zcela odlišných periodách než ostatní odvětví zpracovatelského průmyslu a vyznačovaly se značnou nestabilitou. Ovlivňujícími faktory byla vysoká míra globalizace a s ní rostoucí dovozy, ale také snížení spotřeby potravin ze strany spotřebitelů a neustálý tlak obchodních řetězců na snižování cen. Stále nebylo dosaženo potřebné dynamiky rozvoje potravinářského průmyslu k dosažení potřebných výkonnostních parametrů v rámci konkurenčního prostředí. Především došlo k zastavení růstu investic do výroby z vlastních zdrojů, v rámci snahy snížit náklady došlo ke snížení zaměstnanosti a řada podniků nezískala zpět své tradiční trhy (Výroční zpráva České potravinářské komory, 2011).

8.3 Dopady ekonomické krize na pět nejdůležitějších odvětví potravinářského průmyslu Pardubického kraje

Vybrané společnosti masného průmyslu v Pardubickém kraji zaznamenaly v důsledku ekonomické krize pokles zaměstnanců o 15,4 % (114 zaměstnanců). Z pěti sledovaných společností snižovaly počty zaměstnanců všechny subjekty. Počet zaměstnanců nejvíce zredukovala společnost Jatka Lanškroun, s.r.o. o 23 % (12 zam.), následovaná společností TORO VM, a.s., jež počet pracovníků snížila o téměř 22 % (19 zam.). Podstatný úbytek zaměstnanců ještě zaznamenala společnost ZŘUD – Masokombinát Polička, a.s., jež činil necelých 16 % (77 zam.). Nejméně se ekonomická krize na snížení počtu zaměstnanců dotkla společností Bocus, a.s. a Masoeko s.r.o., které byly nuceny snížit stav zaměstnanců o 5,7 % (4 zam.), respektive 4,7 % (2 zam.).

Ve sledovaných společnostech poklesly v období hospodářské recese v České republice tržby za prodej vlastních výrobků a služeb pouze o 1,4 % (26 652 tis. Kč) a pokles byl zaznamenán u tří z pěti společností. Největší propad vykázala společnost TORO VM, a.s. a to 43,1 % (48 094 tis. Kč). Dalšími společnostmi, které zaznamenaly pokles tržeb, jsou Bocus, a.s. a Jatka Lanškroun, s.r.o., a to o 15,3 % (17 291 tis. Kč), respektive 14,8 % (16 616 tis. Kč). Společnosti, kterým tržby naopak vzrostly, jsou ZŘUD – Masokombinát Polička, a.s. a Masoeko, s.r.o. Společnost ZŘUD Masokombinát Polička, a.s., vykázala nárůst o 3,3 % (47 452 tis. Kč) a Masoeko, s.r.o. dokonce o 12,5 % (7 717 tis. Kč).

Tab 21: Ekonomické ukazatele vybraných společností masného průmyslu v Pardubickém kraji

Společnost	Počet zaměstnanců		index změny 2012/2007 (%)	Tržby za prodej vlastních výrobků a služeb (v tis. Kč)		index změny 2012/2007 (%)	Výkon tržeb na 1 zaměstnance (v tis. Kč)		index změny 2012/2007 (%)
	2007	2012		2007	2012		2007	2012	
ZŘUD	490	413	84,3	1 419 863	1 467 405	103,3	2 898	3 553	122,6
Toro VM	87	68	78,2	111 601	63 507	56,9	1 283	934	72,8
Bocus	70	66	94,3	112 989	95 698	84,7	1 614	1 450	89,8
Masoeko	43	41	95,3	62 459	70 266	112,5	1 453	1 714	118,0
J. Lanškr.	52	40	76,9	112 532	95 916	85,2	2 164	2 398	110,8

Zdroj: výroční zprávy, výroční zprávy dostupné na www.portal.justice.cz

Z hlediska výkonu tržeb na jednoho zaměstnance vybraných společností byl zaznamenán nárůst o 6,8 % (638 tis. Kč), přičemž pokles zisku nastal pouze u dvou z pěti společností. Největší pokles tržeb na jednoho zaměstnance je u společnosti TORO VM, a.s., které klesly o 27,2 % (349 tis. Kč). Více než desetiprocentní pokles tržeb na jednoho zaměstnance vznikl také u společnosti Bocus, a.s., a to o 11,2 % (164 tis. Kč). Společností, která nejvíce posílila v tržbách na jednoho zaměstnance, byla ZŘUD – Masokombinát Polička, a.s., zaznamenávající růst o 22,6 % (655 tis. Kč), podobného výsledku dosáhla také společnost Masoeko, s.r.o., ktré tržby na jednoho zaměstnance vzrostly o 18 % (261 tis. Kč). Nárůst tržeb na jednoho zaměstnance vykázala Jatka Lanškroun, s.r.o., a to o 10,8 % (234 tis. Kč).

Veškeré společnosti mlékárenského průmyslu, sídlící v Pardubickém kraji zaznamenaly pokles počtu zaměstnanců o 5,8 % (77 zam.), ovšem tento pokles byl zaznamenán pouze u dvou z šesti společností. Ztráta zaměstnanců v důsledku ekonomické krize proběhla pouze u společností Agricol, s.r.o. a Eligo, a.s., kde pokles činil 39 % (96 zam.) a 20,5 % (17 zam.). Stabilní stav počtu zaměstnanců byl sledován u společností Mlékárna Hlinsko, a.s., a

Choceňská mlékárna, s.r.o., kde se počet zaměstnanců vůbec nezměnil. Naopak u společnosti Euroice, s.r.o. a Miltra B, s.r.o., nastal nárůst počtu pracovníků o 8 % (4 zam.) a 16,8 % (32 zam.)

Tab 22: Ekonomické ukazatele vybraných společností mlékárenského průmyslu v Pardubickém kraji

Společnost	Počet zaměstnanců		změna 2012/ /2007 (%)	Tržby za prodej vlastních výrobků a služeb (v tis. Kč)		změna 2012/ /2007 (%)	Výkon tržeb na 1 zaměstnance (v tis. Kč)		změna 2012/ /2007 (%)
	2007	2012		2007	2012		2007	2012	
Ml. Hlinsko	241	241	100,0	2 558 592	2 192 356	85,7	10 617	9 097	85,7
Miltra B	190	222	116,8	930 921	702 436	75,5	4 900	3 164	64,6
Agricol	246	150	61,0	893 896	1 123 341	125,7	3 634	7 489	206,1
Choc. Mlék.	87	87	100,0	461 419	582 367	126,2	5 304	6 694	126,2
Eligo	83	66	79,5	546 093	387 099	70,9	6 579	5 865	89,1
Euroice	50	54	108,0	162 522	164 266	101,1	3 250	3 042	93,6

Zdroj: výroční zprávy, výroční zprávy dostupné na www.portal.justice.cz

Tržby za prodej vlastních výrobků a služeb ve společnostech mlékárenského průmyslu poklesly o 7,2 % (401 578 tis. Kč) a tento pokles vykazovaly tři ze šesti sledovaných společností. Největší pokles tržeb zaznamenala společnost Eligo, a.s. o 29,1 % (158 994 tis. Kč), dále společnost Miltra B, s.r.o. o 24,5 % (228 485 tis. Kč) a v neposlední řadě pokles tržeb vykazovala společnost Mlékárna Hlinsko, a.s. o 24,3 % (366 236 tis. Kč). Mírné zvýšení tržeb za prodej vlastních výrobků a služeb nastal u společnosti Euroice, a.s. a to o 1,1 % (1 704 tis. Kč). Výrazný nárůst tržeb a to více než o čtvrtinu vznikl ve sledovaném období ve společnostech Agricol, s.r.o., o 25,7 % (229 445 tis. Kč) a Choceňská mlékárna, s.r.o. o 26,2 % (120 948 tis. Kč).

Celkový výkon tržeb na jednoho zaměstnance, společností mlékárenského průmyslu v Pardubickém kraji, má téměř setrvalou tendenci oproti předešlému sledovanému období a stoupl pouze o 1,5 % (92 tis. Kč), ale tyto výkony stouply jen u dvou z šesti sledovaných společností. Skoro dvojnásobný nárůst výkonu tržeb na jednoho zaměstnance zaznamenala společnost Agricol, s.r.o., což bylo zapříčiněno razantním snížením počtu pracovníků a zvýšení tržeb, přičemž tento nárůst výkonu tržeb činil 106,1 % (3 855 tis. Kč). Další společností, u níž nastalo navýšení výkonu tržeb na jednoho zaměstnance, je Choceňská mlékárna, s.r.o., a to 26,2 % (1 390 tis. Kč). Naopak největší propad vykazovala společnost Miltra B, s.r.o., který činil 35,4 % (1 736 tis. Kč). U zbývajících tří společností se výkony tržeb nesnížily o více než 15 %.

Těmito společnostmi jsou Mlékárna Hlinsko, a.s, s poklesem o 14,3 % (1 520 tis. Kč), Eligo, a.s., s poklesem o 10,9 % (714 tis. Kč) a Euroice, a.s., s poklesem o 6,4 % (208 tis. Kč).

U vybraných společností pekárenského průmyslu v Pardubickém kraji byl zaznamenán pokles pracovníků o 19,3 % (214 zam.), přičemž pokles zaměstnanců nastal v pěti z osmi sledovaných společností. Nejvíce zaměstnanců během hospodářské krize ztratily společnosti Jenta, spol., s.r.o. a to 42,2 % (19 zam.), a společnost Nopek, a.s. přišla o 37,4 % (193 zam.). Dalšími společnostmi, jež musely redukovat počet zaměstnanců, jsou Pekařna Hrubý, s.r.o. o 23 % (17 zam.), Moravec – pekárny, s.r.o. o 21,5 % (31 zam.) a Pekárny Falta, s.r.o. o 11,7 % (7 zam.). Mezi tři pekárenské společnosti Pardubického kraje, které naopak zvýšily počet zaměstnanců, patří Pekařství Kaska, s.r.o., Pekařství a cukrářství Sázava, s.r.o. a Pekařna Letohrad, s.r.o. V těchto společnostech přibýlo pracovníků o 12,5 % (2 zam.), 17,4 % (35 zam.) a 31,4 % (16 zam.).

Tab 23: Ekonomické ukazatele vybraných společností pekárenského průmyslu v Pardubickém kraji

Společnost	Počet zaměstnanců		změna 2012/ /2007 (%)	Tržby za prodej vlastních výrobků a služeb (v tis. Kč)		změna 2012/ /2007 (%)	Výkon tržeb na 1 zaměstnance (v tis. Kč)		změna 2012/ /2007 (%)
	2007	2012		2007	2012		2007	2012	
Nopek, a.s.	516	323	62,6	289 095	244 075	84,4	560	756	134,9
P. a C. Sázava	201	236	117,4	168 159	212 016	126,1	837	898	107,4
Moravec – pek.	144	113	78,5	57 632	62 012	107,6	400	549	137,1
P. Letohrad	51	67	131,4	23 289	28 939	124,3	457	432	94,6
Pekar. Hrubý	74	57	77,0	46 874	38 940	83,1	633	683	107,9
Pekárny Falta	60	53	88,3	25 726	16 535	64,3	429	312	72,8
Jenta, spol.,	45	26	57,8	11 370	6 809	59,9	253	262	103,6
Pekař. Kaska	16	18	112,5	5 871	5 314	90,5	367	295	80,5

Zdroj: výroční zprávy, výroční zprávy dostupné na www.portal.justice.cz

Sledované společnosti pekárenského průmyslu v Pardubickém kraji zaznamenaly pokles tržeb z prodeje vlastních výrobků a služeb o přijatelných 2,1 % (13 376 tis. Kč), přičemž pokles tržeb zaznamenalo pět ze z osmi vybraných firem. Největší pokles tržeb byl sledován u společností Jenta, spol., s.r.o. o 40,1 % (4 561 tis. Kč) a Pekárny Falta, s.r.o. o 35,7 % (9 191 tis. Kč). Snížení tržeb do 20-ti % zaznamenaly tři pekárenské společnosti, kterými byly Pekařna Hrubý, s.r.o., Nopek, a.s. a Pekařství Kaska, s.r.o., těmito společnostem klesly tržby o 26,9 % (7 934 tis. Kč), o 25,6 % (45 020 tis. Kč) a 9,5 % (557 tis. Kč). Nárůst tržeb za prodej vlastních výrobků a služeb byl sledován u subjektů Moravec – Pekárny, s.r.o. o 7,6 % (4 380 tis. Kč),

Pekárna Letohrad, s.r.o. o 24,3 % (5 650 tis. Kč) a Pekařství a cukrářství Sázava, a.s. o 26,1 % (43 857 tis. Kč).

Pekárenský průmysl v Pardubickém kraji zaznamenal nárůst výkonů tržeb na jednoho zaměstnance o 21,3 % (121 tis. Kč), nárůst těchto výkonů je sledován u pěti z osmi společností. Nejvýznamnější nárůstu výkonů tržeb na jednoho zaměstnance dosáhly společnosti Moravec – pekárny, s.r.o. a Nopek, a.s., u kterých nárůst činil 37,1 % (149 tis. Kč), respektive 34,9 % (194 tis. Kč). Podobné zvýšení výkonů tržeb na jednoho zaměstnance proběhlo u společností Pekárna Hrubý, s.r.o., o 7,9 % (50 tis. Kč), Pekařství a cukrářství Sázava, s.r.o., o 7,4 % (61 tis. Kč) a Jenta, spol., s.r.o., o 3,6 % (9 tis. Kč). Nejvýraznější snížení výkonů tržeb na jednoho zaměstnance vykázala společnost Pekárny Falta, s.r.o. o 27,2 % (117 tis. Kč), následované Pekařstvím Kaska, s.r.o., o 19,5 % (72 tis. Kč). Poslední sledovanou společností, zaznamenávající drobný pokles výkonů tržeb, je Pekárna Letohrad, s.r.o., a to o 5,4 % (25 tis. Kč).

Vybrané společnosti potravinářského průmyslu Pardubického kraje, které vyrábí ostatní potravinářské produkty, získaly ve sledovaném období 17,9 % pracovníků (71 zam.), ale jen tři společnosti ze sedmi sledovaných navýšily počet zaměstnanců. Více než 10 % zaměstnanců ztratily v tomto oboru společnosti Kávoviny, a.s. a Labeta, a.s., a to o 21,4 % (21 zam.), respektive 13,6 % (6 zam.). O méně než 10 % pracovníků přišly společnosti Orling, s.r.o. o 9,5 % (4 zam.) a Alba Plus, s.r.o. o 4,3 % (1 zam.). Příliv pracovníků je sledován u společností Mediate, s.r.o. o 34,3 % (12 zam.), Bapa, s.r.o. o 43,7 % (52 zam.) a společnost PZP Merlin, s.r.o. počet zaměstnanců zdvojnásobila a zaznamenala nárůst o 108,3 % (39 zam.).

Tržby za prodej vlastních výrobků a služeb u společností vyrábějících ostatní potravinářské výrobky v Pardubickém kraji vzrostly o 27,5 % (207 826 tis. Kč) a nárůst byl zaznamenán u čtyř ze sedmi sledovaných společností. Pokles do 10 % z tržeb za prodej vlastních výrobků a služeb byl u společností Orling, s.r.o., Labeta, a.s. a Alba Plus, s.r.o., a to pokles o 9 % (6 273 tis. Kč), 4,9 % (4 600 tis. Kč) a 2,3 % (2 079 tis. Kč). Nárůst tržeb vykázaly společnosti PZP Merlin, s.r.o. o 8,9 % (2 886 tis. Kč) a Bapa, s.r.o. o 18,1 % (57 276 tis. Kč). Podstatného navýšení tržeb za prodej vlastních výrobků a služeb dosáhly společnosti Mediate, s.r.o. o 64,7 % (33 872 tis. Kč) a Kávoviny a.s. své tržby více než zdvojnásobily s navýšením o 125,7 % (126 744 tis. Kč).

Společnosti vyrábějící ostatní potravinářské výrobky, byly z hlediska výkonů tržeb na jednoho zaměstnance progresivní a vykázaly nárůst o 8,2 % (155 tis. Kč) a tento nárůst proběhl u pěti ze sedmi sledovaných společností. Výrazné a téměř trojnásobné navýšení výkonů tržeb

na jednoho zaměstnance zaznamenala společnost Kávoviny, a.s., a to o 187,2 % (1 927 tis. Kč). Více než desetiprocentní nárůst výkonu tržeb na jednoho zaměstnance nastal u společností Mediate, s.r.o a Labeta, a.s., který činil 22,6 % (339 tis. Kč), respektive 10,1 % (217 tis. Kč). Téměř stagnující, nebo mírně růstový trend výkonů tržeb na jednoho zaměstnance je u společností Alba Plus, s.r.o., o 2,1 % (80 tis. Kč) a Orling, s.r.o., o 0,6 % (9 tis. Kč). Velký propad těchto výkonů je u společnosti PZP Merlin, s.r.o., a to o 47,7 % (429 tis. Kč), což bylo způsobeno zdvojnásobením počtu zaměstnanců. Společnost Bapa, s.r.o., vykázala také propad výkonů tržeb na jednoho zaměstnance, a to o 17,8 % (473 tis. Kč), přičemž byl zapříčiněn také výraznějším nárůstem pracovníků.

Tab 24: Ekonomické ukazatele vybraných společností potravinářského průmyslu vyrábějící ostatní výrobky v Pardubickém kraji

Společnost	Počet zaměstnanců		změna 2012/2007 (%)	Tržby za prodej vlastních výrobků a služeb (v tis. Kč)		změna 2012/2007 (%)	Výkon tržeb na 1 zaměstnance (v tis. Kč)		změna 2012/2007 (%)
	2007	2012		2007	2012		2007	2012	
Bapa, s.r.o.	119	171	143,7	316 461	373 737	118,1	2 659	2 186	82,2
Kávoviny, a.s.	98	77	78,6	100 870	227 614	225,7	1 029	2 956	287,2
PZP Merlin, s.r.o.	36	75	208,3	32 312	35 198	108,9	898	469	52,3
Mediate, s.r.o.	35	47	134,3	52 375	86 247	164,7	1 496	1 835	122,6
Labeta, a.s.	44	38	86,4	94 168	89 568	95,1	2 140	2 357	110,1
Orling, s.r.o.	42	38	90,5	69 628	63 355	91,0	1 658	1 667	100,6
Alba Plus, s.r.o.	23	22	95,7	88 724	86 645	97,7	3 858	3 938	102,1

Zdroj: výroční zprávy, výroční zprávy dostupné na www.portal.justice.cz

Posledním zájmovým odvětvím, kde je sledováno všech šest firem sídlících v Pardubickém kraji, je výroba průmyslových krmiv. Tyto společnosti v roce 2012 oproti minulému sledovanému období navýšily počet zaměstnanců o významných 57,7 % (207 zam.), ovšem polovina z šesti vybraných firem počet pracovníků snížila. Snížení počtu zaměstnanců nepřekročilo 10 % u společností ZZN Svitavy, a.s. o 8,6 % (3 zam.), dále Dibaq, a.s. o 3,3 % (4 zam.) a v neposlední řadě VVS Verměřovice o 3,2 % (1 zam.). K mírnému navýšení počtu zaměstnanců, došlo u společností Firma Faulhammer, s.r.o. o 2,8 % (1 zam.) a Pet Breeder Care, a.s. o 18,2 % (2 zam.). Velké navýšení počtu zaměstnanců zaznamenala po začlenění do Agrofert Holding, a.s. společnost Cerea, a.s., a to o 169,6 % (212 zam.).

Velmi úspěšné byly společnosti vyrábějící průmyslová krmiva, z hlediska tržeb z prodeje vlastních výrobků a služeb, které byly schopny zvýšit o 67,7 % (786 099 tis. Kč).

Jedinou společností, které se snížily tržby, byla firma VVS Verměřovice, a to o 8 % (11 231 tis. Kč). Více než o třetinu se zvýšily tržby za prodej vlastních výrobků a služeb společností Dibaq, a.s. a ZZN Svitavy, a.s., přičemž navýšení činilo 36,2 % (90 567 tis. Kč), respektive 37,4 % (51 134 tis. Kč). Navýšení tržeb více než o tři čtvrtiny vykázaly společnosti Firma Faulhammer, s.r.o. o 78,2 % (82 949 tis. Kč) a Pet Breeder Care, a.s. o 81 % (6 813 tis. Kč). Ke zdvojnásobení tržeb došlo u společnosti Cerea, a.s., která zaznamenala nárůst o 109,1 % (565 587 tis. Kč).

Tab 25: Ekonomické ukazatele společností vyrábějící průmyslová krmiva v Pardubickém kraji

Společnost	Počet zaměstnanců		změna 2012/ /2007 (%)	Tržby za prodej vlastních výrobků a služeb (v tis. Kč)		změna 2012/ /2007 (%)	Výkon tržeb na 1 zaměstnance (v tis. Kč)		změna 2012/ /2007 (%)
	2007	2012		2007	2012		2007	2012	
Cerea, a.s.	125	337	269,6	518 529	1 084 396	209,1	4 148	3 218	77,6
Dibaq, a.s.	121	117	96,7	249 948	340 515	136,2	2 066	2 910	140,9
F. Faulhamm.	36	37	102,8	106 123	189 072	178,2	2 948	5 110	173,3
ZZN Svitavy	35	32	91,4	136 841	187 975	137,4	3 910	5 874	150,2
VVS Verměř,	31	30	96,8	140 899	129 668	92,0	4 545	4 322	95,1
Pet Bree.Care	11	13	118,2	8 414	15 227	181,0	765	1 171	153,1

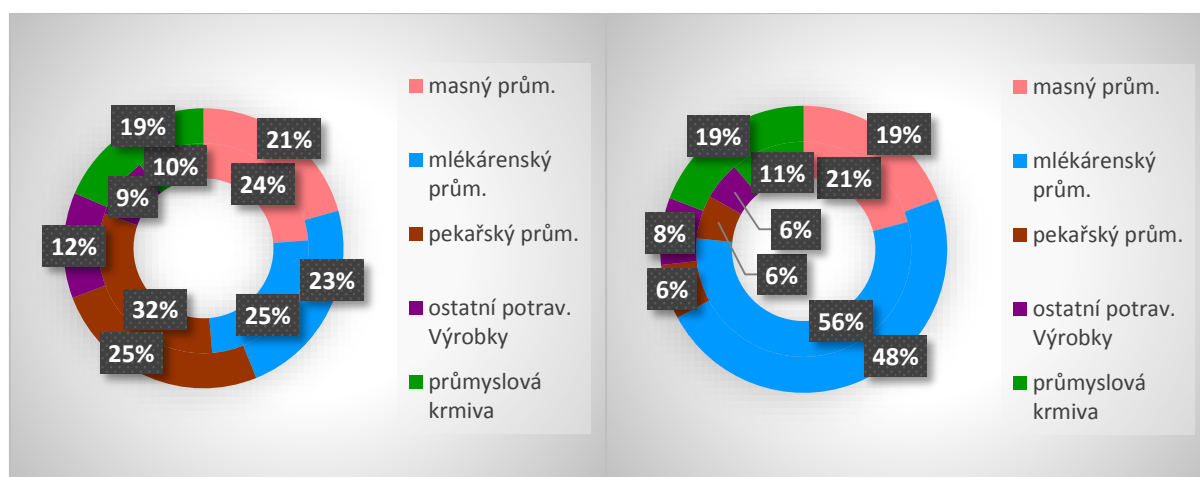
Zdroj: výroční zprávy, výroční zprávy dostupné na www.portal.justice.cz

Odvětví výroby průmyslových krmiv zaznamenalo nárůst výkonů tržeb na jednoho zaměstnance o 6,4 % (207 tis. Kč) a navýšení proběhlo u čtyř z šesti sledovaných společností. Nejvýkonnější společností z hlediska navýšení výkonů tržeb na jednoho zaměstnance byl Firma Faulhammer, s.r.o., u které navýšení činilo 73,3 % (2 162 tis. Kč). V podobném rozmezí se pohybovalo zvýšení těchto výkonů u společností Pet Breeder Care, a.s. a ZZN Svitavy, a.s., a to o 53,1 % (406 tis. Kč), respektive o 50,2 % (1 964 tis. Kč). Poslední společností, tohoto odvětví zaznamenávající zvýšení sledovaného výkonu, je Dibaq, a.s., jež činilo 40,9 % (844 tis. Kč). Společnost VVS Verměřovice, s.r.o., zaznamenala mírný pokles výkonu tržeb na jednoho zaměstnance, který se snížil o 4,9 % (223 tis. Kč). Výraznějšího propadu tohoto sledovaného výkonu zaznamenala společnost Cerea, a.s., a to o 22,4 % (930 tis. Kč), způsobeného přeskupováním společnosti a značného nárůstu počtu pracovníků.

V roce 2007 tvořil největší podíl zaměstnanců, tři největších společností daného odvětví dle počtu zaměstnanců, pekárenský průmysl, a to 32 %, následovaný mlékárenskou výrobou s 25 % a masným průmyslem, který měl 24 % zaměstnanců. Výroba průmyslových krmiv a výroba

ostatních potravinářských výrobků činila 10 %, respektive 9 %. Největší pokles podílu zaměstnanců v těchto pěti odvětvích byl zaznamenán v roce 2012 u pekárenského průmyslu o 7 %, masné výroby o 3 % a mlékárenského průmyslu o 2 %. Naopak velký nárůst podílů zaměstnanců nastal u výroby průmyslových krmiv o 9 % a výroby ostatních potravinářských výrobků o 3 %.

Obr 21: Struktura zaměstnanosti a podílů tržeb, v pěti nejdůležitějších odvětvích potravinářského průmyslu Pardubického kraje⁴⁹

Zdroj: výroční zprávy, výroční zprávy dostupné na www.portal.justice.cz

Z hlediska tržeb za prodej vlastních výrobků a služeb u třech největších společností Pardubického kraje vybraných potravinářských odvětví, zabíral největší podíl mlékárenský průmysl, který činil 56 %, následovaný masným průmyslem s 21 %. Podíl tržeb výroby průmyslových krmiv byl 11% a výroba ostatních potravinářských výrobků a pekárenský průmysl zabíraly shodně 6 %. V roce 2012 je pokles podílu tržeb za prodej vlastních výrobků a služeb nejmarkantnější u mlékárenského průmyslu o 8 % a podíl tržeb se snížil ještě masné výrobě o 2 %. Pekárenská výroba si stále udržovala podíl na tržbách v těchto pěti odvětvích na 6-ti %. Největší nárůst podílu v tomto ekonomickém ukazateli se projevil u výroby průmyslových krmiv a to o 8 %, nárůst zaznamenala i výroba ostatních potravinářských výrobků, a to o 2 %.

⁴⁹ Vždy posuzovány tři největší společnosti daného odvětví, vnitřní kruh interpretuje výsledky za rok 2007 a vnější kruh za rok 2012. Vlevo je uvedena struktura zaměstnanosti a vpravo struktura tržeb.

9. Názory představitelů potravinářských společností v Pardubickém kraji

Tato kapitola prezentuje výsledky dotazníkového šetření mezi společnostmi potravinářského průmyslu Pardubického kraje. Dotazováni byli především řídicí pracovníci, jednatele či samotní majitelé zájmových firem, tedy kompetentní zástupci pro dotazníkové šetření tohoto typu. Pro dotazníkové šetření byly osloveny všechny zkoumané společnosti potravinářského průmyslu a výsledky byly zpracovány na základě 16 vyplněných dotazníků. Z hlediska struktury potravinářského průmyslu byly přijaty odpovědi od zástupců pekárenské a cukrářské výroby (5 dotazníků), ostatní potravinářské výroby (5 dotazníků), mlékárenského průmyslu (3 dotazníky), masného průmyslu (2 dotazníky) a mlýnské a škrobárenské výroby (1 dotazník).

Tab 26: Seznam společností zahrnutých ve výsledcích dotazníkového šetření

Název Společnosti	Odvětví potravinářského průmyslu
Smékalovo pekařství, spol., s.r.o.	Pekárenská a cukrářská výroba
Pekařství a Cukrářství Sázava, s.r.o.	Pekárenská a cukrářská výroba
NOPEK, a.s.	Pekárenská a cukrářská výroba
Pekárny Falta, s.r.o.	Pekárenská a cukrářská výroba
JaJa Pardubice, s.r.o.	Pekárenská a cukrářská výroba
ČOKO Klasik, družstvo	Výroba ostatních potravinářských výrobků
Mediate, s.r.o.	Výroba ostatních potravinářských výrobků
Bapa, s.r.o.	Výroba ostatních potravinářských výrobků
Kávoviny, a.s.	Výroba ostatních potravinářských výrobků
Labeta, a.s.	Výroba ostatních potravinářských výrobků
Euroice, s.r.o.	Mlékárenský průmysl
Mlékárna Hlinsko, a.s.	Mlékárenský průmysl
Choceňská mlékárna, s.r.o.	Mlékárenský průmysl
ALIMA-CZ, s.r.o.	Masný průmysl
TORO VM, a.s.	Masný průmysl
Mlýn Janderov, spol., s.r.o.	Mlýnská a škrobárenská výroba

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

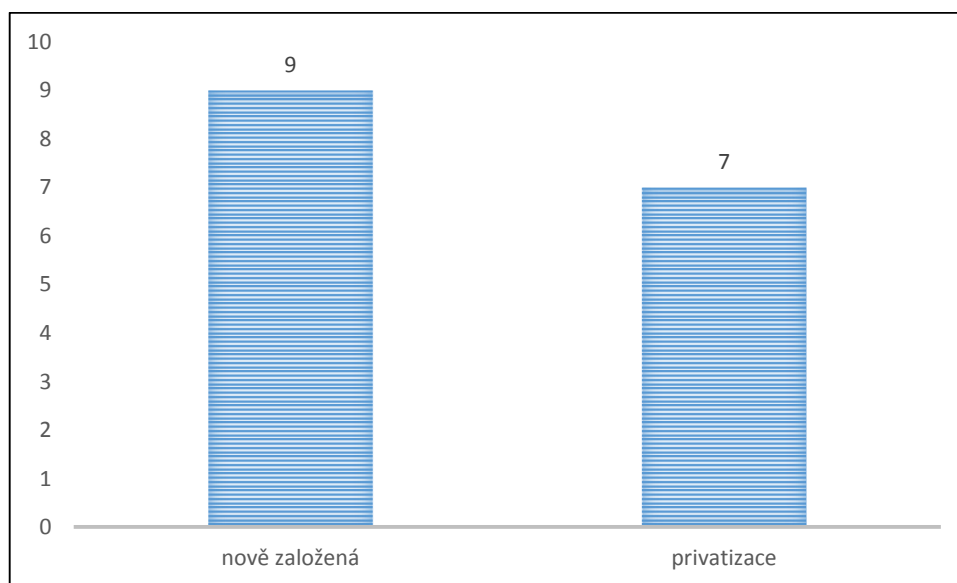
Dotazník pro potravinářské společnosti Pardubického kraje obsahoval celkem 17 otázek, z toho 6 pro otevřené odpovědi a 11 pro uzavřené odpovědi. Otázky jsou rozděleny do čtyř tematických okruhů, z nichž první okruh je zaměřen na obecné informace o společnosti, způsob jejího vzniku či členství v organizaci nebo klastru. Druhá část otázek je zaměřena na prostorovou analýzu dodavatelsko – odběratelských vztahů a strukturu distribuce výrobků skrze maloobchodní síť. Třetí část otázek se týká vstupu České republiky do Evropské unie v roce

2004, jeho vlivu na samotné společnosti a na konkurenční prostředí (české vs. zahraniční potravinářské výrobky), potažmo na nekalou konkurenci. Poslední část otázek sleduje vliv ekonomické krize na hospodaření společností potravinářské průmyslu Pardubického kraje a v poslední řadě je řešena otázka trhu práce a očekávané zaměstnanosti.

9.1 Výsledky dotazníkového šetření potravinářských společností Pardubického kraje

První otázka byla zaměřena na identifikaci společností (otázka 1) potravinářského průmyslu Pardubického kraje a byl tedy požadován název dané společnosti (viz. Tabulka 1). Následující otázka (otázka 2) se týkala způsobu vzniku těchto společností, přičemž většina vznikla způsobem „nově založená“ (9 společností – 56 %), následně „privatizací“ (7 společností – 39 %).

Obr 22: Způsob vzniku dotazovaných společností

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Následující otázka (otázka 15 a 16), se dotazovala se na členství potravinářské společnosti v nějaké organizaci (svazu) nebo klastru, měla tyto odpovědi:

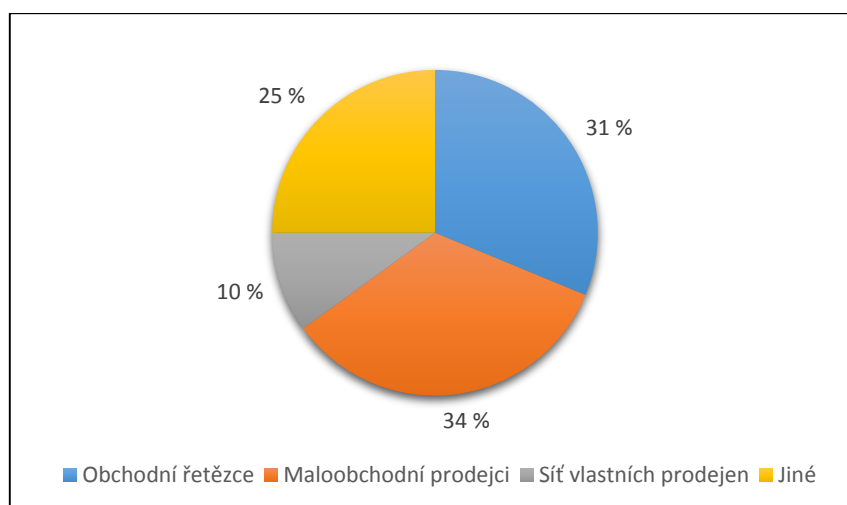
- Českomoravský svaz mlékárenský (ČMSM)
- Svaz mlynářů
- Podnikatelský svaz pekařů a cukrářů
- Asociace zaměstnavatelů zdravotně postižených (AZZP)

- Svaz českých a moravských výrobních družstev (SČMVD)
- Svaz cukrářů
- Český svaz zpracovatelů masa (ČSZM)

Otázka, která byla zaměřena na klíčové výrobní produkty (otázka 3) těchto společností a jejich podílu na tržbách v %, má zkreslenou vypovídající hodnotu, z důvodu neochoty společností tyto informace poskytovat, protože pro ně mají cenný strategický význam a jsou neveřejné. Z 16-ti dotazovaných společností poskytlo výsledky v požadovaném znění 10 společností. Z těchto společností mají svojí výrobu zaměřenou pouze na jeden klíčový produkt 2 společnosti (20 %), produkci rozprostřenou mezi alespoň dva klíčové produkty mají 4 společnosti (40 %) a na tři zásadní produkty se zaměřuje výroba dvou společností (20 %). Zbylé dvě společnosti potravinářského průmyslu Pardubického kraje považují za svoje klíčové produkty 4 a více výrobků (20 %).

Následující blok otázek se týká prostorové analýzy dodavatelsko – odběratelských toků a struktury odběratelů potravinářských výrobků, u kterých se s nimi může setkat koncový zákazník. Z dotazníkového šetření vychází najevo (otázka 4), že nejvíce výrobků potravinářských společností odeberou maloobchodní prodejci (34 %), přičemž obchodní řetězce jsou až na druhém místě (31 %). Skrz distribuční kanály blíže nespecifikovaných subjektů projde čtvrtina veškerých produktů dotazovaných společností (25 %). Nejmenší objem výrobků se dostává ke koncovému zákazníkovi skrze síť prodejen, patřících samotným potravinářským společností (10 %).

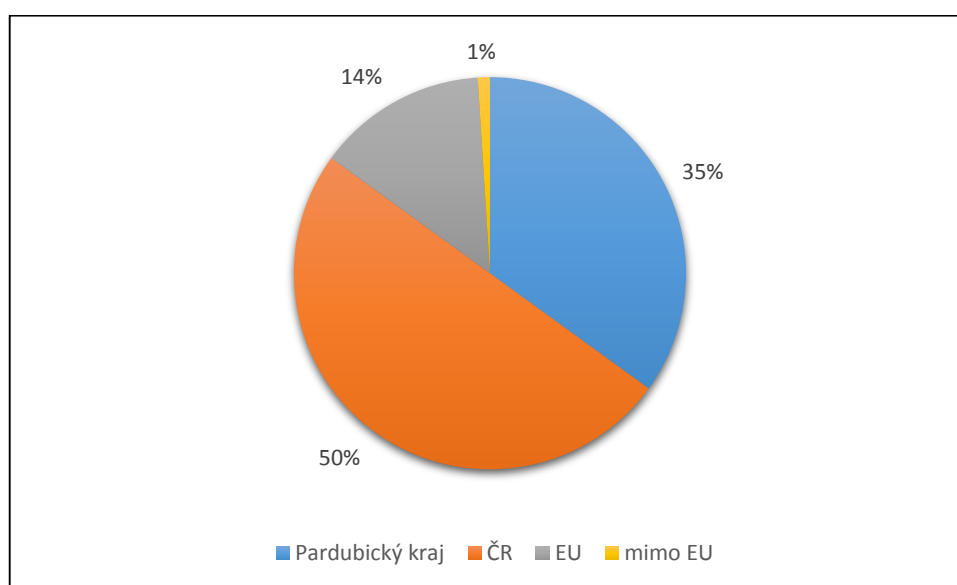
Obr 23: Struktura odběratelů potravinářských výrobků

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Prostorová struktura exportu potravinářských výrobků (otázka 5) společností toho odvětví v Pardubickém kraji je nejvíce zaměřena na ostatní kraje České republiky (50 %) a na území samotného Pardubického kraje (35 %). V rámci exportu potravinářských produktů do zahraničí je více než desetina realizována v zemích Evropské unie (14 %), mimo hranice Evropské unie putuje pouze minimum potravinářských výrobků z Pardubického kraje (1 %). Když je vzat v potaz princip skladebnosti těchto území, tak 85 % potravinářských výrobků, vyprodukovaných v Pardubickém kraji, skončí na území České republiky a naprostá většina (99 %) těchto výrobků je exportována na území Evropské unie.

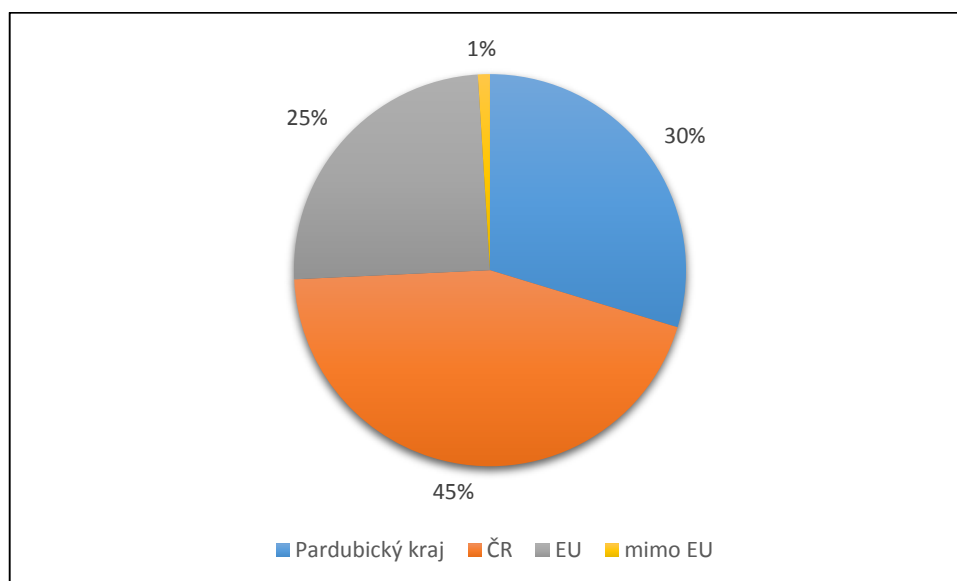
Obr 24: Prostorová struktura exportu výrobků potravinářských firem

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Dalším zkoumaným jevem je prostorová struktura importu surovin potřebných pro výrobu potravinářských produktů (otázka 6). V případě exportu potravinářských výrobků, tak i při importu surovin k výrobě potřebných, jsou na prvním místě ostatní kraje České republiky (45 %) a tento objem je tedy o 5 % nižší než u exportu výrobků. V importu surovin nutných k výrobě, je vidět snížení rozdílu mezi Pardubickým krajem (30 %) a Evropskou unií (25 %) o 16 %, (v exportu výrobků byl Pardubický kraj cílovým v 35-ti % a Evropská unie ve 14-ti % - rozdíl 21 %). Import surovin ze států mimo Evropskou unii je minimální a činí jako u exportu výrobků pouze 1 %. Při opětovném uplatnění principu skladebnosti územních jednotek, jsou suroviny k výrobě pro potravinářské společnosti Pardubického kraje importovány ze 75-ti % z České republiky a z naprosté většiny, tedy 99-ti % jsou importovány ze zemí Evropské unie.

Obr 25: Prostorová struktura importu surovin pro potravinářské společnosti

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

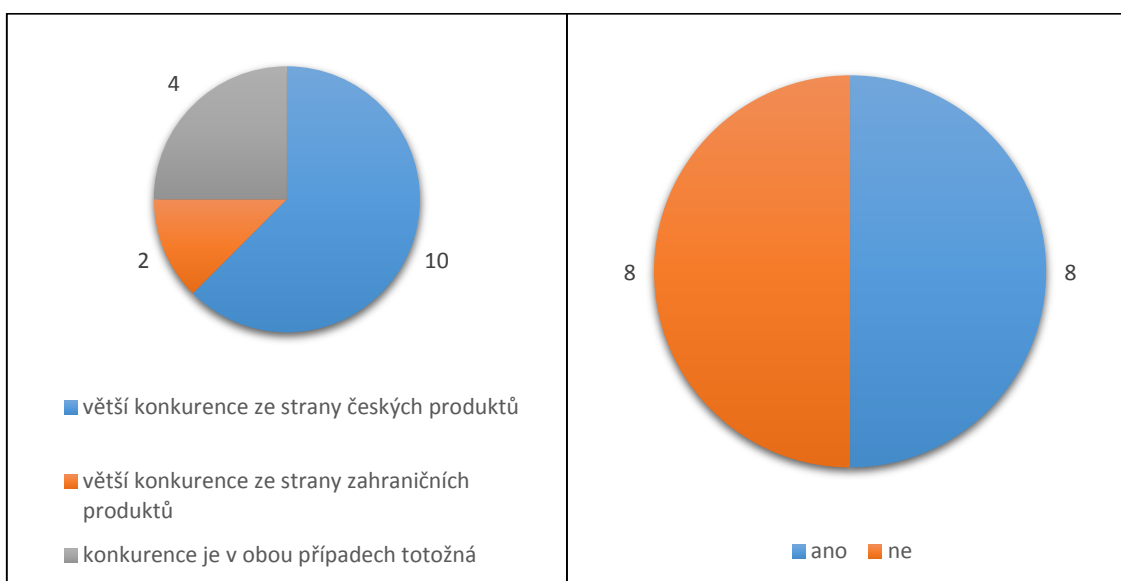
Další otázka zněla (otázka 7 a 8), zda-li poznamenal vstup České republiky do Evropské unie hospodaření daného potravinářského podniku, ať po stránce ekonomické či legislativní. Odpovědi respondentů byly v 5 případech „ano“ (31 %) a v 11 případech „ne“ (69 %). Druhá část otázky se ptala, pokud vstup do Evropské unie danou společnost ovlivnil, tak jak. Zde je doslovný výčet odpovědí:

- Dovoz levného masa snižuje odbyt na domácím trhu
- Nerovnocenné podmínky podpory zahraničních a domácích producentů v EU. Nízká otevřenost trhů starých členských států pro země CEE.
- Negativně
- Vstupem do EU se ceny pšenice a žita řídí cenou na burzách v Německu či Francii (ponížené o dopravní náklady), což vůbec nemusí korespondovat s nabídkou (produkcí) obilovin u nás. Tato oscilace cen v posledních letech bývá i 70 % meziročně. Na takovéto výkyvy není možné nikterak účinně zareagovat. Běžně se pracuje se ztrátou. Před vstupem tyto výkyvy nebyly tak výrazné a ještě následní zpracovatelé a obchod přenášel část do cen. Dnes obchodní řetězce nepřenášejí zvýšené vstupy vůbec.

Následující otázka se týká konkurence na trhu s potravinami (otázka 9), přičemž bylo u potravinářských společností Pardubického kraje zjišťováno, zda pociťují větší konkurenční tlak ze strany českých výrobků, zahraničních výrobků, a nebo je konkurence potravin z České

republiky a zahraničí shodná. Ve výsledku se vyjádřilo 10 společností (62 %) potravinářského průmyslu Pardubického kraje, že pocítují větší konkurenční tlak ze strany českých výrobků a pouze 2 společnosti (13 %) uvedly, že je více konkurenčně ohrožují zahraniční výrobky. Konkurenční tlak mezi českými a zahraničními produkty, považuje za vyrovnaný čtvrtina respondentů, tedy 4 společnosti (25 %).

Obr 26: Rozložení konkurenčního tlaku mezi české a zahraniční produkty (vlevo) a setkávání se s nekalou konkurencí (vpravo)

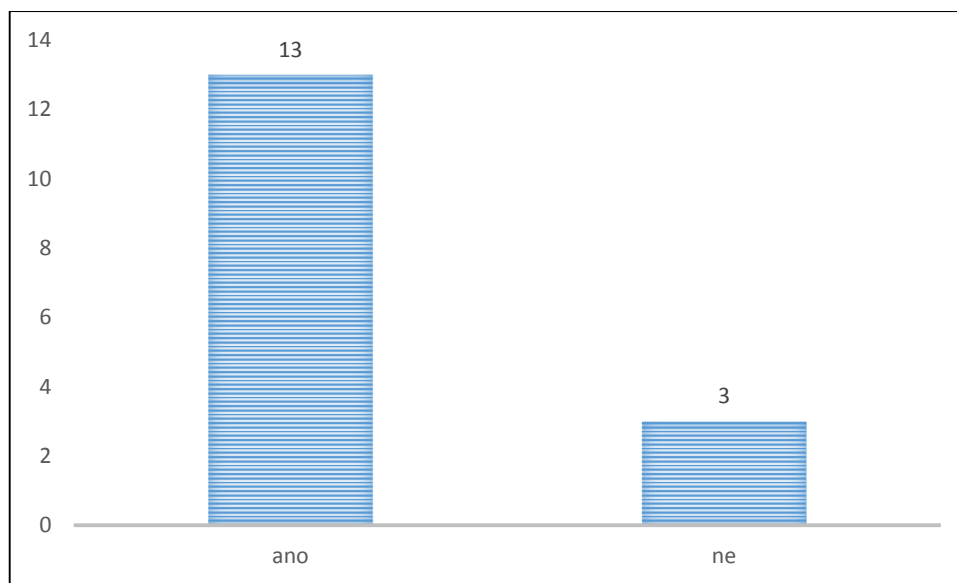
zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Doplňující otázka kategorie konkurenčního prostředí se respondentů táže, jestli se potravinářské společnosti ve svém podnikání setkaly s nekalou konkurencí (otázka 10 a 11). Odpovědi od 16 respondentů byly naprosto vyrovnané (viz. Obr 6). Pokud respondenti na tuto otázkou odpověděli kladně, byli opět dotázáni, tentokrát na konkrétní příklad nekalé konkurence. Zde jsou uvedeny jednotlivé odpovědi:

- Část konkurence (se zahraničním kapitálem) bortí trh podnákladovými cenami
- To si necháme pro sebe
- Pletichy a očeřování ze strany konkurenčních firem
- Kopírování výrobků, pomlouvání
- Úplatky, prodej výrobků pod cenou díky zneužití zemědělských dotací
- Některé konkurenční výrobky nevykazují kvalitativní standard, jehož deklarují na obale

Následující část otázek je tematicky zaměřena na současnou světovou hospodářskou krizi a její dopady na hospodaření potravinářských společností Pardubického kraje. Podotázky této sekce jsou očekávaný vývoj zaměstnanosti v následujícím období, s tím související otázka nedostávajících se profesí v dané společnosti a v neposlední řadě s jakými institucemi společnosti pracují při získávání nových zaměstnanců.

Obr 27: Struktura odpovědí společností na otázku ovlivnění hospodářskou krizí

zdroj: vlastní dotazníkové šetření

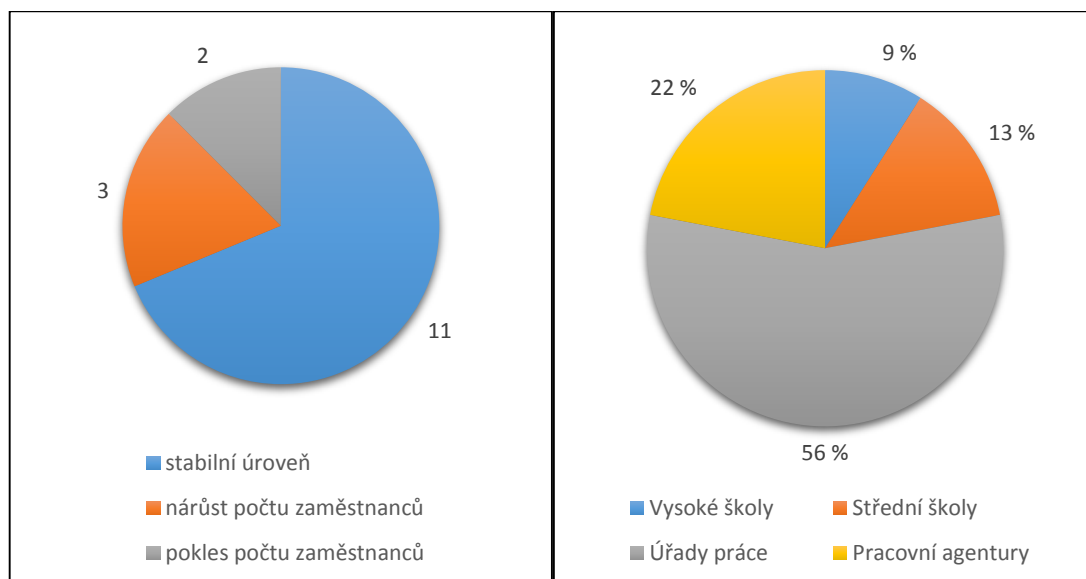
Na otázku jestli byla daná společnost ovlivněna hospodářskou krizí (otázka 13 a 14), bylo kladných odpovědí 13 (81 %) a negativní odpovědi pouze 3 (19 %). Opět byli respondenti tázáni, pokud odpověděli kladně, jakým způsobem se toto ovlivnění ekonomickou krizí promítlo do samotného hospodaření potravinářské společnosti. Jednotlivé konkrétní odpovědi jsou následující:

- Zvýšený tlak na ceny. Většina mlýnského oboru je již 3-4 roky buď ve ztrátě, nebo vykazuje černou nulu. Dokladem je zavření mlýna v Pardubicích v roce 2013.
- Nedostatek finančních prostředků pro navýšení mezd pracovníkům, pro zmodernizování výroby nákupem nových zařízení, máme problém s udržováním stávajícího zařízení.
- Realizace menších obrátů, než by mohly být
- Všichni chtějí pořád nižší ceny

- Nižší koupěschopností obyvatelstva a zvýšení podpory prodeje pro udržení objemu prodeje
- Snížila se kupní síla obyvatelstva, začalo se více šetřit a poklesly nám tržby z prodeje výrobků
- Snížení cen u vstupních surovin a obalů, nárůst odbytu našich výrobků (vyrábíme levnější tyčinky)
- -25 % tržby
- Snížení odbytu
- Lidé řeší cenu, ne kvalitu
- Pokles tržeb
- Snížení odbytu masa a masných výrobků

Související otázka, k projevům ekonomické krize na hospodaření potravinářských společností Pardubického kraje, je očekávaný vývoj zaměstnanosti (otázka 12). V tomto výhledu odpovědělo 11 společností (69 %), že očekává stabilní úroveň počtu zaměstnanců. Pozitivní záměry s výhledem na navýšení počtu zaměstnanců mají 3 společnosti (19 %) a nutnost snižovat počet zaměstnanců mají 2 společnosti (12 %).

Obr 28: Očekávaný vývoj zaměstnanosti a spolupráce s institucemi při získávání nových zaměstnanců

zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Jednou z obecných doplňujících otázek k tematické sekci zaměstnanost byla, jaké nejčastější profese daným společnostem nejčastěji chybí (otázka 17). Nyní jsou uvedeny konkrétní odpovědi respondentů:

- Obchodní zástupci
- Technicko-hospodářští pracovníci s profesním zaměřením
- Řezníci, uzenáři
- Pekaři
- Výrobní dělníci, skladníci, řidiči, údržbáři
- Kvalifikovaní seřizovači s praxí
- Mlynář (není pro ně učiliště)

Poslední otázka se týkala toho (otázka 18), s jakými institucemi spolupracují potravinářské společnosti Pardubického kraje při získávání nových zaměstnanců (viz obr 9). Nejvíce nových pracovníků společnosti hledají skrze spolupráci s úřady práce (56 %) a v rámci pracovních agentur (22 %). Se školami potravinářské společnosti pracují celkově ve 22 %, z toho více se středními školami (13 %), než vysokými školami (9 %).

10. Závěr

V současné době je potravinářská výroba stále důležitým výrobním odvětvím napříč spektrem zpracovatelského průmyslu nejen v Pardubickém kraji, ale i v celé České republice. Nutno podotknout, že se jedná o velmi strategické odvětví, které má za úkol zajistit obyvatelstvu přísun potravin, a přesto vykazuje sestupný trend počtu zaměstnanců. Ovšem dílčí odvětví potravinářské výroby ve srovnání mezi sebou vykazují v Pardubickém kraji rozdílné vývojové tendence.

V samotném Pardubickém kraji poklesl počet podniků z 87 v roce 1987 na 62 v roce 2012 a stejnou tendenci měl i vývoj zaměstnanců v potravinářském průmyslu, kde se jejich počet snížil v totožných obdobích z 6 182 na 4 739 pracovníků. Klesl i počet obcí Pardubického kraje, ve kterých byl lokalizován výrobní závod potravinářského průmyslu, a to z 39 obcí v roce 1987 na 36 obcí v roce 2012.

Výrobní odvětví potravinářského průmyslu měly různé vývojové tendence, a to jak v Pardubickém kraji, tak v České republice. S poklesem počtu zaměstnanců a zároveň počtu podniků se setkáváme v Pardubickém kraji nejčastěji a tato skutečnost nastala v odvětvích zpracování a konzervování ovoce a zeleniny, výrobě mléčných výrobků, výrobě mlýnských a škrobárenských výrobků, výrobě pekařských, cukrářských a jiných moučných výrobků a ve výrobě nápojů. Pokles počtu zaměstnanců a nárůst počtu podniků byl zaznamenán v odvětvích zpracování a konzervování masa a výrobě masných výrobků a ve výrobě ostatních potravinářských výrobků. Situaci ve výrobě ostatních potravinářských výrobků musíme brát v Pardubickém kraji s rezervou, neboť bylo toto odvětví značně poznamenáno ukončením výroby v cukrovaru Hrochův Týnec (471 pracovníků v roce 1987). V jediném odvětví nastal nárůst obou sledovaných hodnot, tedy jak počtu zaměstnanců, tak počtu podniků a tím byla výroba průmyslových krmiv. Tyto tendence v potravinářském průmyslu Pardubického kraje se shodují ve třech ze sedmi případů ve srovnání s Českou republikou. Naprosto stejný trend transformace průmyslové výroby v Pardubickém kraji a České republice nastal v odvětvích zpracování a konzervování masa a masných výrobků, zpracování a konzervování ovoce a zeleniny a výrobě pekařských, cukrářských a jiných moučných výrobků. Naopak se vývoj neshoduje ve výrobě mléčných výrobků, výrobě mlýnských a škrobárenských výrobků, výrobě ostatních potravinářských výrobků a výrobě průmyslových krmiv.

Sledování dopadů krize na nejdůležitější potravinářská odvětví Pardubického kraje ukázalo různorodé výsledky. Nejvíce byla zasažena výroba mléčných výrobků a zpracování a

konzervování masa a výroba masných výrobků, přičemž se zde krize nejvíce projevila snížením počtu zaměstnanců. Výroba pekařských, cukrářských a jiných moučných výrobků přišla ze všech pěti sledovaných potravinářských odvětví o nejvíce zaměstnanců, ovšem snížením jejich počtu pekárenské společnosti reagovaly na menší objem tržeb. Výroba ostatních potravinářských výrobků a výroba průmyslových krmiv byly zasaženy minimálně a jejich hospodaření bylo ušetřeno dopadům světové ekonomické krize.

Jak již bylo řečeno, potravinářský průmysl je stále strategickým odvětvím a existují podpůrné programy na zvýšení konkurenceschopnosti samotné výroby i marketingová podpora domácích výrobků, které se opět dostávají do povědomí spotřebitele. Po uvolnění politické situace po roce 1989 zažil trh s potravinami v České republice příliv „západních“ výrobků v čele s výrobky Coca Cola, Pepsi nebo fastfoodovými řetězci reprezentovanými nejen značkou McDonald's. V současné době nastává mezi spotřebiteli spíše pocit přesycení z globalizačních výrobků a nastává spotřebitelský obrat k domácím či dokonce regionálním potravinám, k čemuž přispěla nejen dobrá prezentace těchto produktů, ale i potravinové krize (problémy s nezávadností) s výrobky v sousedním Německu nebo Polsku. Díky této situaci zažívají „boom“ nyní tak populární farmářské trhy a menší prodejny potravin s „domácí atmosférou“, poskytující regionální produkty.

11. Summary

Currently, food production is still an important industry across a range of manufacturing industries not only in the Pardubice region, but also in the Czech Republic. It should be noted that this is a very strategic sector, which has responsibility for ensuring the supply of food to the population, and yet shows a downward trend in the number of employees. However, the sub-sectors of food production compared to each other in the Pardubice region show different trends .

At the very Pardubice region, the number of enterprises from 87 in 1987 to 62 in 2012 and the same trend was the development of employees in the food industry, where their number has decreased in the same periods of 6182 to 4739 workers. Decreased the number of municipalities of the Pardubice region , which was located in the factory food industry , from 39 municipalities in 1987 to 36 municipalities in 2012.

The manufacturing sector of the food industry had different trends, both in the Pardubice region and in the Czech Republic. With the decline in the number of workers and the number of enterprises encounter most often in the Pardubice region and this occurred in the processing and preserving of fruit and vegetables , production of dairy products Manufacture of grain mill products, starches and starch, production of bakery and farinaceous products and in the manufacture of beverages. The decrease in headcount and an increase in the number of enterprises was recorded in the processing and preserving of meat and production of meat products and in the manufacture of other food products. The situation in the manufacture of other food products have to be taken in the Pardubice region with caution, since the sector was significantly marked the end of production in the sugar Hrochův Týnec (471 workers in 1987). In one there was an increase in both the observed values, ie as the number of employees and the number of enterprises and the production of animal feeds. These trends in the food industry Pardubice region coincide in three of the seven cases, compared with the Czech Republic. Exactly the same trend of transformation of industrial production in the Pardubice Region and the Czech Republic occurred in the processing and preserving of meat and meat products, processing and preserving of fruit and vegetables and the manufacture of bakery and farinaceous products. On the other hand, the development does not match the production of dairy products, manufacturing of grain mill and starch products, Manufacture of other food products Manufacture of prepared feeds .

Monitoring the impact of the crisis on the most important food industry Pardubice region showed mixed results. Most affected was the production of dairy products and processing and preserving of meat and production of meat products, with a crisis showed the most reduction in the number of employees. Manufacture of bakery and farinaceous products came from all five food sectors of most employees, but reducing their number bakery company responded to the lower volume of sales. Manufacture of other food products Manufacture of prepared feeds were minimally affected and their economy has been spared the effects of the global economic crisis.

As already mentioned the food industry is still a strategic industry, and there are support programs to enhance the competitiveness of the actual production and marketing support domestic products, which again reach the consciousness of consumers. After the release of the political situation after 1989 experienced a food market in the Czech Republic influx of "western" products throughout the products Coca Cola, Pepsi or fastfoodovými chain represented not only the brand McDonald's. Currently occurs between consumers rather feel glut of globalization arises consumer products and sales to domestic or even regional food, which contributed not only good presentation of these products , but also food crisis (problems with compatibility) products in neighboring Germany or Poland. Due to this situation, experiencing "boo " now so popular farmers markets and smaller grocery stores with " home atmosphere ", providing regional products .

12. Literatura a použité zdroje

BAŠTOVÁ, M. (2011). *Transformace průmyslu města Plzně*. Disertační práce. Brno: PřF MU, 134 s.

CARTER, F. W., MAIK, W. (eds.) (1999). *Shock-Shift in a Enlarged Europe. The Geography of Socio-Economic Change in East-Central Europe after 1989*. Aldershot, Ashgate, s. 184.

CIHELKOVÁ, E. et al. (2001): *Světová ekonomika. Nové jevy a perspektivy*. 1. vyd., Beck, Praha. 257 s. ISBN 8071793116.

DANIELS, P. et al. (eds) (2001): *Human Geography: Issues for the 21st Century*. Pearson Education Ltd, Harlow. 561 s.

DICKEN, P. (2007): *Global shift: mapping the changing contours of the world economy*. 5. vyd., The Guilford Press, New York. 599 s.

DOMANSKI, B. (2003). Industrial Change and Foreign Direct Investment in the Postsocialist Economy: The Case of Poland. *European Urban and Regional Studies*, 10 (2), s. 99-118.

DOMANSKI, B. (2004). Transnational Corporations and the Post-socialist Economy: Learning the Ropes and Forging New Relationships in Contemporary Poland. In ALVSTAM, C., SCHAMP, E. (eds.) *The Networked World Making Sense of Globalization*. London : Routledge, s. 99-118.

DUBSKÁ, D.: *Český průmysl v době nastupující recese*. In Statistika: ekonomicko-statistický časopis. 2009, roč. 46, č. 5, s. 423-445. ISSN 0322-788X

DUBSKÁ, D. (2010). *Dopady světové finanční a hospodářské krize na ekonomiku České republiky*. Praha: ČSÚ, 13 s.

GORZELAK, G., GOH, C. (2010). *Financial Crisis in Central and Eastern Europe: from similarity to diversity*. Warsaw : WN Scholars. 290 s.

IVANIČKA, K. (1993). *Synergetika a ekonomika*. Bratislava: Elita, 201 s.

IVANIČKA, K. (1999). *Slovensko – Genius loci*. Bratislava: Eurostav, 157 s.

JENÍČEK V., FOLTÝN J. (2010). *Globální problémy světa v ekonomických souvislostech*. Praha: C.H. Beck, 2010

JIRÁNKOVÁ M. (2010). *Národní státy v globálních ekonomických procesech*. Praha: Professional Publishing, 2010.

KLVAČOVÁ, E. *Světová ekonomická krize: příčiny, projevy, perspektivy*. 2009. vyd. Praha: Professional Publishing.

KOPAČKA, L. (1994): Industry in the Transition of Czech Society and Economy. *GeoJournal*,

KOPAČKA, L. (1996). Strukturální změny ekonomiky se zvláštním zřetelem k průmyslu. In *Geografická organizace společnosti a transformační procesy v České republice*. Praha : PŘF UK, s. 219-237

KOPAČKA, L. (1999). De-industrialisation and Restructuring in a Transition Countries: Czech Industry after Ten Years of Transformation. *Acta Facultatis Rerum Naturalium Universitatis Comenianae*, 11 (2), s. 121-135.

KOPAČKA, L. (2000). Transition of the Czech Society and Economy Since 1989. Emotions, Possibilities and Expectations versus Reality (Theoretical and Methodological Issues). *Acta Universitatis Carolinae*, 12 (2), s. 19-40.

KOPAČKA, P. (2004). Convergence and Divergence Trends in Czech Economy Before and After the Geopolitical Break in 1989. *European Spatial Research And Policy*, 33 (1), s. 41-56.

KOVANDA, L. Příběh dokonalé bouře a hovory (nejen) s laureáty Nobelovy ceny o finanční krizi. 1. vyd. Praha: Mediacop, 2010. 112 s.

KUNC, J. (1999a). Transformace průmyslové výroby v okrese Brno-venkov. In *Specifika transformačního procesu v zázemí velkých měst. Sborník 3. slovensko-českého akademického semináře*. Brno : Regiograph, s. 37-44.

KUNC, J. (2000a). *Změny v rozmístění textilního, oděvního a kožedělného průmyslu v České republice v období let 1989-1999*. Rigorózní práce. Brno: Přírodovědecká fakulta MU, 79 s.

KUNC, J. (2006a). Historie a současnost průmyslové výroby na Moravě – regionální aspekt ekologického ohrožení krajiny. *Národohospodářský obzor*, 6 (3), s. 42-49.

KUNC, J., TOUŠEK, V. (2000). Restructuration of Czech Industry and its Effect on the Regional Development. *Przekształcenia regionalnych struktur funkcjonalno-przestrzennych*, 5, s. 205-215.

KUNC, J., TOUŠEK, V. (2001a). Regionální aspekty transformace českého průmyslu. In SLANÝ, A. (ed.) *Česká ekonomika na p_řelomu tisíciletí*. Brno: ESF MU, s. 515-530.

LEHMANNNOVÁ Z. (2010). *Formování globálního řádu? Globalizace a global governance*, 1. vyd. Praha: Nakladatelství Oeconomica, 287. s

MLÁDEK, J. (1995). Procesy transformácie priemyslu Slovenska. *Geographica Slovaca*, 10, s. 163-171.

MLÁDEK, J. (1996). Transformationsprozesse in der Industrie der Slowakei. *Acta Facultatis Rerum Naturalium Universitatis Comenianae*, 37 (1), s. 47-60.

MLÁDEK, J. (2002). Gestaltung der Marktwirtschaft und Transformationsprozess der Industrie in der Slowakei. *Folia Geographica*, 37 (5), s. 230-242.

NILES, D. a ROFF, R. J. (2008): *Shifting agrifood systems: the contemporary geography of food and agriculture; an introduction*. *GeoJournal*, roč. 73, č. 1, s. 1-10. Online ISSN:

- PARYSEK, J. J. (2004). The Socio-economic and Spatial Transformation of Polish Cities After 1989. In PARYSEK, J. J., PAK, M., REBERNIK, D. (eds.) *Cities in Transition*. Dela : University of Ljublana, s. 109-119.
- PAVLÍNEK, P. (1997). Vybrané teoretické interpretace současné transformace kapitalismu. *Sociologický časopis*, 33 (1), s. 41-56.
- PAVLÍNEK, P. (2002). Teoretické interpretace transformace ve střední a východní Evropě. *Politická ekonomie*, 50 (5), s. 717-732.
- PILEČEK, J., ČERVENÝ, M., KLÍMA, J. (2010): *Vybrané poznatky dopadu hospodářské krize na situaci jednotlivých regionů České republiky*. In: Kolektiv autorů: Výzkum pro řešení regionálních disparit v České republice – elektronický Sborník příspěvků ze semináře, ATACO spol. s r.o.,
- POPJAKOVÁ, D. (2001). *Transformácia priemyslu v regióne Šariša*. Geografické práce IX. Prešov: Fakulta humanitných a prírodných vied, 241 s.
- POPJAKOVÁ, D. (2008). Globálna verzus postsocialistická transformácia priemyslu (na príklade Slovenska). *Acta Geographica Universitatis Comenianae*, 51, s. 3-25.
- RAYNOLDS T.L. (2004) *The Globalization of Organic Agro-Food Networks*, Science Direct
- ROJÍČEK M. (2009). Strukturální dopady recese v České republice. Bulletin CES VŠEM, č. 11, s. 1-4..
- SEDLÁČEK, T. (2009). *Ekonomie dobra a zla: po stopách lidského tážení od Gilgameše po finanční krizi*. 2. vyd. Praha: 65. pole, 367 s.
- SEDLÁČEK, T., D. ORRELL a R. CHLUPATÝ (2011). *Soumrak homo economicus: po stopách lidského tážení od Gilgameše po finanční krizi*. 1. vyd. V Praze: 65. pole.
- SPĚVÁČEK V. (2009), Vývoj české a světové ekonomiky a význam nerostných surovin. In Surovinové zdroje České republiky. Česká geologická služba - Geofond, s. 36-58
- STERNS J. A., PETERSON H. CH. (2001). *The globalization of smaller agri-food firms: a decision-making framework tested through case research*. Science Direct
- ŠERÝ, O. (2010). *Český průmysl po roce 1989 (s důrazem na období globální ekonomické krize)*. Diplomová práce. Brno: PřF MU, 107 s.
- TANSEY, G. a WORSLEY, T. (1995): *The Food System: A Guide*. Earthscan Publications Ltd, London, 259 s.
- TOUŠEK V., NOVÁK V. (2010). *Trh práce v České republice v období současné ekonomické krize*, Geographica 41/2, **Acta** Universitatis Palackianae Olomucensis. Olomouc: PřF UP

TOUŠEK, V., VANČURA, M. (1996). Současné trendy ve vývoji průmyslu v České republice. *Geografické informácie*, 4, s. 60-63.

TOUŠEK, V., VANČURA, M., VITURKA, M. (2000). Geographical Aspects of Industrial Transformation in the Czech Republic. *Geografie*, 105 (2), s. 155-165.

VANČURA, M. (2002). *Transformace průmyslové výroby v České republice v 90. letech*. Disertační práce. Brno: PŘF MU, 160 s.

WOODS, T. E. (2010) *Krach*. Praha. 222 s.

ZEMÁNEK, Josef: *Hypoteční krize v USA. Příčiny, průběh, následky*. Euroekonom.cz [online], 2008.

ŽÍDEK, L. (2006). *Transformace České ekonomiky, 1989-2004*. Praha : C. H. Beck, 304 s.

Statistické zdroje:

Centrum pro regionální rozvoj, Masarykova univerzita Brno: Databáze podniků 1987

SBS – Structural business statistics, Eurostat

Pracovníci a mzdové fondy socialistického sektoru národního hospodářství v krajích a okresech podle odvětví národního hospodářství v ČSR za rok 1989. Český statistický úřad 1990

Sčítání domů, lidí a bytů 2011, Český statistický úřad, Praha 2012

Statistická ročenka Pardubického kraje 2012, Český statistický úřad, Pardubice 2013

Internetové zdroje:

Ministerstvo spravedlnosti – obchodní rejstřík

Online databáze firem Bisnode

Panorama potravinářského průmyslu 2012

Panorama Potravinářského průmyslu 2011

Panorama potravinářského průmyslu 2010

Panorama potravinářského průmyslu 2006

RES – Registr ekonomických subjektů, Český statistický úřad, Pardubice, 2013

Výroční zpráva Potravinářské komory České republiky 2012

Výroční zpráva Potravinářské komory České republiky 2011

Výroční zpráva Potravinářské komory České republiky 2010

Výroční zpráva Potravinářské komory České republiky 2009

Výroční zpráva Potravinářské komory České republiky 2008

Výroční zpráva Potravinářské komory České republiky 2007

Výroční zpráva Potravinářské komory České republiky 2006

Výroční zprávy společností potravinářského průmyslu Pardubického kraje

Seznam příloh

Příloha č.1: Tab 27: 10 největších společností dle zaměstnanců odvětví CZ-NACE 10.1 v roce 2012

Příloha č.2: Tab 28: 5 největších společností dle zaměstnanců odvětví CZ-NACE 10.2 v roce 2012

Příloha č.3: Tab 29: 10 největších společností dle zaměstnanců odvětví CZ-NACE 10.3 v roce 2012

Příloha č.4: Tab 30: 5 největších společností dle zaměstnanců odvětví CZ-NACE 10.4 v roce 2012

Příloha č.5: Tab 31: 10 největších společností dle zaměstnanců odvětví CZ-NACE 10.5 v roce 2012

Příloha č.6: Tab 32: 10 největších společností dle zaměstnanců odvětví CZ-NACE 10.6 v roce 2012

Příloha č.7: Tab 33: 10 největších společností dle zaměstnanců odvětví CZ-NACE 10.7 v roce 2012

Příloha č.8: Tab 34: 10 největších společností dle zaměstnanců odvětví CZ-NACE 10.8 v roce 2012

Příloha č.9: Tab 35: 10 největších společností dle zaměstnanců odvětví CZ-NACE 10.9 v roce 2012

Příloha č.10: Tab 36: 10 největších společností dle zaměstnanců odvětví CZ-NACE 11 v roce 2012

Příloha č. 11: Tab 37: Vývoj počtu zaměstnanců v jednotlivých odvětvích potravinářského průmyslu v letech 2006 – 2012

Příloha č. 12: Tab 38: Vývoj počtu podniků v jednotlivých odvětvích potravinářského průmyslu potravinářského průmyslu v letech 2006 – 2012

Příloha č. 13: Tab 39: Tržby za prodej vlastních výrobků a služeb potravinářských společností v letech 2006 – 2012 (v mil. Kč)

Příloha č. 14: Dotazník k průzkumu mezi potravinářskými společnostmi Pardubického kraje

Tab 27: 10 největších společností dle zaměstnanců odvětví CZ-NACE 10.1 v roce 2012

Název společnosti	Obec	Počet zaměstnanců
Kostecké uzeniny, a.s.	Kostelec u Jihlavy	1 800
Vodňanská drůbež, a.s.	Vodňany	1 500
MP Krásno, a.s.	Valašské Meziříčí	738
Krahulík – Masozávod Krahulí, a.s.	Krahulí	643
Makovec, a.s.	Prostějov	600
RABBIT Trhový Štěpánov, a.s.	Trhový Štěpánov	498
Drůbežářský závod Klatovy, a.s.	Klatovy	468
Těšínské jatky, s.r.o.	Český Těšín	467
Masokombinát Plzeň, s.r.o.	Plzeň	440
Masokombinát Polička, a.s.	Polička	413

Zdroj: online databáze firem Bismode

Tab 28: 5 největších společností dle zaměstnanců odvětví CZ-NACE 10.2 v roce 2012

Název společnosti	Obec	Počet zaměstnanců
DELIMAX, a.s.	Hodonín	490
HELIX – Liberec, s.r.o.	Dolní Podluží	50
Fjord Bohemia, s.r.o.	Praha	47
Rybex CZ, a.s.	Třinec	28
Zpracovna ryb Šišma, s.r.o.	Šišma	26

Zdroj: online databáze firem Bismode

Tab 29: 10 největších společností dle zaměstnanců odvětví CZ-NACE 10.3 v roce 2012

Název společnosti	Obec	Počet zaměstnanců
INTERSNACK, a.s.	Choustník	378
Beskyd Fryčovice, a.s.	Fryčovice	300
PIKA, a.s.	Bzenec	251
FRUTA Podivín, a.s.	Podivín	221
PT servis konzervárna, spol., s.r.o.	Tábor	150
FRUJO, a.s.	Tvrdonice	115
Efko CZ, s.r.o.	Veselí nad Lužnicí	103
Alibona, a.s.	Litovel	103
Friall, s.r.o.	Tábor	100
Novák konzervárna, a.s.	Hrabětice	73

Zdroj: online databáze firem Bismode

Tab 30: 5 největších společností dle zaměstnanců odvětví CZ-NACE 10.4 v roce 2012

Název společnosti	Obec	Počet zaměstnanců
Usti Oils, s.r.o.	Ústí nad Labem	165
BONECO, a.s.	Kostelec nad Černými Lesy	125
PREOL, a.s.	Lovosice	121
ADM Prague, s.r.o.	Praha	100
LKOCZ, a.s.	České Budějovice	65

Zdroj: online databáze firem Bismode

Tab 31: 10 největších společností dle zaměstnanců odvětví CZ-NACE 10.5 v roce 2012

Název společnosti	Obec	Počet zaměstnanců
Madeta, a.s.	České Budějovice	1 740
TPK, spol., s.r.o.	Hodonín	632
Povltavské mlékárny, a.s.	Sedlčany	430
OLMA, a.s.	Olomouc	399
Danone, a.s.	Praha	340
Mlékárna Hlinsko, a.s.	Hlinsko	241
Moravia Lacto, a.s.	Jihlava	230
Mlékárna Klatovy, a.s.	Klatovy	227
BEL sýry Česko, a.s.	Želetava	222
ORRERO, a.s.	Litovel	200

Zdroj: online databáze firem Bismode

Tab 32: 10 největších společností dle zaměstnanců odvětví CZ-NACE 10.6 v roce 2012

Název společnosti	Obec	Počet zaměstnanců
Emco, spol, s.r.o.	Praha	210
RACIO, s.r.o.	Břeclav	200
Dr. Oetker, spol. s.r.o	Kladno	193
BONAVITA, spol., s.r.o.	Praha	150
GoodMills Česko, a.s.	Praha	150
Amylon, a.s.	Havlíčkův Brod	108
Škrobárny Pelhřimov, a.s.	Pelhřimov	96
PRO-BIO, obchd. Spol., s.r.o.	Staré Město u UH	90
MALITAS, s.r.o.	Slatinice	81
Mlýny J. Voženílek, spol. s.r.o.	Předměřice nad Labem	69

Zdroj: online databáze firem Bismode

Tab 33: 10 největších společností dle zaměstnanců odvětví CZ-NACE 10.7 v roce 2012

Název společnosti	Obec	Počet zaměstnanců
PENAM, a.s.	Brno	2 700
United Bakeries, a.s.	Praha	1 592
PAC Hořovice, s.r.o.	Praha	516
Pekárny a cukrárny Náchod, a.s.	Náchod	491
La Lorraine, a.s.	Kladno	450
PEKOSA Chodov, a.s.	Chodov	441
Jizerské pekárny, spol. s.r.o.	Liberec	363
NOPEK, a.s.	Vysoké Mýto	345
Hradecká pekárna, s.r.o.	Hradec Králové	330
SEMAG, spol., s.r.o.	Havířov	324

Zdroj: online databáze firem Bismode

Tab 34: 10 největších společností dle zaměstnanců odvětví CZ-NACE 10.8 v roce 2012

Název společnosti	Obec	Počet zaměstnanců
Nestlé Česko, s.r.o.	Praha	2 004
Hamé, s.r.o.	Kunovice	850
Vitana, a.s.	Byšice	677
Tereos TTD, a.s.	Dobruška	456
The Candy Plus Sweet Factory, s.r.o.	Rohatec	413
Crocodile ČR, spol. s.r.o.	Praha	359
Wrigley Confections ČR, kom. spol.	Poříčí nad Sázavou	355
Moravskoslezské cukrovary, a.s.	Hrušovany nad Jevišovkou	350
POEX Velké Meziříčí, a.s.	Velké Meziříčí	230
Hugli food, s.r.o.	Zásmuky	217

Zdroj: online databáze firem Bismode

Tab 35: 10 největších společností dle zaměstnanců odvětví CZ-NACE 10.9 v roce 2012

Název společnosti	Obec	Počet zaměstnanců
Cerea, a.s.	Pardubice	337
Partner in Pet Food CZ, s.r.o.	Praha	300
Primagra, a.s.	Milín	291
Lukrom, spol. s.r.o.	Lípa	277
AGRIS spol. s.r.o.	Medlov	218
ZZN Pelhřimov, a.s.	Pelhřimov	189
AFEED CZ, a.s.	Hustopeče	155
MJM Litovel, a.s.	Litovel	146
Tekro spol. s.r.o.	Praha	140
Hill's Pet Nutrition manufacturing, s.r.o.	Praha	130

Zdroj: online databáze firem Bismode

Tab 36: 10 největších společností dle zaměstnanců odvětví CZ-NACE 11 v roce 2012

Název společnosti	Obec	Počet zaměstnanců
Plzeňský Prazdroj, a.s.	Plzeň	2 044
Coca-Cola HB Česká republika, a.s.	Praha	1 008
Heineken Česká republika, a.s.	Krušovice	857
Budějovický Budvar, národní podnik	České Budějovice	612
Kofola, a.s.	Krnov	467
PEPSICO CZ, s.r.o.	Praha	444
Karlovarské minerální vody, a.s.	Karlovy Vary	350
BOHEMIA SEKT, s.r.o.	Starý Plzenec	283
Poděbradka, a.s.	Poděbrady	258
Linea Nivnice, a.s.	Nivnice	251

Zdroj: online databáze firem Bismode

Tab 37: Vývoj počtu zaměstnanců v jednotlivých odvětvích potravinářského průmyslu v letech 2006 - 2012

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
10.I	25 082	24 205	23539	22978	22147	21675	21536
10.II	411	370	333	333	355	833	780
10.III	3 602	3 328	3233	3089	2837	2796	2595
10.IV	3 062	2 792	2340	1933	857	764	736
10.V	10 247	9 873	9263	9490	9081	8477	8088
10.VI	3 668	3 645	3407	3147	2821	2806	2862
10.VII	37 063	36 661	35351	33705	32962	32422	32320
10.VIII	14 809	15 542	15423	15806	15584	15486	16000
10.IX	6 188	6 311	6308	6106	5943	4912	4996
10	104 132	102 690	99376	96587	92586	90170	89914
11	16 414	16 480	16449	15404	14924	13829	13481

Zdroj: Panorama potravinářského průmyslu 2012

Tab 38: Vývoj počtu podniků v jednotlivých odvětvích potravinářského průmyslu potravinářského průmyslu v letech 2006 - 2012

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
10.I	1077	1057	1062	1115	1347	1691	1969
10.II	24	24	20	24	26	22	23
10.III	221	216	196	185	196	162	172
10.IV	20	20	17	21	24	21	27
10.V	188	188	178	186	229	199	248
10.VI	147	147	152	169	149	178	170
10.VII	2711	2666	2662	2875	2479	2974	2629
10.VIII	930	992	1033	1198	1716	1442	2041
10.IX	253	249	262	309	393	410	491
10	5571	5559	5582	6082	6559	7099	7770
11	986	1001	1027	1143	1341	1263	1437

Zdroj: Panorama potravinářského průmyslu 2012

Tab 39: Tržby za prodej vlastních výrobků a služeb potravinářských společností v letech 2006 – 2012 (v mil. Kč)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
10.I	57 034	57 162	57 053	55 654	53 361	51 662	52 500
meziroč. index změny	100,00	100,22	100,03	97,58	93,56	90,58	92,05
10.II	587	544	468	608	594	1 882	1 383
meziroč. index změny	100,00	92,67	79,73	103,58	101,19	320,61	235,60
10.III	7 267	6 901	6 438	6 073	5 539	5 641	5 524
meziroč. index změny	100,00	94,96	88,59	83,57	76,22	77,62	76,01
10.IV	17 026	18 709	15 278	8 306	7 663	9 342	8 972
meziroč. index změny	100,00	109,88	89,73	48,78	45,01	54,87	52,70
10.V	40 617	44 046	41 212	36 276	37 040	38 880	38 348
meziroč. index změny	100,00	108,44	101,46	89,31	91,19	95,72	94,41
10.VI	9 186	10 338	11 067	8 027	7 420	9 110	9 567
meziroč. index změny	100,00	112,54	120,48	87,38	80,78	99,17	104,15
10.VII	31 273	33 810	35 552	31 505	30 188	31 598	30 252
meziroč. index změny	100,00	108,11	113,68	100,74	96,53	101,04	96,74
10.VIII	37 937	38 860	42 598	44 379	44 542	44 734	46 231
meziroč. index změny	100,00	102,43	112,29	116,98	117,41	117,92	121,86
10.IX	17 947	21 500	23 666	26 217	26 204	28 520	31 083
meziroč. index změny	100,00	119,80	131,87	146,08	146,01	158,91	173,19
10	219 059	231 873	233 236	217 045	210 555	221 372	223 866
meziroč. index změny	100,00	105,85	106,47	99,08	96,12	101,06	102,19
11	56 820	64 370	63 375	60 839	56 751	55 588	56 264
meziroč. index změny	100,00	113,29	111,54	107,07	99,88	97,83	99,02

Zdroj: Panorama potravinářského průmyslu 2012

Geografická analýza potravinářského průmyslu Pardubického kraje

Formulář se týká vybraných otázek, určených pro společnosti potravinářského průmyslu Pardubického kraje. Informace získané z odpovědí budou použity výhradně k vědeckému účelu a budou publikovány v diplomové práci "Geografická analýza potravinářského průmyslu Pardubického kraje".

*Povinné pole

Informace o autorovi:

Autor práce: Bc. Jiří Jelínek
Univerzita Palackého v Olomouci
Přírodovědecká fakulta
Katedra geografie

Vedoucí práce: doc. RNDr. Zdeněk Szczyrba, Ph.D.
Kontakt pro případ ověření: +420 585 634 500

1. **Název firmy:** *

.....

2. **Jakým způsobem vznikla Vaše firma?**

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- nově založená
- privatizací
- fúzí
- akvizicí
- odštěpením od mateřské společnosti
- Jiné:

3. **Jaké jsou klíčové produkty Vaší firmy a jaký je jejich podíl na tržbách (10 %, 20%, 30 %, atd.)?**

.....

.....

.....

.....

.....

4. Uveďte prosím strukturu odběratelů Vašich produktů:

Kombinace některých, nebo všech čtyřech možností musí dávat v součtu 100 %.

Označte jen jednu elipsu na každém řádku.

	0 %	10 %	20 %	30 %	40 %	50 %	60 %	70 %	80 %	90 %	100 %
Obchodní řetězce	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Maloobchodní prodejci	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sít vlastních prodejen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jiné	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

5. Jaká je struktura exportu Vašich výrobků?

Kombinace některých, nebo všech čtyřech možností musí dávat v součtu 100 %.

Označte jen jednu elipsu na každém řádku.

	0 %	10 %	20 %	30 %	40 %	50 %	60 %	70 %	80 %	90 %	100 %
Pardubický kraj	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Česká republika	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Evropská unie	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
mimo Evropskou unii	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

6. Jaká je struktura importu surovin pro Vaši výrobu?

Kombinace některých, nebo všech čtyřech možností musí dávat v součtu 100 %.

Označte jen jednu elipsu na každém řádku.

	0 %	10 %	20 %	30 %	40 %	50 %	60 %	70 %	80 %	90 %	100 %
Pardubický kraj	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Česká republika	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Evropská unie	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
mimo Evropskou unii	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

7. Poznamenal vstup České republiky v roce 2004 do Evropské unie hospodaření Vašeho podniku?

Označte jen jednu elipsu.

- ano
- ne

8. Pokud ano, tak jak?

.....

.....

.....

.....

.....

9. Pociťuje Vaše firma konkurenční tlak ze strany českých nebo spíše zahraničních produktů?

Například problém polských potravin

Označte jen jednu elipsu.

- větší konkurence ze strany českých produktů
- větší konkurence ze strany zahraničních produktů
- konkurence je v obou případech totožná

10. Setkáváte se ve Vašem podnikání s nekalou konkurencí?

Označte jen jednu elipsu.

- ano
- ne

11. Pokud ano, tak jak?

.....

.....

.....

.....

.....

12. Jaký očekáváte vývoj zaměstnanosti v následujících letech?

Označte jen jednu elipsu.

- nárůst počtu zaměstnanců
- pokles počtu zaměstnanců
- stabilní úroveň počtu zaměstnanců

13. Poznamenala nějakým způsobem ekonomická a finanční krize hospodaření Vašeho podniku?

Označte jen jednu elipsu.

- ano
- ne

14. Pokud ano, tak jak?

15. Je Vaše firma členem nějaké organizace (svazu) či klastru?*Označte jen jednu elipsu.*

- ano
 ne

16. Pokud ano, tak jakých?

17. Jaké pracovní profese Vaší společnosti nejčastěji chybí?

18. Při získávání zaměstnanců spolupracujete s:*Zaškrtněte všechny platné možnosti.*

- vysokými školami
 středními školami
 úřady práce
 pracovními agenturami

19. Vaše případné poznámky k otázkám či odpovědím:
